ROST

Revistă de cultură creştină şi politică

Pr. Dimitrie Bejan
Bucuriile suferinței

Despre Memorialul Aiud, cu prof. univ. dr. Pavel Chirilă
de Claudiu Târziu

Conservatorism, Liberalism, Socialism
de Alexandru Racu

De ce tace Rusia? Dar America?
de Dan Dungaciu

Costache Oprişan şi generația corăbiilor arse la mal
de Florin-Ciprian Mitrea

an VII ● nr. 78 ● 4 lei

www.rostonline.org

Coperta I: Părintele Dimitrie Bejan

sumar

numărul 78 • august 2009

ROST
Revistă de cultură creştină şi politică

Fondată 2002

Revistă națională editată de Asociația ROST

DIRECTOR
Claudiu TÂRZIU
tel.: 0740.103.621
revistarost@gmail.com

REDACȚIA
Mihail ALBIŞTEANU
Pr. Antonio ARONEASA
Constantin MIHAI
Pr. Marcel RĂDUȚ SELIŞTE

COLABORATORI PERMANENȚI
Ierom. Savatie BAŞTOVOI
Răzvan CODRESCU
Stelian GOMBOŞ
Paul S. GRIGORIU
Silviu MAN
Paul NISTOR
Cristi PANTELIMON
Viorel PATRICHI
Alexandru RACU
Teodora ROŞCA
Paul Gabriel SANDU
Constantin N. STRĂCHINARU

CORECTURĂ
Nicu BUTNARU

EDIȚIE INTERNET
Dragoş DORAN

CORESPONDENȚĂ
OP 23, CP 27 – Bucureşti

TIPAR
Docuprint SRL
tel.: 0234/588.930

DIFUZARE
Supergraph SRL

ABONAMENTE
OP 23, CP 27
Bucureşti

ISSN
1583-6312

www.rostonline.org

Proiectul Aiud: semne de împăcare?

Dezveliţi tot adevărul şi le spuneţi tuturor
Cum muriră fraţii noştri pentru Neam şi Ţara lor!

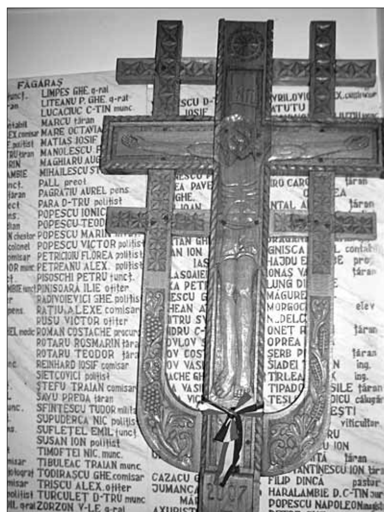
Răzvan Codrescu

Pe blogul d-lui V. Roncea, o doamnă temperamentală, dar complet dezinformată în privinţa subiectului pe care-l abordează, înşiră cîteva enormităţi înveninate, sub titlul delirant "Hidra cripto-comunistă contra Vetrei Monahale de la Rîpa Robilor" (pe autoare n-o deranjează "să combată" pe un blog pe care sînt adulaţi Iulian Vlad, Dinu Săraru, Adrian Păunescu, Corneliu Vadim Tudor, Mihai Pelin, Artur Silvestri, Radu Beligan, Paul Everac, Mihai Ungheanu etc., dar în schimb e convinsă că există o "hidră cripto-comunistă" avîndu-l printre capete pe... Claudiu Târziu!). Textul este atît de plin de neadevăruri flagrante şi raţionamente abrupte încît nici nu merită efortul unui comentariu punctual.

Interesant este însă altceva. La sfîrşitul articolului d-nei Vasiliu-Scraba, titularul blogului inserează o notă în care citim: "Personal resping categoric ideea unui «Centru Cultural» inspirat din modele străine de Ortodoxie, dar susţin Proiectul Centrului de Martirologie al d-lui dr. Pavel Chirilă, alături de Mănăstirea Sfinţilor Închisorilor a Părintelui Justin Pârvu, dar numai cu aprobarea planului de către Părinte şi deţinuţii politici şi cu binecuvîntarea Episcopului locului, ÎPS Andrei Andreicuţ, şi, mai ales, a Mitropolitului Bartolomeu Anania, fost deţinut politic şi înalt ierarh al Bisericii Ortodoxe Române".

Înduioşător, nu-i aşa? Să observăm mai întîi cît de grijuliu a devenit dintr-o dată promotorul campaniei antipatriarhale şi antisinodale cu binecuvîntările arhiereşti. Nu-i rău deloc. Sigur, spre a se învrednici de importanta dumnealui susţinere, Proiectul trebuie să mai îndeplinească şi alte condiţii *sine quibus non*: să fie aprobat de Părintele Iustin şi de personajul colectiv numit "deţinuţii politici" (aceştia trebuind să fie toţi ca unul, dacă aspiră la susţinerea "fraţilor nepătaţi"). Iarăşi s-ar putea zice că nu-i tocmai rău. Necazul ar putea veni, totuşi, de la frecventele neconcordanţe ale vieţii şi firii omeneşti. Căci ce ne-am face dacă, să zicem, Părintele Iustin şi Deţinutul *aprobă*, dar ierarhii, dintr-un motiv sau altul, *nu dau binecuvîntarea?!* Sau dacă ierarhii *binecuvintează*, dar Părintelele Iustin şi Deţinutul, dintr-un motiv sau altul, *nu aprobă*?! Să nădăjduim însă că Dumnezeu va fi mai bun cu noi decît sîntem noi cu El şi, de hatîrul morţilor noştri, nu ne va pune/lăsa într-o asemenea... "dilemă" *(horribile dictu)*.

Personal (adică însuşi, în persoană, cu toată decisiva sa personalitate), d-l V. Roncea se declară

dispus să susțină și "Mănăstirea Sfinților Închisorilor a Părintelui Justin Pârvu", și "Proiectul Centrului de Martirologie al d-lui dr. Pavel Chirilă". O, cîtă generozitate și cît simț al proprietății (așa, ca să se știe că nu-s ale tuturor și ale nimănui)! Un singur lucru se "respinge categoric", un singur lucru nu poate fi *personal* admis de d-l V. Roncea: "ideea unui «Centru Cultural» inspirat din modele străine de Ortodoxie". Nici aici n-ar fi nimic de zis (se știe cît rău ne-au făcut modelele străine și heterodoxe de-a lungul vremii), numai că... de unde pînă unde un "Centru Cultural" la Aiud?! Nimeni n-a propus vreodată așa ceva, și încă în răspărul Ortodoxiei! Aici d-l Roncea se încurcă în ițele propriilor diversiuni alarmiste. Nu știu cum e, n-am făcut această experiență, dar probabil că, atunci cînd minți cu atîta patimă și nerușinare, ajungi treptat să crezi în propriile minciuni...

Sperietoarea unui "Centru Cultural" este ficțiunea manipulatorie cu care gașca de agitatori publici a fraților Roncea și a "mișcăriștilor" în sutană au căutat să intoxice opinia publică ortodoxă, sugerînd că s-ar urmări, de către forțe oculte (musai heterodoxe și cripto-comuniste), deturnarea Proiectului Aiud în direcția cea mai odioasă ortodoxului habotnic: cultura.

Ei bine, fie cultura cît de bună sau cît de rea, ea n-are nimic de-a face, în mod autonom, cu Proiectul Aiud, în nici una dintre variantele propuse. Toate au ca principal și indiscutabil obiectiv **Mănăstirea**, ca axă și cadru tradițional pentru pomenirea liturgică, pentru cinstirea mistică și morală a martirilor Crucii de la Aiud și din toate temnițele ateismului roșu. Singura discuție era ca pe lîngă Mănăstire – sau, mai exact spus, în cadrul ei – să funcționeze și un Centru de cercetări martirologice, sub exclusiva supraveghere și coordonare a Stăreției și a Arhiepiscopiei locului, așa cum pe lîngă/în cadrul multor mănăstiri pot funcționa și funcționează efectiv, prin tradiție, un muzeu, sau o tiparniță, sau o școală bisericească, sau un atelier de pictură ori de broderie, sau vreun așezămînt social. Unele ca acestea nu intră în excluziune cu menirea liturgică, nici cu puritatea ortodoxă a unei lavre, ci se subordonează celorlalte nevoințe specifice, în numele și în slujba lui Hristos. Centralitatea Mănăstirii în cadrul Proiectului memorial exclude orice analogie cu Sighetul: la Sighet avem *memorialul fără Dumnezeu*, la Aiud avem - și vom avea - *memorialul cu Dumnezeu.*

Discuțiile iscate în jurul Proiectului Aiud, în urmă tendențios radicalizate, n-au avut inițial ca obiect real decît o anume concepție arhitectonică, deci ceva de ordin exterior și negociabil. Rezervele față de un plan sau altul n-au fost în această privință neîndreptățite, dar aceasta este o cu totul altă discuție. Totul se putea rezolva creștinește, civilizat și responsabil, prin dialog consultativ și în pace comunitară. Dar în locul duhului creștin unii au înțeles să cultive duhul învrăjbirii, al suspiciunii apriorice, al insinuării indigne sau chiar al asasinatului moral, uzînd de cea mai josnică recuzită polemică și diversionistă (care încă la noi, din păcate, face deliciul vulgului, ca și mojiciile vadimiste sau stupiditățile OTV-iste), cu vorbe grele, mistificări, decontextualizări, ceea ce a generat un nou, păgubos și total inutil „război româno-român", cu atît mai grav și mai jenant cu cît a angajat însăși imaginea publică a Ortodoxiei. Manipularea panicardă a fost atît de abil și de abject concertată (ca și în cazul abuzurilor biometrice) încît a luat și mințile unor oameni serioși și cinstiți sufletește, ceea ce explică și o recentă „scrisoare deschisă a elitei morale a României" (pusă la cale și mediatizată tot de frații Roncea și de ciracii lor), în care respectabili supraviețuitori ai temnițelor comuniste (dar și vreo 15 organizații „anticomuniste" mai mult sau mai puțin fantomatice) își exprimă față de Înaltul Bartolomeu Anania îngrijorarea cu privire la dejucarea Proiectului Aiud și la pretinsa lor marginalizare contextuală. Iar „jalba" se încheie astfel: „Noi credem însă că nici o binecuvîntare nu va fi valabilă pînă nu se va lămuri cumplitul adevăr legat de holocaustul roșu. Pînă atunci, singurii care au drept să spună ceva în această problemă sînt tocmai cei care au suferit. Vreți să faceți ceva înălțător pentru martiri? «Dezveliți tot adevărul și le spuneți tuturor/ Cum muriră frații noștri pentru Neam și Țara lor!»".

Fondul chestiunii – necesitatea pomenirii întru adevăr – este incontestabil, dar cîteva observații se impun, spre împreună-lămurire. Mai întîi o observație asupra unui detaliu care s-ar putea să

Pr. Augustin de la Aiud

ţină şi de graba redactării: "cei care au suferit" (şi în faţa cărora, într-adevăr, s-ar cuveni să umblăm în genunchi) nu sînt "*singurii* care au drept să spună ceva în această problemă", ci numai cei *dintîi*. Dreptul lor suveran nu este exclusivitatea, ci prioritatea morală. Ei trebuie – înaintea oricăror altora – consultaţi şi ascultaţi cu toată reverenţa. Altminteri, dreptul de a spune ceva, de a se implica atitudinal, îl au toţi cei ce simt creştineşte şi româneşte, şi care vor continua să o spună şi după ce venerabilii supravieţuitori ai temniţelor nu vor mai fi printre noi. Cu cît mai mulţi se vor implica, cu cît mai multora le va păsa, cu atît memoria va fi mai vie şi mai durabilă.

Nu ştiu dacă şi ce va fi răspuns Înaltul Bartolomeu la această scrisoare deschisă, dar ştiu şi mărturisesc că "a face ceva înălţător pentru martiri" a fost o preocupare a sa constantă şi evidentă, concretizată inclusiv în *sfinţirea ca biserică* a Mausoleului de la Aiud (act care a reprezentat stricta sa iniţiativă: „Iată, am venit să sfinţesc acest prestol realizat prin grija deosebită a Asociaţiei Foştilor Deţinuţi Politici din Sibiu. [...] Şi am făcut sfinţirea după ritualul întreg, socotind că este bine ca această masă să nu fie doar un simbol, un jertfelnic pe care să se oficieze doar parastase, ci, cel puţin din cînd în cînd, să se săvîrşească pe ea şi Sfînta Liturghie. Pentru aceasta este nevoie de o sfinţire specială. În piciorul Sfintei Mese am aşezat Sfinte Moaşte ale unui martir – în acest loc al martirajului – şi documentul care s-a citit în faţa frăţiilor voastre, şi care rămîne aici, sub pecete, atît cît va dura acest jertfelnic şi cît va dura acest monument. [...] În numele lui Dumnezeu şi în numele morţilor noştri, vă mulţumesc tuturor celor ce aţi jertfit şi aţi ridicat acest monument memorial, celor ce aţi zidit acest jertfelnic pe care astăzi s-a săvîrşit, pentru întîia oară, Sfînta Liturghie a Sfîntului Ioan Gură de Aur" – 14 septembrie 2000).

Dacă însă marea urgenţă – prisosind chiar asupra oricărei binecuvîntări, cum citim în scrisoare – este aceea de a lămuri "cumplitul adevăr legat de holocaustul roşu", datorie sacră atît de frumos exprimată în versurile citate ("Dezveliţi tot adevărul şi le spuneţi tuturor/ Cum muriră fraţii noştri pentru Neam şi Ţara lor!"), atunci nimic nu apare mai potrivit şi mai îndreptăţit decît un centru de martirologie chiar în cadrul năzuitului complex memorial. Că lumea ortodoxă românească are resursele – inclusiv şi mai ales monahale – cu care să răspundă acestui obiectiv major e dovedit cu prisosinţă de realizările de pînă acum ale unor mănăstiri precum Petru-Vodă, Diaconeşti, Oaşa sau Rarău, pe care sînt sigur că nimeni nu le ignoră. Deci, oameni buni, dincolo de falsele litigii, iată-ne "gînd la gînd cu bucurie"!

O dată ajunşi aici, oricine, de acum înainte, va mai încerca să confişte Proiectul Aiud în numele vreunei persoane sau vreunui grup de interese (mănăstiresc sau nemănăstiresc), sau va perora aiurea (ca d-na Vasiliu-Scraba, altminteri respectabilă în domeniul dumneaei de competenţă*) îşi va trăda impuritatea (ca să nu spun necinstea sufletească) şi se va face vinovat faţă de memoria şi de moaştele martirilor.

Dumnezeu să ne păzească, la rugăciunile sfinţilor noştri ştiuţi şi neştiuţi, de micimile noastre secesioniste. Restul va veni pe deasupra.

* Vorba aceea: „Dacă tăcea, filosoafă rămînea".

Proiectul Aiud

„Centrul de martirologie este un act măreț al Bisericii luptătoare“

Interviu cu Domnul Prof. Univ. Dr. Pavel Chirilă

În jurul „Proiectului Aiud” s-a iscat, mai ales în ultimele luni, o mare dezbatere, pe alocuri foarte contondentă, în lumea ortodoxă. Discuție care s-a lăsat cu supărări între personalități a căror împreună-lucrare este altminteri foarte importantă pentru reușita proiectului.

Polemica a pornit de la o idee acceptată de toată lumea la început: înființarea, pe lângă o mănăstire, la Aiud, a unui Centru de Studii Martirologice. Câteva persoane foarte active mai ales pe internet au răspândit suspiciune că acesta va fi de fapt un „centru multicultural şi multiconfesional”, apoi că în activitatea sa se vor implica reprezentanți ai unor organizații secrete, anticreştine şi antiromâneşti, pentru a-i deturna cercetările şi scopul; că, în fine, va fi confiscat şi îndreptat, nici mai mult, nici mai puțin, împotriva lui Hristos şi a neamului. Pe marginea acestui scenariu conspiraționist şi fantasmagoric au fost brodate şi alte năluciri, cum este, de pildă, aceea că biserica mănăstirii nu va fi una ortodoxă, ci o... moschee!

Profesioniştii dezinformării au reuşit să convingă multă lume, între care şi foşti deținuți politici, că francmasoneria, de mână cu serviciile secrete (româneşti şi străine), în înțelegere cu anumite grupări culturale şi de conivență cu însăşi oligarhia, va transforma Aiudul, dintr-un loc de cinstire al martirilor creştini, în unul de condamnare a neamului şi al lepădării de Hristos. Odată ce minciuna a fost crezută, toți cei care s-au exprimat în favoarea înființării unui centru de martirologie la Aiud au devenit suspecți, de la ÎPS Andrei Andreicuț, arhiepiscopul Albei Iulia, şi Dan Puric, până la Răzvan Codrescu şi subsemnatul. Singurul care nu a fost încă atacat de “zeloți” este dl. prof. univ. dr. Pavel Chirilă.

Dl. prof. univ. dr. Pavel Chirilă, preşedintele Asociației Christiana, ctitor de biserici şi mănăstiri, fondatorul primului spital creştin de la noi de după revoluție şi al unui hospice în Bucureşti, om implicat puternic în viața Bisericii şi a Cetății, este unul dintre susținătorii la vârf ai „Proiectului Aiud”. Cunoaşte bine toate etapele de până acum ale acestuia, dar a evitat să se amestece în polemică. Astăzi consideră că este obligatoriu să-şi spună punctul de vedere, pentru a risipi confuzia şi a încerca o împăcare între frați.

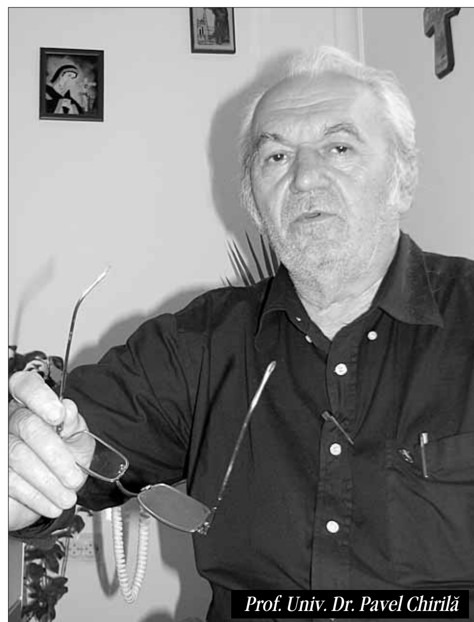
- Domnule Profesor, dvs. ați avut ideea ca în viitoarea mănăstire de la Aiud să întemeieze un Centru de Studii Martirologice. Le-ați propus-o părintelui Iustin Pârvu, de a cărui personalitate duhovnicească v-ați declarat impresionat, şi precuviosului părinte Augustin, duhovnicul schitului de la Râpa Robilor. Ce v-a împins să faceți această propunere?

- Am avut o parte din membrii familiei deținuți politici şi, în plus, predau la Facultatea de Teologie un curs de medicină pastorală. Temele acestui curs, asupra cărora m-am aplecat ani de zile, m-au convins să acord o atenție şi o preocupare maximă martirologiei: schingiuirile sfinților, curajul în fața morții, probarea şi depăşirea limitelor anatomice şi psihologice ale ființei umane, suferința şi excluziunea socială – asumate pentru Hristos, capacitatea de a dizolva toate valorile prezentului în numele unei vieți viitoare cu Hristos ş.a.

- Cum vă susțineți ideea?

- Biserica este zidită pe sângele martirilor – fără a căror prezență fizică (în Sfântul Antimis) nici nu putem face Sfânta Liturghie.

În al doilea rând, secolul XX a dat, cred, mai mulți martiri decât primele trei secole.

Prof. Univ. Dr. Pavel Chirilă

Este absolut obligatoriu să-i descoperim şi să-i cunoaştem, să nu lăsăm pământul şi oamenii trecători – fie ei ai Bisericii sau nu – să-i îngroape şi să-i uite.

În al treilea rând, de martirii noştri, ai creştinilor, trebuie să ne ocupăm noi creştinii, căci numai noi le cunoaştem definiţia, şi, prin sfânta euharistie, avem acelaşi sânge şi părtăşie cu ei.

- Ce îşi propune, în opinia dumneavoastră, acest centru de studii martirologice? Ce urmează a fi el, în fond?

- În opinia mea martirologia, ca ştiinţă, se ocupă cu studierea persoanelor umane martiri, adică a acelor morţi pentru Hristos care răspund criteriilor de definire a martirilor în Biserica creştină.

În credinţa noastră, mântuirea este personală, în Biserică (în comuniune).

De aceea centrul epistemologic şi eclezial al martirologiei este persoana umană şi nu grupările sociale, politice, armate, ideologice, partinice etc.

- Vreţi să fiţi mai explicit?

- Vreau să spun că, după părerea mea, nu există liberali-martiri, ţărănişti-martiri, democraţi-martiri... Există martiri pe numele lor... Moartea este o taină mare.

În momentul când omul trece prin ea, multe din valorile acestei lumi pălesc, rămân în urmă şi devin neesenţiale pentru mântuire. Foştii deţinuţi politici care au rămas drepţi până la sfârşit şi au fost în pragul morţii, înţeleg aceasta.

Centrul de studii martirologice, aşa cum îl am eu în minte, este o lucrare sfântă de teologie socială, este un act eclesial măreţ al Bisericii luptătoare, care aduce slavă Bisericii triumfătoare. Nu aduce şi nu trebuie să aducă nici răzbunare, dar nici indiferenţa faţă de toţi morţii de la Aiud şi de toate jertfele umane care au fost acolo. Creştin fiind, nu mă interesează decât numele mic, de botez, al martirului, pentru a-l putea pomeni la rugăciune. Nu mă intresează numele torţionarului sau delatorului, ci cel mult fapta lui, pentru a nu se repeta în generaţiile următoare.

- Centrul de martirologie a speriat destulă lume înainte să se ştie în ce va consta...

- Vor fi câteva camere pentru cercetătorii interesaţi, un muzeu, o bibliotecă pentru câteva mii de volume şi documente în domeniu, un laborator de imagistică şi audio pentru înregistrarea documentară a mărturiilor, săpăturilor, documentelor inedite, gropilor comune etc., un osuar.

- De ce a trezit acest proiect atâta scandal în lumea monahilor şi mirenilor ortodocşi?

- Întrebaţi-i pe scandalgii – monahi sau mireni. Aceştia sunt scandalagiii văzuţi.

Există, sunt convins, şi nişte scandalagii nevăzuţi, probabil fiii, rudele sau legăturile de sânge ale foştilor torţionari, comandanţi de închisori, instrumentele represiunii etc., care lucrează prin scandalagii văzuţi. Lor, însă, nu trebuie să le fie frică, ci să aibă încredere în creştini. Creştinii se roagă mult pentru vrăjmaşii lor. Există multe dovezi în Pateric care arată cum vrăjmaşii lui Hristos i-au trimis pe creştini în Rai, şi uneori creştinii au ajuns aici chiar „la braţ" sau „de gât" cu vrăjmaşii lor.

Petre Ţuţea spunea că religia creştină este singura care porunceşte iubirea vrăjmaşilor. De aceea este ultima mare religie a lumii, căci o religie superioară iubirii vrăjmaşului nu poate exista.

- Există persoane, unele chiar printre foştii deţinuţi politici, care zic că e mai bine să nu se facă un centru de martirologie la Aiud, căci va fi

deturnat de către vrăjmaşii Bisericii. Dvs. ce părere aveți despre aceste temeri?

- Îndoiala, frica şi incertitudinea nu aparțin Bisericii lui Hristos. Cei care se clatină în cele văzute ale Bisericii se clatină şi în cele dinlăuntru ale lor. Sufletul lor e clătinat şi îndoielnic. Dacă ar fi gândit aşa primii creştini ai Bisericii, n-am mai fi avut azi temelii bimilenare.

Cei care se îndoiesc de acest proiect sunt unii dintre cei care nu vor să se facă.

Trebuie să ne ferim de ei.

- Vă pun o întrebare delicată. Ce părere aveți despre poziția Pr. Iustin şi atitudinea unor monahi de la Petru Vodă față de acest proiect?

- Nu e delicată deloc. Pentru suferința de la Aiud şi pentru autoritatea duhovnicească a Pr. Iustin trebuie să-i sărutăm mâna şi să-i apărăm reputația de care se bucură în popor.

Eu, personal, nu înțeleg câteva lucruri care „pleacă din Petru-Vodă". Să le luăm pe rând.

În urmă cu câțiva ani, când am lansat ideea unui centru de studii martirologice, i-am împărtăşit-o Pr. Iustin. A fost întrutotul de acord, chiar s-a bucurat că cercetarea martirilor ar fi sub autoritatea onestă a creştinilor, călugărilor, ierarhilor. Ulterior (vezi ziarul „Ziua" nr. 4534 de joi, 14 mai 2009) părintele şi-a schimbat opțiunea, afirmându-şi răspicat părerea că centrul de studii martirologice este „un centru cultural" şi că trebuie îndepărtat din mănăstire.

În urmă cu câteva luni, un părinte de la Petru-Vodă a întocmit o temă de arhitectură şi a exclus din ea complet centrul de studii martirologice. I-am telefonat să-i cer explicații. Mi-a răspuns că a proiectat „un arhondaric mai mare ca să aibă loc acolo şi cercetătorii".

- Cum interpretați aceste oscilații contradictorii?

- Nu pot să le interpretez. Poate că Pr. Iustin, prin această opoziție, fiind un duhovnic renumit, vede sau simte ceva ce nu sunt eu în stare să percep acum. Dar există câteva argumente logice, singurele la care eu am acces, care mă determină să militez în continuare pentru centrul de studii martirologice.

Ştiu că intenția mea şi a celor care promovează studiul martirilor la Aiud este sinceră şi nu urmăreşte decât cinstirea martirilor şi întărirea Bisericii. Din acest punct de vedere, nu greşim față de nimeni şi credem că şi noi facem voia lui Dumnezeu.

Argumentul că în mănăstire trebuie să fie doar liturghie, şi nu implicarea mirenilor, nu stă în picioare, din mai multe motive. Cercetarea martirilor poate fi făcută exclusiv cu monahi, dacă sunt buni specialişti şi dacă nu au sentimente persistente de respingere, neîncredere şi angoasă când întâlnesc mireni. Am văzut însă că şi mirenii sunt primiți bine în mănăstiri, mai cu seamă când donează ceva. Deci excepții pot fi. În plus, există, sunt convins, mireni buni profesionişti şi foarte buni creştini, la fel de buni ca unii călugări.

Întâlnim în mănăstirile ortodoxe ascultări diverse: țesut covoare, pulovere, făcut şindrilă, prelucrare de lemn, crescut nutrii, vaci, oi multe, prăşit porumb etc.

Cu ce or fi mai duhovniceşti aceste ascultări decât studiul martirilor, nu înțeleg.

Am întâlnit în textele iscălite de Pr. Iustin câteva expresii care sugerează faptul că Sfinția Sa nu este singurul autor a ceea ce iscăleşte. Statura duhovnicească de Pateric a părintelui Iustin mă face să cred că între limbajul duhovnicesc al Prea

Cuvioşiei Sale şi expresiile „torpilă japoneză", „vârful sabiei" sau „centru cultural" nu există nici o legătură.

Toate aceastea mă fac să cred că Părintele Iustin încă doreşte ca la Aiud să fiinţeze un centru de studii martirologice.[1]

Dacă totuşi la Aiud nu se va naşte cercetarea martirilor, avem posibilitatea, libertatea, râvna şi bucuria să o facem oriunde în altă parte.

Iar eu voi rămâne acelaşi admirator şi voi avea aceeaşi evlavie pentru cel ce este Părintele Iustin de la Petru Vodă. Poate, pentru binele şi liniştea părintelui, treptat, vor obosi şi „ucenicii de serviciu" – plini de râvnă, dar lipsiţi de pricepere – care îl înconjoară de atâta vreme, sperând că vor învăţa ceva de la Sfinţia Sa. Excluderea centrului de studii martirologice din spaţiul eclesial riscă deturnarea şi capturarea lui de către atei şi necreştini (care, oricum, cinste lor, se luptă din greu, cu trudă şi cu mândrie, să-şi reactiveze memoria). De aceea, cred cu tărie că cercetarea martirilor este bine să se facă sub autoritatea unei mănăstriri.

Sfântul Vasile cel Mare a adus bolnavii în mănăstire încă în secolul IV. Nu cred că e cazul ca noi să scoatem martirii din mănăstire în secolul XX.

- Dumneavoastră aţi dat o idee, dar nu sunteţi nici fost deţinut politic, nici arhitect, nici monah la Aiud, nici factor de decizie în Biserică. Cine credeţi că are autoritatea să intervină în proiectul de la Aiud?

- Pentru că mi-aţi pus această întrebare, am să vă răspund mai în detaliu pentru că din cauza unor confuzii asupra dreptului şi obligaţiei de a interveni s-au născut multe certuri, care n-au făcut decât să întârzie proiectul.

Î.P.S. Andrei este autoritatea eclezială supremă, care decide în Sfânta Arhiepiscopie a Alba Iuliei. Ierarhul locului hotărăşte. În mod fericit, Î.P.S. Andrei este un om care iubeşte martirii şi sunt convins că, dacă Dumnezeu l-a aşezat ierarh peste altarul suferinţei carcerale din România, are curajul şi înţelepciunea să guverneze acest mare şi preţios proiect al Bisericii şi neamului nostru. Sper ca ÎPS Andrei să fie o stâncă de care

Monumentul de la Aiud

[1] Interviul a avut loc la începutul lunii august. Pe 21 august a.c., părintele Iustin Pârvu, dr. Pavel Chirilă, maestrul Dan Puric şi liderii foştilor deţinuţi politici au semnat un comunicat comun în care arată că la Aiud se va face şi centru de martirologie, pe lângă mănăstire. Redăm documentul în paginile următoare.

se vor lovi – şi se lovesc – toţi detractorii, fie ei monahi sau mireni.

Foştii deţinuţi politici au desigur autoritatea morală să susţină un asemenea proiect şi să-l apere în faţa celor care nu-l doresc sau se sperie de el. Ei pot face relatări şi sugestii valoroase privind adevărul istoric, viaţa cotidiană în închisori, metodele de schingiuire fizică şi presiune psihică, bolile, hrana, îmbrăcămintea, condiţiile ambientale ale închisorii, relaţia socială, rugăciunea, trăirea, asceza asumată sau nu, lezarea anatomică şi spirituală a fiinţei umane etc.

Dacă există foşti deţinuţi politici care se pricep – în mod expres şi atestat – la arhitectura mănăstirească sau funcţia arhitecturală a unui centru de cercetare, atunci au dreptul să-şi spună opinia, şi este realmente bine să se ţină cont de părerea lor.

- Ce rol a jucat şi ce responsabilitate are maestrul Dan Puric în acest proiect?

- De la lansarea ideii, până în prezent, maestrul Dan Puric este omul care a făcut cel mai mult pentru acest proiect. Domnia sa a ajutat la obţinerea unei extensii de teren la Aiud, fără care nu s-ar putea face o mănăstire mare, şi a virat o primă sumă de bani pentru începutul lucrărilor. Cei care îl critică n-au făcut nimic pentru Aiud, nu au donat nimic, doar critică. Jignirile care i s-au adus – pe internet şi în presă –, calomniile, bănuielile, sunt pentru el un mic botez al focului, la care a răspuns cu demnitate până acum: adică a păstrat liniştea solemnă a omului superior, care nu răspunde, înjosindu-se, atâta timp cât proiectul merge înainte.

D-l Dan Puric mi-a mărturisit de mai multe ori că nu are nici o cădere să se exprime asupra arhitecturii aşezământului şi nici nu vrea să se implice. Această decizie aparţine Arhiepiscopiei de Alba Iulia. Dar ca român şi creştin sensibil la istoria creştină a acestui neam – care este o realitate obiectivă ce nu poate fi înlăturată – şi la jertfele lui, va continua să sprijine moral şi material acest aşezământ.

- Dar noi, creştinii de rând, ca mine şi ca dumneavoastră, ce putem face pentru Aiud?

- Să militâm pentru ideea construirii Memorialului Aiud, să ne bucurăm că se face şi să ne expunem opiniile cu smerenie, făcându-le cunoscute ierarhului locului, nu dând buzna cu aparatul de filmat „acasă” la episcop şi pe bloguri. Iar limbajul trebuie să fie decent, corect, să exprime un cuget bun şi buna intenţie. Dacă nu putem face nimic pentru Aiud, să încercăm să facem altceva plăcut lui Dumnezeu, căci Dumnezeu la judecată ne întreabă şi de timpul pierdut pe pământ şi de binele pe care puteam să-l facem şi nu l-am făcut.

- Prima variantă a proiectului a fost criticată pentru dimensiunea ei arhitecturală. Înţeleg că acum există o altă variantă, agreeată şi de ÎPS Andrei...

- Prima variantă a fost criticată pe nedrept, în sensul că nu i s-a dat arhitectului nici o temă de arhitectură; s-au repezit însă s-o critice săptămâni în şir. Ştiu că în prezent există o altă variantă: mănăstire şi centru de martirologie. Referinţele asupra d-lui arhitect Radu Mihăilescu, autorul acestui proiect, sunt dintre cele mai bune.

Dacă ÎPS Andrei a agreat această nouă variantă, înseamnă că se lucrează la documentaţia de avizare. Nu ştiu amănunte, nu mai sunt la curent, pentru că de trei săptămâni duhovnicul de la Aiud este mai greu de contactat.

- Ce v-a impresionat neplăcut în disputa creată pe marginea proiectului Aiud?

- Calomniile, insultele, minciunile, manipularea, confuziile, limbajul trivial (departe de orice mentalitate creştin-ortodoxă) făcute fără oprelişti pe anumite blogguri care se declară ortodoxe.

- Există manipulare în toate aceste dispute?

- Desigur. Să vă exemplific. Nimeni dintre iniţiatorii proiectului Aiud nu a pronunţat sintagma “centru cultural”, pentru că realmente descoperirea şi identificarea martirilor nu este un act de cultură, ci o lucrare spirituală în cel mai înalt înţeles al cuvântului.

La un moment dat detractorii proiectului au introdus sintagma “centru cultural”susţinând cu tărie (de la ei înşişi) că la Aiud se doreşte un centru cultural.

Au pus acest zvon în gura Pr. Iustin şi au început să lupte din toate puterile împotriva „cen-

trului cultural“, adică, de fapt, împotriva proiectului Aiud – Centrul de studii martirologice.

Astfel oamenii neavizaţii au înţeles că Pr. Iustin respinge crearea unui centru de studii martirologice, pentru “a salva Aiudul”.

Ultimul manipulator este un domn din Constanţa care îi pune, abrupt, Părintelui Arsenie întrebarea: ”mănastire sau centru cultural?” Toate întrebarile ulterioare sugerează răspunsurile programate: ”mănăstire” şi nimic “altceva”.

Asistăm la aceeaşi intenţie susţinută cu tenacitate şi manevrată abil din culisele manipularii: excluderea cercetării martirologice. Ceea ce este dureros e faptul că martirii noştri sunt condamnaţi la uitare chiar de către pretinşii ortodocşi. Mi-ar plăcea să cred că sunt doar cu starea de veghe amorţită şi nu sunt instrumente conştiente ale duşmanilor ortodoxiei.

Uneori, manipularea abilă alternează cu minciuna (îi amintim domnului din Constanţa să fie atent la cuvinte căci în Sfânta Scriptură scrie că diavolul este tatăl minciunii). În interviul cu Pr. Arsenie, interviervatorul spune textual: ”...le e frică să fie mănăstire... Nu mai vor să facă în principal o mănăstire...”.

Eu vă spun că niciodată, nimeni nu a vrut să excludă mănăstirea. Pr. Iustin, Î.PS Andrei şi Pr. Augustin ştiu asta.

Iar mai jos, spre sfârşitul interviului toarnă altă minciună alarmistă: ”Credem că se încearcă să se preia de către alţii, care nu sunt foarte cinstiţi, ideea aceasta a Aiudului” (sublinierea ne aparţine).

- Cum ar fi posibilă o rezolvare fericită a Aiudului?

- Cei dornici să se implice în proiectul Aiud să înţeleagă că cercetarea şi descoperirea martirilor este un act eminamente spiritual şi eclesial, că nu trebuie exclus din mănastire un astfel de centru de martirologie (ar fi chiar păcat) şi să pună umărul fiecare la edificarea acestui memorial românesc.

- Vă implicaţi în continuare în proiectul Aiud?

- În etapa actuală, nu e rolul şi nici priceperea mea: arhitectură, construcţii, şantiere etc. Este misiunea exclusivă a ÎPS Andrei şi a specialiştilor.

Voi milita însă pentru proiectul Aiud şi voi încerca să ajut cum pot. Am propus ÎPS Andrei, şi a fost de acord, să constituie un grup de lucru consultativ, format din teologi, istorici, sociologi, monahi, foşti deţinuţi politici, cercetători, antropologi – creştini autentici, oameni din Biserică –, care să-i prezinte analize pertinente şi direcţii de cercetare ale fenomenului carceral şi martirologic. În felul acesta, în luarea deciziilor, Înaltpresfinţia Sa s-ar sprijini pe opinii profesioniste şi avizate.

- Dacă totuşi în acest proiect intervin securişti, masoni, ezoterişti, atei, necreştini etc., ce e de făcut? Ştiu că la Petru Vodă şi dumneavoastră, şi Dan Puric aţi fost bănuiţi că faceţi parte dintre aceştia.

- Întâi, vă răspund printr-o întrebare. Dacă în acest proiect intervin foşti deţinuţi politici turnători, care nu s-au pocăit pentru faptele lor, călugări care scot cercetarea martirilor din Biserică, falşi episcopi şi arhimandriţi care bântuie prin mănăstiri, oameni fricoşi care zic „mai bine să nu-l facem decât să fie distrus”, oameni care confundă cultura cu spiritualitatea, monahi care cred că cercetarea istorică şi arheologică se poate face în arhondaric, bloggeri care ţin „predici bune la toată trebuinţa” – ce e de făcut?

Cred totuşi că există şi un răspuns teologic la această întrebare.

Am învăţat de la duhovnicul meu că una din cele mai mari taine şi puteri ale Bisericii Creştine este faptul că Dumnezeu întoarce răul în bine în virtutea actului proniator şi grijii lui Dumnezeu pentru mântuirea neamului omenesc.

Dacă întemeietorii mănăstirii şi centrului de studii martirologice de la Aiud sunt bine intenţionaţi, iubesc Biserica şi cred cu tăria cu care mută munţii sau Râpa Robilor din loc, atunci toţi cuceritorii noştri ori se vor converti, ori vor fi îndepărtaţi prin mâna tare a lui Dumnezeu care celor mândri le stă împotrivă.

Aici îşi găsesc sens cuvintele atât de des repetate în pateric: „...Să punem început bun”.

Pentru acest început bun şi buna intenţie a noastră a celor care iniţiem lucrarea – Dumnezeu o va ocroti în veci. Altfel, să nu fie!

Interviu realizat de **Claudiu Târziu**

O inexactitate care mă priveşte şi o părere despre „Proiectul Aiud“

Claudiu Târziu

Pe mai multe site-uri şi bloguri se vehiculează o... să-i spunem inexactitate, pe care cred că trebuie să o îndrept. Sînt unele enormităţi pe care nu mă obosesc să le neg, pentru că sînt evidente. Neadevărul asupra căruia mă opresc acum, deşi minor în corul denigrator, ar putea afecta însă persoane pe care le respect şi le iubesc.

Mai mulţi internauţi ortodocşi afirmă, fără să fi făcut o minimă verificare, că eu susţin „proiectul Puric” privind construirea unei mănăstiri, pe lângă care să existe şi un centru de martirologie la Aiud. Nu-l susţin, cum nu-l susţin nici pe cel atribuit părintelui Iustin Pârvu de la Petru Vodă. Pentru a pleda pentru un proiect, trebuie *să am căderea şi să-l cunosc* – dacă se poate chiar în detaliu. Nu am văzut decît „pozele” de ansamblu a două proiecte. Înţeleg că, pînă la urmă, ÎPS Andrei a optat pentru un al treilea proiect – care

mi-a rămas necunoscut şi el (în cazul acestuia nu am văzut nici o fotografie măcar).

Nici părintele Iustin, nici prietenul Dan Puric, nici ÎPS Andrei Andreicuţ, episcopul locului, care are dreptul asupra deciziei finale, nu mi-au cerut părerea. Şi nu aveau de ce.

Nu am nici competenţa profesională, nici autoritatea morală să mă pronunţ asupra a *cum* trebuie făcut Memorialul de la Aiud.

Ca mădular al Bisericii şi ca român, am crezut de datoria mea să mă pronunţ asupra *necesităţii existenţei* unui Memorial la Aiud – care înseamnă, sub toate aspectele, un loc de cinstire. Părintele Iustin a avut excelenta idee ca, lângă monumentul de la Aiud ridicat în memoria celor ucişi în închisoarea oraşului de către comunişti, să fie clădită o mănăstire. Dl. dr. Pavel Chirilă a propus – inspirat şi domnia sa, cred eu – să fie înfiinţat, pe lîngă mănăstire, un centru de cercetări martirologice – adică o instituţie care să documenteze cum au fost martirizaţi mii de români pentru Hristos, în timpul prigoanei comuniste. Iar ÎPS Andrei a binecuvîntat iniţiativa.

O astfel de lucrare îmi pare este esenţială pentru cunoaşterea istoriei noastre recente şi deopotrivă pentru întărirea noastră în credinţă.

Aşadar, m-am declarat principial un adept al ideii de mănăstire cu centru martirologic. Dar *cum* să arate acesta vor stabili alţii mai îndreptăţiţi decît mine.

Cunoscînd cît de important poate deveni pentru români un astfel de Memorial (pentru că mănăstirea şi prezenţa sfintelor moaşte, care fac minuni, ar credibiliza enorm centrul de martirologie, iar adevărurile rostite de acolo ar fi devastatoare), antihriştii şi antiromânii au uneltit întîi dezbinarea dintre luptătorii pentru aceeaşi cauză şi apoi blocarea proiectului cu orice preţ. Una din-

tre metodele pentru amînarea oricărei decizii a fost *inventarea unei probleme*: ce se face la Aiud, mănăstire sau centru cultural? Au muşcat momeala inclusiv unii călugări. Învrăjbirea s-a produs, iar vara dă să se încheie înainte să se fi săpat baremi un metru de fundaţie pentru Memorialul de la Aiud.

Cei care se panichează şi panichează lumea că lupta se duce mai ales contra mănăstirii, se înşală şi înşeală. Deja, la Aiud există un schit (ridicat tot prin strădania precumpănitoare a părintelui Iustin), iar ca biserică e folosit chiar monumentul închinat celor căzuţi în închisori (tîrnosit ca atare de însuşi ÎPS Bartolomeu). De acolo, osemintele mucenicilor, cinstite ca sfinte moaşte, sînt trimise la mănăstiri din toată ţara, de la Muntele Athos şi de la Locurile Sfinte. Deci, să fim lucizi, asta nu mai pot să oprească duşmanii, dar fondarea centrului de martirologie, care să dezvăluie şi cine au fost călăii şi care le-au fost uneltele şi metodele, poate fi încă împiedicată.

Mai încoace a mai apărut o temere: ce ne facem dacă acel centru de martirologie va fi preluat de forţe ostile şi îndreptat împotriva Bisericii şi a românilor? Cine să-l preia, oameni buni, dacă el se va afla sub controlul direct al mănăstirii? Şi chiar aşa, să îngăduie Dumnezeu ca diavolul să-şi bată joc de sfinţii Săi, tocmai pe un loc de martiraj şi într-o mănăstire dreptmăritoare?

Ne luptăm cu fantome şi nu mai construim nimic. Asta şi vrea vrăjmaşul.

Nădejdea mea este că părintele arhimandrit Iustin Pârvu şi ÎPS Arhiepiscop Andrei Andreicuţ, cei care poartă în primul rînd responsabilitatea asupra marii lucrări de la Aiud, să readucă pacea între ortodocşi şi să impulsioneze începerea construcţiei.

Doamne, ajută!

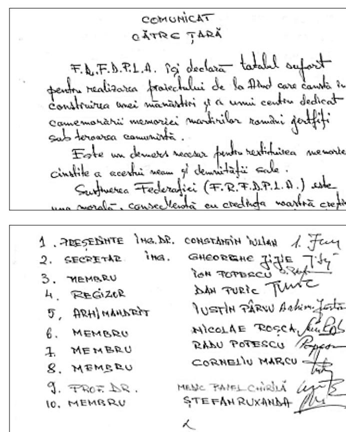
La închiderea ediţiei

Comunicat despre Proiectul Aiud

Iată că „semnele de împăcare" la care ne referisem interogativ într-un articol anterioar (7 august 2009) s-au concretizat pe 21 august, într-un Comunicat ce poartă antetul Federaţiei Române a Foştilor Deţinuţi Politici şi Luptători Anticomunişti (FRFDPLA) şi un număr de zece semnături, printre care cele ale părintelui arhimandrit Iustin Pârvu, actorului şi regizorului Dan Puric, doctorului Pavel Chirilă, inginerului dr. Constantin Iulian (preşedintele Federaţiei) şi inginerului Gheorghe Jijie (secretarul Federaţiei).

Semnatarii precizează că sînt de acord ca Memorialul de la Aiud să conţină, pe lîngă mănăstire, şi un centru de martirologie. În felul acesta, se pune punct polemicilor cu privire la ce trebuie să se construiască la Aiud, întreţinute pe anumite bloguri pretins ortodoxe. De asemenea, toate intrigile, care au urmărit să-i pună unul împotriva altuia pe aceşti bărbaţi vrednici ai Bisericii, sînt spulberate.

Comunicatul precizează: „Suntem bucuroşi că acest proiect pleacă din iniţiativa unui mare duhovnic al neamului românesc, pătimitor al Aiudului, Părintele Iustin Pârvu, şi sub înalta binecuvântare a unui Înalt Ierarh al Bisericii Româneşti, ÎPS Andrei Andreicuţ, precum şi cu susţinerea publică a unui reprezentant al societăţii civile, actorul şi regizorul Dan Puric".

COMUNICAT
CĂTRE ȚARĂ

F.R.F.D.P.L.A. își declară totalul suport pentru realizarea proiectului de la Aiud care constă în construirea unei mănăstiri și a unui centru dedicat comemorării memoriei martirilor români jertfiți sub teroarea comunistă.

Este un demers necesar pentru restituirea memoriei cinstite a acestui neam și demnității sale.

Susținerea Federației (F.R.F.D.P.L.A.) este una morală, consecventă cu credința noastră creștin

1.	PREȘEDINTE	ING. DR.	CONSTANTIN IULIAN
2.	SECRETAR	ING.	GHEORGHE JIJIE
3.	MEMBRU		ION POPESCU
4.	REGIZOR		DAN PURIC
5.	ARHIMANDRIT		IUSTIN PÂRVU
6.	MEMBRU		NICOLAE ROȘCA
7.	MEMBRU		RADU POPESCU
8.	MEMBRU		CORNELIU MARCU
9.	PROF. DR.		MEDIC PAVEL CHIRILĂ
10.	MEMBRU		ȘTEFAN RUXANDA

Din facsimilul documentului olograf, se vede că precizarea din final, privitoare la posibilele răstălmăciri diversioniste din presă sau de pe internet, este adăugată şi semnată de însuşi părintele Iustin.

Lucrurile par să fi intrat, cel puţin la nivelul de sus, pe bunul făgaş al Ortodoxiei cuminecătoare şi împreunălucrătoare. Să nu ne amăgim însă că sabotorii de serviciu ai oricărei bune înţelegeri se vor consola prea lesne cu noua situaţie. Sau, altfel spus, să nu ne grăbim să spunem „hop" înainte de-a fi trecut puntea de-a binelea.

Atacul la persoană – o nouă modalitate apologetică?

Pr. Antonio Aroneasa

Nu poţi decât să te întristezi atunci când răsfoieşti unele bloguri ortodoxe în care, prin atacuri dure la persoană, se face, chipurile, apologia ortodoxiei. Ceea ce nu reuşeşte să facă de ani de zile presa de scandal, prin subiectele senzaţionale în care sunt atacaţi reprezentanţi ai Bisericii implicaţi în diverse nereguli, reuşesc să realizeze, în mai puţin de un an anumiţi gazetari „ortodocşi". Scandalul iscat în jurul Proiectului de la Aiud nu face deloc cinste Bisericii. Diferenţele de opinie apărute între domnul Dan Puric şi părintele Justin Pârvu au fost transferate de doritorii de scandal pe un teren mlăştinos, cel al reglării de conturi şi al atacului la persoană prin care, cred ei, aduc un mare serviciu Părintelui Justin, sau BOR. Citind blogul domnului Victor Roncea şi mai ales forumul pe care sunt postate opiniile vizitatorilor, te cruceşti de lipsa de cunoştinţă a celor care postează comentarii, dar mai ales de graba atacului furibund, lipsit de orice logică şi de esenţă reală, asupra unor persoane ca Dan Puric sau Î.P.S. Andrei Andreicuţ. Este de ajuns să nu îţi placă o persoană, sau să agreezi atacul declanşat asupra ei de o terţă persoană, pentru a arunca asupra acesteia etichete ca: mason, demonic, eretic, colaborator al securităţii etc. De fapt, „ortodocşii" care apelează la o asemenea tactică nu fac decât să împrumute armele dracului, dar şi cele folosite de susţinătorii „corectitudinii politice" care, atunci când vor să arunce un con de umbră asupra cuiva, îi lipesc binecunoscutele etichete de legionar, fascist,

Pictură murală de la Mănăstiriea Moldoviţa

reacționar, sau antisemit. Nu se vede clar? Armele sunt aceleaşi! Oare rațiunea duhovnicească pe care trebuie să o pună în lucrare orice creştin, înțelepciunea Duhului Sfânt pe care am primit-o ca dar la intrarea noastră în Biserica lui Hristos prin Taina Mirungerii – precedată de Botez şi de Euharistie – nu arată celor care folosesc otrava urii că ortodoxia nu se apără aşa? Pentru aceasta este nevoie să fii în Biserica lui Hristos cu întreaga ta ființă, asumându-ți asceza şi rugăciunea ca mijloace de purificare duhovnicească şi trupească, să participi la Trupul lui Hristos în mod real şi să aduci în mijlocul lumii tot mai desacralizate şi „dez-dumnezeite" mesajul lui Hristos: IUBIREA.

Or, prin aceste mijloace abjecte este adusă ura: iată fraților ce se petrece în Biserica lui Hristos! Poftiți, noi astfel înțelegem să îl propovăduim pe Mântuitorul! Asta spun, indirect prin mesaj şi direct prin faptele lor cei care îl atacă cu o ură viscerală pe Dan Puric, pe Răzvan Codrescu, Î.P.S. Andrei Andreicuț şi pe alții (ordinea este aleatorie). Personal, nu am văzut nici un atac la adresa părintelui Justin Pârvu din partea lui Dan Puric, sau pe blogul prietenului Claudiu Târziu, sau vreo referire pozitivă la altă problemă spinoasă, cea a implanturilor biometrice. Faptul că părintele Andrew Phillip şi-a exprimat opinia, în mod nuanțat, că la o adică acceptarea cipurilor nu este lepădare de Hristos – ține doar de dreptul legitim la opinie. Opinia personală a părintelui nu poate fi atribuită nici directorului, nici grupării revistei ROST, nici autorului interviului. Pe lângă această opinie sunt trecute cu vederea, intenționat, toate celelate luări de poziție pe care le-a avut Claudiu Târziu în legătură cu cipurile biometrice, aspect asupra căruia insist întrucât datele se pot găsi cu uşurință atât pe internet cât şi în paginile revistei ROST.

Confuzia și lipsa dragostei

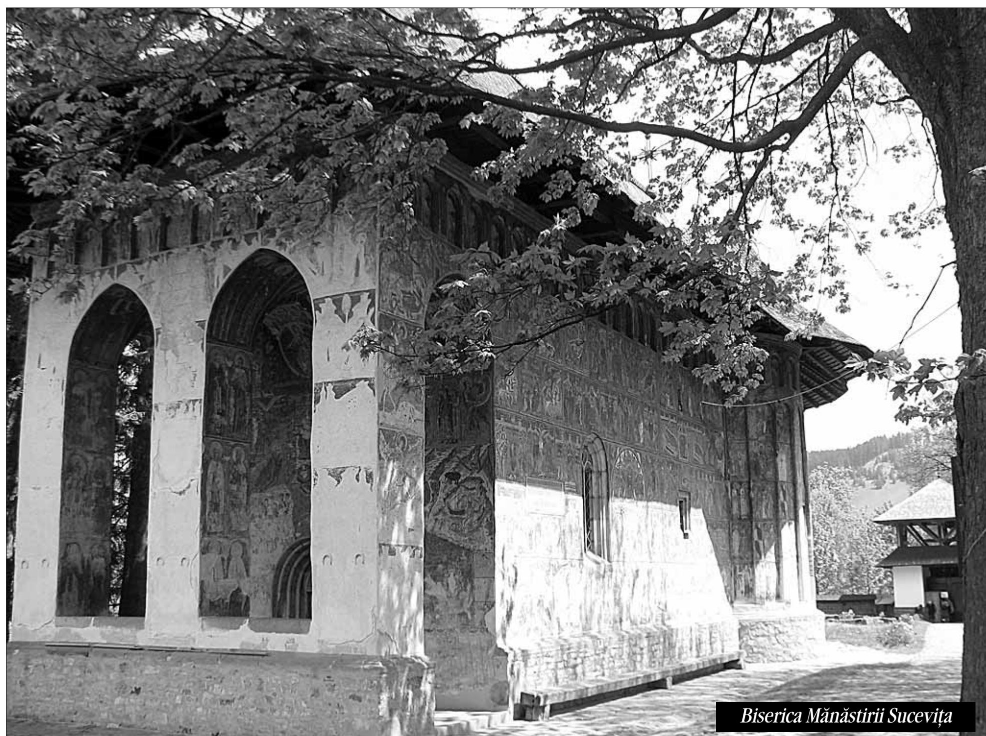
Ceea ce s-a creat nu este decât confuzie. Dorința cea mai mare a diavolului este să provoace zavistie între prieteni şi să semene confuzie. Toți suntem în jurul părintelui Justin Pârvu, dar avem opinii contrare pe care le susținem cu patimă mânjindu-ne prin presă. Toți suntem ai lui Hristos, dar nu ne înțelegem întrucât nu avem „gândul lui Hristos" – aşa cum ne îndeamnă sfântul Apostol Pavel – şi nici iubirea Lui.

În istoria Bisericii au existat divergențe de opinii chiar în ceea ce priveşte învățătura de credință, dar cei care au fost în Adevăr s-au înțeles în Iubire. Chiar între Sfinții Apostoli Petru şi Pavel au fost opinii contrare în privința obligativității circumciziei pentru creştinii proveniți dintre neamuri, acestea întâmplându-se înainte de sinodul de la Ierusalim din anul 50, la care, în duhul dragostei lui Hristos, au fost rezolvate aceste probleme. Însă, apostolii nu s-au „mânjit" în public, pentru că nu aveau între ei ura, şi mai mult decât atât, problemele lor țineau de dogmele Bisericii şi nu de vreo opinie personală, sau de patimi. În decursul istoriei Bisericii „au existat lupte, schisme, acuzații reciproce, calomnii, presiuni; dar este o diferență între ce a fost şi ce este acum: la temelia acelor tulburări despre care ne vorbeşte istoria erau întotdeauna lupte dogmatice, în vreme ce acum sunt patimi omeneşti."[1]

Noi nu mai suntem în stare să murim pentru Adevăr, pentru Hristos, dar pentru apărarea opiniilor personale, da, şi pentru aceasta scoatem în față tot arsenalul de care dispunem: ura, josnicia, injuria, batjocura.

Cu acestea, din orice împrejurare, din orice subiect, cât de mic, se face un mare şi urât tablou al scandalului care pătează obrazul Trupului lui Hristos care este Biserica. Mă bucură însă ceea ce se întrevede din rândurile citite pe blogul lui Claudiu Târziu: „Mai întîi, fără să se pună de acord, ci doar din lucrarea lui Dumnezeu, s-au revăzut părintele Iustin Pârvu, stareţul mănăstirii Petru Vodă (Neamț), şi maestrul Dan Puric. Primul a venit să se intereseze de cum merge proiectul pentru ridicarea Memorialului. Al doilea era în trecere dinspre Banat spre Bistrița şi

[1] Nikolai Afanasiev, *Biserica Duhului Sfânt*, Editura Patmos, Cluj-Napoca, 2008, pag. 26. Aceste cuvinte ale părintelui N. Afanasiev, scrise în prima jumătate a sceolului trecut, sunt extrem de actuale şi redau foarte bine esența luptei iscate recent, mai mult în presă şi pe blogurile personale în jurul monumentului care se doreşte a fi construit la Aiud.

Biserica Mănăstirii Sucevița

a intrat să se închine. În ciuda, uneltirilor unor duşmani ai ortodoxiei, s-a făcut astfel primul pas spre reapropierea celor două personalități ale Bisericii". De ce mă bucură? Pentru că acestea vădesc intenția bună a autorului lor, ceea ce dă speranță şi mă face să mă gândesc la o pildă patericală în care un ucenic s-a dovedit a avea înțelepciune dumnezeiască prin care a reuşit să realizeze împăcarea a doi bătrâni înduhovniciți. Aceştia se supăraseră pentru motive neîntemeiate, dar ucenicul, prin dragostea şi înțelepciunea sa a reuşit să îi îmbrățişeze din nou, cu dragoste, pe cei doi.

Cred că asta şi aşteaptă lumea de la noi, şi mai cred că rolul ucenicului poate fi jucat de fiecare dintre noi! Nu suntem doar simpli gazetari, iar pe lângă un cod deontologic al jurnalistului obişnuit avem ceva mai presus de care trebuie să ținem seama: Poruncile dumnezeieşti şi Legea morală creştină în totalitatea ei. Pentru a le respecta, însă, trebuie să le cunoaştem, după care să le punem în practică. Noi nici nu mai ştim că trebuie să luptăm pentru Hristos şi pentru Biserica Sa şi nu pentru satisfacerea patimilor proprii. Nu cred că poți spune după un atac lansat în presă: „Doamne, îți mulțumesc că mi-ai dat tărie să mărturisesc cuvântul Tău", de vreme ce mărturiseşti propria patimă. Eventual, poți scoate un triumfător şi diabolic: „i-am zis-o şi de data asta" sau „i-am făcut-o", privind satisfăcut la gândurile şi cuvintele veninoase, la caricaturile răutăcioase pe care le-ai lansat. La vederea acestui tărăboi necreştinesc saltă de satisfacție demonii, pentru că li se face voia, dar şi „neprietenii" Bisericii. Oare asta vrea Hristos de la noi? Oare pentru asta izvorăsc miresme şi tămăduiesc bolile moaştele sfinților de la Aiud? Nu cred! Bine ar fi să îi rugăm pe aceştia din urmă să ne îndrume spre regăsirea înțelepciunii şi dragostei frățeşti unul de altul pentru ca împreună să putem lupta „împotriva începătoriilor, împotriva stăpâniilor, împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății, care sunt în văzduh" (Efeseni 6, 12). Asta este calea şi asta este ortodoxia: mărturisirea credinței în Hristos şi în Biserica Lui, cu tot ceea ce presupune aceasta, şi nu mărturisirea propriilor patimi şi neajunsuri în urma căreia să fie lăsată falsa impresie a unei apologii a Bisericii şi a duhovnicilor ei.

Jurnalul unei călătorii în Cuba (III)

Marcel Răduţ Seliște

10. Student la facultatea torturii

Gânduri: Îmi amintesc de mişcările studenţeşti ale anilor '90. Piaţa Universităţii, bătăile suferite de la mineri, grevele studenţeşti împotriva corupţiei şi mizeriei din învăţământul superior, Zona Liberă de Comunism, frământarea şi lupta unei generaţii sătule de comunism şi însetată după libertate. Studenţimea română a fost învinsă, atunci, pentru o vreme. Minerii, Iliescu, partidul-stat şi mafia politico-economică au fost mai puternici. Totuşi, atunci s-au sădit lăstarii firavi ai României europene, atunci a început, de fapt, călătoria românilor către democraţie...

Jurnal: Astăzi este cald în Havana. Ploaia de ieri a înmuiat mizeria, soarele de azi o usucă, o împietreşte. Merg împreună cu Camil spre o zonă din apropierea centrului Havanei, la câteva străzi de Capitoliu. Aceeaşi trecere şocantă de la atmosfera de carnaval care fardează locaţiile turistice ale Havanei, la atmosfera de hazna, de mormânt împuţit bântuit de cadavre vii, a cartierelor locuite de cubanezii de rând. Trecerea e rapidă, la doar două străzi distanţă. Încercăm să-l găsim pe liderul mişcării studenţeşti de opoziţie. Intrăm în casa cu trei etaje, strecurându-ne în urma unui locatar şi urcăm iarăşi pe scara murdară. Parcă nu mai miroase aşa de rău ca ieri sau poate că începem să ne obişnuim cu mirosul morţii. Avem noroc. Uşa apartamentului se deschide. Ne răspunde o negresă. Are un picior retezat şi se sprijină pe nişte cârje. Camil o întreabă de dizident. Negresa ne zâmbeşte blând. Nestor Rodriguez este acasă. Ne invită să intrăm. Apare şi Nestor. E scund, îndesat şi cu chipul brăzdat de riduri mari şi cicatrice.

Nestor este liderul Mişcării Cubaneze a Tinerilor pentru Democraţie, organizaţie care militează pentru autonomia universitară şi depolitizarea învăţământului superior din Cuba. Organizaţia are peste 400 de membri activi şi a reuşit să strângă de la studenţi şi profesori aproape 5.000 de semnături în favoarea autonomiei şi depolitizării facultăţilor cubaneze. Nestor Rodriguez ne vorbeşte cu un fel de oboseală, parcă îşi caută cu atenţie cuvintele. Suferinţa acestui om se poate exprima sec printr-o cifră: zece. Zece ani a petrecut Nestor Rodriguez în închisorile cubaneze. E un student bătrân. Student la facultatea torturii. A fost liberat în 2005, după ce a executat ultima condamnare primită, una la şase ani de închisoare. Securitatea îl monitorizează permanent. Uneori, securiştii pun la cale câte o bătaie. În vara acestui an, prin iulie, a fost atacat în propria casă din Baracoa, de agenţi ai Securităţii. Pur şi simplu au intrat peste el şi l-au luat la bătaie, fără vreo explicaţie.

Nestor este un visător. Universităţi autonome şi depolitizate, dreptul studenţilor de a naviga fără restricţii pe Internet, dreptul studenţilor de a se organiza în asociaţii independente, dreptul studenţilor de a-şi exprima liber opiniile politice, dreptul de a trăi în normalitate, acestea şi multe alte raze de lumină formează visul lui Nestor Rodriguez. Însă, până la împlinirea acestui vis, Nestor trebuie să lupte cu coşmarul vieţii de cubanez. Ne povesteşte despre proiectele organizaţiei lui. Sunt două proiecte: obţinerea autonomiei universitare cu tot ceea ce presupune aceasta şi reînfiinţarea Universităţii Catolice „Santo Tomas de Villanueva". Tresar când aud de acest proiect. Îl întreb dacă ierarhia Bisericii Catolice din Cuba îl sprijină, măcar neoficial. Răspunsul este negativ. Diplomaţia Vaticanului are subtilităţi pe care Nestor nu le poate înţelege.

Nestor ne spune cu o tristețe sporită că gestul Uniunii Europene de a dialoga cu regimul comunist din Cuba a avut ca efect intensificarea opresiunii. Frații Castro au exploatat la maxim acest gest pe care l-au prezentat în fața cubanezilor ca un fel de gir moral acordat regimului comunist de către Uniunea Europeană. Dizidenții cubanezi s-au simțit trădați și părăsiți de un aliat de la care așteptau un sprijin total. Nestor Rodriguez este însă optimist. Nu vor renunța la luptă. Cu nici o săptămână înainte de vizita noastră, el împreună cu alți patru prieteni aflați în închisoare au declanșat o grevă a foamei pentru a forța autoritățile să amelioreze condițiile teribile în care sunt încarcerați deținuții politici. Securitatea a reacționat ca de obicei, adică l-a bătut crunt, dar lui Nestor Rodriguez nu-i mai pasă. „Ne vom face datoria până la capăt. Numai voi, cei din Lumea Liberă, să nu ne uitați, să nu ne abandonați", ne spune Nestor la despărțire, aproape în șoaptă. Europa, auzi acest strigăt? Europa, dormi? Europa, trezește-te!

11. O seară de jazz

Gânduri: Dictatura îți răpește libertatea fizică și depune toate eforturile posibile pentru a-ți distruge libertatea interioară, libertatea sufletului. Un om supus torturii ideologice de zi cu zi prin intermediul căreia o dictatură își perpetuează stăpânirea, va căuta întotdeauna să evadeze din acest mecanism al terorii. Cubanezii se refugiază în muzică. Muzica îi ajută să supraviețuiască. În cartierele murdare ale Havanei, aproape la tot pasul ești asaltat de sunetele muzicii cubaneze. Din case, din mașini, de la colț de stradă, muzica tradițională cubaneză se ridică spre cer, spre Dumnezeu și mărturisește în felul ei împotriva dictaturii. Este muzica libertății mult visate...

Jurnal: Camil mi-a propus să mergem la un club de jazz. Șocul trecerii de la democrație la dictatură a fost prea mare pentru noi. Ne resimțim. Suntem la marginea unei crize nervoase. Într-un fel, mă bucură faptul că am ajuns la această cădere nervoasă. Înseamnă că suntem oameni liberi, că virusul dictaturii nu mai este în noi, că respingem aproape bilogic starea de semi-sclavie în care cubanezii trăiesc o jumătate de secol. Accept

propunerea lui Camil. O seară de jazz ne-ar prin de bine. Îl las pe Camil să aleagă locul. Îi place mult jazz-ul. Îmi vorbește de trupe și soliști de jazz, pare că este un „connaisseur". Așteptăm să se facă seară. Clubul ales de Camil se deschide abia la ora zece seara. Am ceva emoții. Nu am mai ieșit până acum noaptea târziu prin Havana. Am preferat să rămânem în casa unde suntem găzduiți. E mai prudent. Totuși, este necesar să ne oferim această seară de relaxare. Am ajuns la club fără probleme. „Vezi, Havana pare un oraș normal, dintr-o democrație europeană, seara, când se aprind luminile!", îmi mărturisește Camil, impresionat de strania și deopotrivă minunata transformare a Havanei. Într-adevăr, noaptea, străzile și clădirile Havanei au un farmec aparte. Parcă și mirosul cumplit din timpul zilei bate în retragere.

Intrăm în club după ce plătim câte zece pesos convertibili de fiecare, adică în total vreo 18 euro. În preț este inclusă o băutură. Clubul este amenajat în fostul subsol al unui bloc turn. Țevile de evacuare a dejecțiilor din băile apartamentelor de deasupra străpung tavanul, dar sunt vopsite în culori discrete și nu ies în evidență. Reprezentanții jalnici ai clasei de mijloc occidentale

sunt şi ei prezenţi. Au aceeaşi atitudine pe care am observat-o de când am venit în Cuba, atitudinea unor stăpâni de plantaţie veniţi în vacanţă la moşia din colonii. Germani, englezi, spanioli stau aşezaţi la mese, pufăie ţanţoşi din havanele de contrabandă şi beau „Cuba Libre". Comandăm băutura. Camil vrea să fumeze. Cere un foc de la chelner şi ignoră atenţionarea acestuia cum că havana pe care o pufăie nu e veritabilă, ci proastă, foarte proastă. Am cumpărat câte o cutie de havane de la gazda noastră. Ne garantase că sunt luate direct din fabrică. Oricum, nu mai contează. Sunt havane din Cuba şi noi suntem mulţumiţi cu asta...

Începe spectacolul. O trupă formată din şase cubanezi revarsă asupra noastră muzică de jazz cubanez. Inima trupei este o cubaneză mulatră, trecută de vârsta a doua, care stăpâneşte minunat pianul şi propria-i voce. Împreună cu ea cântă soţul, un basist excelent, fiica, o tânără negresă cu o voce caldă, dar încă puţin lucrată, un saxofonist negru foarte talentat, un toboşar nervos şi plin de ritm şi un trompetist care a extaziat publicul din club. Îi ascult şi mă las purtat de muzica lor. În timpul celor două ore de jazz, dictatura fraţilor Castro a fost suspendată. Nici măcar gardianul în civil cu faţă de securist care păzea clubul nu mai era gardian. Pulsa şi el împreună cu noi în ritmul muzicii de jazz. Dictatura căzuse, Cuba era o ţară liberă, cubanezii îşi redobândiseră demnitatea. Muzica de jazz devenise pentru toţi cei aflaţi în club un fel de liant, un suflet de grup, un imn înălţat libertăţii fiinţei umane. Revoluţia muzicii de jazz a învins în acel club, insulă pierdută în oceanul de suferinţă care este Havana. Am plecat spre gazdă după miezul nopţii. Purtam în suflet libertatea în stare pură. Libertatea muzicii de jazz cubanez...

12. Cruciada femeilor în alb

Gânduri: Atunci când trăieşti într-o închisoare mare cât o insulă, vei rezista chinurilor doar dacă îţi vei afla puterea în conştiinţa nevinovăţiei tale. Vorbeam acum un an cu un fost deţinut politic de la noi, din România. Îmi spunea că a rezistat tuturor umilinţelor şi torturilor din închisoare pentru că ştia că cei vinovaţi în faţa lui Dumnezeu erau torţionarii şi nu cei torturaţi. Loviturile peste gură cu care îl chinuiau securişti ajunseseră să-i pară dulci ca nişte picături de miere. De ce? Pentru că în adâncul sufletului o voce tainică îi spunea că fiecare lovitură primită îl apropia şi mai mult de Dumnezeu...

Jurnal: Astăzi e duminică aşa că am hotărât să mergem la biserică. Biserica catolică „Santa Rita" din cartierul Miramar, cartierul unde sunt sediile ambasadelor străine şi casele nomenclaturiştilor cubanezi. Un fel de „Primăverii" de la noi. Am luat un taxi. Lui Camil nu-i e prea bine. Acest doctorand la Logică refuză aproape biologic să se adapteze sistemului ilogic şi demonic al comunismului cubanez. Când ajungem la biserică, messa catolică îl revigorează. De ce am ales biserica Santa Rita? Este biserica unde duminică de duminică se strâng soţiile deţinuţilor politici cubanezi din Havana. Grupul acestor femei se numeşte „Damas de blanco", *Femeile în alb*. Aceste femei curajoase nu fac politică. Ele ştiu doar că soţii lor sunt închişi pe nedrept şi vor să-i vadă eliberaţi din închisoare, acasă, lângă cei dragi. Forma lor de protest este simplă. Se îmbracă în alb şi poartă în mâini buchete de flori pe care, după messă, le împart credincioşilor prezenţi.

La predică am avut parte de o surpriză de proporţii. „Înţelegi ce zice preotul?", mă întreabă Camil. Îi răspund negativ. Nu înţeleg prea bine limba spaniolă. „Le pomeneşte pe „Damas de blanco" în predică. Spune că persoanele care formează grupul din stânga altarului sunt persoane chinuite, izgonite şi aflate în mare suferinţă. Îi îndeamnă pe credincioşi să nu uite că Hristos ne-a poruncit să ne ajutăm semenii aflaţi în suferinţă şi că la Judecata de Apoi, Hristos ne va întreba cum ne-am făcut datoria faţă de cei care acum suferă cumplit". Preotul le-a mai pomenit pe femei de câteva ori în predica lui dedicată apropiatei sanctificări a unui preot cubanez din secolul al XIX-lea, Jose Olallo Valdes, membru al Ordinului Ospitalierilor. Curajul preotului m-a emoţionat profund. În biserică se aflau cel puţin trei agenţi ai securităţii comuniste. Totuşi, preotul şi-a făcut datoria faţă de Hristos şi a mărturisit credinţa noastră creştină.

După messă am ieşit în faţa bisericii. Am observat imediat pe securişti. Instinctul m-a ajutat să-l identific pe unul dintre ei chiar în timpul slujbei religioase. Un negru tânăr, atletic, aşezat într-un loc de unde putea să ţină sub observaţie atât grupul de femei, cât şi restul credincioşilor. Pe treptele din faţa bisericii, femeile grupului „Damas de blanco" s-au aşezat ca pentru poză. Vreme de un minut, două s-au lăsat fotografiate de unul dintre securişti, un tinerel cu alură de jurnalist. Îi zâmbeau şi fluturau spre el buchetele de flori. În cele două colţuri ale bisericii, ceilalţi doi securişti supravegheau „la vedere" grupul şi aruncau priviri severe către noi. Era evident că-i deranja faptul că fotografiam grupul. Nu am insistat. După câteva fotografii şi o filmare cu aparatul foto, am părăsit zona.

Pe diavol îl arde dacă îi răspunzi cu un zâmbet plin de milă. Am privit la securiştii cubanezi. Erau absolut neputincioşi. Câteva femei îmbrăcate în alb, purtând flori în mâini şi milă în zâmbete i-au umilit, făcând inutilă atotputernicia lor. Pe treptele bisericii catolice „Santa Rita" din Havana, într-o după-amiază însorită de duminică, diavolul a fost învins de femeile lui Hristos, *Damas de blanco...*

13. Jurnalist în ilegalitate

Gânduri: Oraşul Santa Clara îmi oferă acelaşi decor trist al sărăciei şi minciunii. Totuşi, aici, în Santa Clara speranţa renaşterii poporului cubanez îmi pare parcă mai mare ca în Havana. Oraşul este plin de tineri. În piaţeta din faţa hotelului unde ne-am cazat – plătim 30 de euro pentru o noapte petrecută într-un fel de celulă murdară în care sunt înghesuite două paturi – am văzut până seara târziu, zeci de grupuri de elevi cubanezi. Veseli, guralivi, parcă neştiutori, nepăsători la drama permanentă a vieţii de cubanez. Tinereţea are puterea de a învinge chiar şi o tiranie. Îmi amintesc de tinerii noştri asasinaţi în Decembrie 1989. După câţiva ani de la moartea lor s-a spus că au murit degeaba. Acum, aici, în Cuba comunistă înţeleg că moartea lor ne-a dăruit nouă, românilor, libertatea. Inclusiv libertatea de a spune, cu inconştienţă şi nesimţire că ei, tinerii din Decembrie 1989 au murit degeaba...

Jurnal: Guillermo Fariñas Hernandez este licenţiat în psihologie şi prizonier politic. Îl întâlnisem în Havana, în casa unei avocate dizidente şi stabilisem să-l vizităm în Santa Clara. Locuieşte într-o casă cu etaj, cu camere mici, sufocate parcă

de ziduri murdare şi strâmbe. Ne aşezăm pe nişte scaune, în sufragerie, dacă se poate numi sufragerie un fel de intrând al unui hol. Farinas încearcă să ne demonstreze că e optimist. Ne zâmbeşte mereu şi ne îndeamnă să nu ne grăbim, ci să mai zăbovim la discuţii. Ne înduplecă şi petrecem cu el mai mult de o oră, cu mult peste cele 30 de minute pe care le-am stabilit ca limită de siguranţă.

Fariñas a executat trei sentinţe de închisoare pe motive politice, ultima dintre ele fiind suspendată din executare datorită deteriorării grave a sănătăţii. Acum Fariñas este acasă, în libertate condiţionată. Este aşa de bolnav încât nu poate fi tratat în infirmeria mizerabilă a închisorii. Autorităţile comuniste l-au liberat condiţionat de teamă să nu le moară în închisoare. Se pare că Raul Castro nu doreşte escaladarea scandalului cu organizaţiile pentru drepturile omului din Occident.

Fariñas este unul dintre jurnaliştii în ilegalitate ai Cubei comuniste. Redacţia „Cubanacan Press" are sediul la el acasă. Sediu e mult spus pentru a descrie o masă de lemn, trei scaune vechi şi un PC primit de la o organizaţie umanitară din Europa. Totuşi, din cămăruţa murdară şi slab luminată de un bec chior, pornesc spre lume zeci de articole despre dictatura comunistă, despre abuzurile regimului fraţilor Castro, despre coşmarul în care s-a transformat pentru cubanezi revoluţia continuă a lui Fidel.

Fariñas ne povesteşte despre încercările disperate ale Partidului Comunist Cubanez de a păstra controlul asupra unei populaţii înfometate şi tot mai nemulţumite. Rectorul şcolii de partid din Havana a propus înfiinţarea unor sate captive, un fel de colonii penitenciare unde să fie exilaţi toţi deţinuţii politici şi opozanţii din Cuba. Această măsură ar urma să completeze o altă decizie aberantă a comuniştilor cubanezi, anume crearea unei direcţii militarizate de contrainformaţii în cadrul partidului. Fariñas a publicat pe site-ul „Cubanacan Press" un articol intitulat „Gulagul ce va să vină" în care povestea despre discuţiile de la şcoala de partid. Securitatea l-a interogat de mai multe ori şi a încercat să afle prin „metode specifice" care sunt sursele lui Fariñas, cine i-a spus lui ce s-a discutat la şedinţa politrucilor. „Deocamdată nu au aflat şi nici nu or să afle", ne spune Fariñas, zâmbind sfidător.

Guillermo Fariñas Hernandez visează la ziua în care „Cubanacan Press" va fi o agenţie de presă liberă într-o Cubă democratică. Speră să trăiască până atunci. Îl privesc cu strângere de inimă. Are trupul uscat, brăzdat de tăieturi şi răni, urmele bătăilor şi intervenţiilor chirurgicale pe care le-a suferit în toţi aceşti ani de tortură. Trupul lui Fariñas îmi pare o rană deschisă. Ochii lui rămân însă ferestrele unui suflet curajos, sufletul unui om care a ales să moară în demnitate, decât să trăiască în sclavie, sufletul lui Guillermo Fariñas Hernandez, un jurnalist în ilegalitate...

14. Familia unui prizonier politic

Gânduri: Care sunt oare gândurile unui om aflat în puşcărie pentru că a cutezat să se exprime liber împotriva tiraniei? Cum îi pare acestui om sacrificiul pe care îl cere familiei rămase în chingile dictaturii? Câtă putere trebuie să fie într-un om care acceptă suferinţa nu doar pentru el, dar şi pentru cei dragi ca preţ al mărturisirii adevărului? Câţi dintre noi ar renunţa la binele familiei, chiar şi la un „bine" precar şi degradant, pentru a lupta cu tirania şi a mărturisi adevărul?

Jurnal: O mamă cu fiul ei. I-am cunoscut acasă la Fariñas, jurnalistul anti-comunist din Santa Clara. Mama a intrat sfioasă în camera unde o aşteptam. Îi era parcă ruşine să vorbească cu noi. Băiatul, un puşti de vreo zece ani, a păşit îndrăzneţ spre noi şi ne-a întins mâna. Ne-am salutat ca nişte bărbaţi, privindu-ne în ochi şi strângându-ne mâinile cu fermitate. Mama şi băieţelul curajos sunt familia lui Omar Moises Ruiz, prizonier politic într-o închisoare din provincia Sanctu Spiritus. O întrebăm pe mamă la câţi ani e condamnat soţul. Nu ne răspunde, ne spune doar că e condamnat pentru acţiuni împotriva regimului. Apoi, se întoarce cu spatele spre băiat şi ne arată prin semne: la optsprezece ani. Nu vrea ca băiatul să afle că nu-şi va mai întâlni tatăl vreme de optsprezece ani. Picături de lacrimi îi lucesc în ochi, dar îşi revine rapid. Nu trebuie să-l sperie pe copil.

Soțul Barbarei Rojo Arias este încarcerat împreună cu deținuții de drept comun. Autoritățile comuniste procedează așa cu deținuții politici tocmai pentru a le face detenția cât mai dificilă cu putință. Omar Moises Ruiz este grav bolnav. Barbara Rojo Arias a fost obligată să se retragă din „Damas de blanco”, grupul de rezistență al soțiilor de prizonieri politici, pentru a obține ameliorarea condițiilor de detenție ale soțului şi mai ales, asistență medicală pentru acesta. Barbara ne face un semn discret spre băiat şi ne spune, în şoaptă, că şi copilul este bolnav, suferă de ulcer. Despărțirea forțată de tată i-a provocat un şoc. Acum înțeleg seriozitatea şi lipsa oricărui zâmbet de pe chipul copilului.

Barbara Rojo Arias este economist de profesie. Până la condamnarea soțului lucra la o bancă de stat. După arestare, directorul a început să facă asupra ei diferite presiuni, inclusiv să-i ceară să comită nereguli. De fapt, directorul avea ordin de la partid să o determine să demisioneze, ceea ce s-a şi întâmplat. Barbara şi copilul trăiesc din mila rudelor, din mici comisione pe care le mai face Barbara şi din ajutoarele primite din lumea liberă. În general, soțiile celor condamnați pentru motive politice nu pot să-şi păstreze locul de muncă. Ajutor de şomaj nu primesc pentru că oficial, în Cuba comunistă nu există şomeri.

Barbara ne spune că programul de vizite la închisoare este foarte restrictiv: o vizită familială o dată la 45 de zile şi o vizită matrimonială o dată la 60 de zile. Când soțul are drept la pachet, îi duce mâncare şi haine, uneori şi medicamente primite de la organizațiile umanitare occidentale. O întrebăm dacă există vreo şansă ca soțul să fie liberat condiționat sau eventual, grațiat. Barbara zâmbeşte trist, priveşte spre copil, şi ne spune că speranța nu moare niciodată. Vorbe rostite pentru copil. Ochii ei ne mărturisesc însă că este disperată.

Îl privesc pe băiețelul tăcut şi maturizat înainte de vreme. Simt cum mă cuprinde revolta. Revoltă împotriva mea pentru că nu pot face nimic pentru acest copil. Revoltă împotriva comuniştilor care au transformat Cuba într-o insulă-închisoare, schingiuitorii de copii. Revoltă împotriva europenilor care vin aici să petreacă în dezmăț cu curvele şi bişnițarii, europeni umflați de bunăstarea egoistă a societății consumiste şi nepăsători la drama cubanezilor. Simt revoltă împotriva întregii lumi, iar pentru o clipă mă revolt şi împotriva lui Dumnezeu: de ce atâta suferință, Doamne?

15. Piața Universității comuniste din Havana

Gânduri: Îmi amintesc anii de liceu. Frigul din clase, în timpul iernii, tabloul lui Ceauşescu atârnat deasupra tablei, orele de învățământ politic în

care ni se spunea cât de minunată e patria noastră socialistă, fața impertinentă a secretarului de partid, un individ cu ceafa groasă şi apucături de porc, toate acele clipe chinuite ale unei adolescențe irosite. Apoi, a venit Decembrie 1989. Am ieşit în stradă. S-a tras în noi. Armata, Securitatea, teroriştii, nu ştim exact cine a tras. Unii dintre noi au murit. Ceilalți am supraviețuit, am uitat şi acum ne irosim pentru a doua oară viața.

Jurnal: Astăzi, am fost la miting. Comunismul, ca şi nazismul, reinventează permanent istoria, o jupoaie de sensuri, o seacă de conținuturi şi o supune țelurilor revoluției la care sunt condamnați pentru totdeauna supuşii regimului. O astfel de răstălmăcire a fost pretextul mitingului din această după-amiază. Au fost comemorați opt studenți la medicină cubanezi executați de spanioli cu peste o sută de ani în urmă pentru că ar fi profanat mormântul unui jurnalist spaniol. Câteva mii de studenți şi elevi au fost mobilizați în piața Universității din Havana. Activiştii PCC, ai FEU (organizația comunistă a studenților cubanezi) şi ai organizațiilor de pionieri au controlat cu o extraordinară precizie mulțimea tinerilor. Atmosfera de la mitingul din Havana mi-a reamintit de anii când participam ca pionier şi mai târziu ca utecist, la defilările de 23 august. Am reîntâlnit stafia tovarăşului de la județ, individul care cu mişcări încete, priviri severe şi ordine scurte îi instruieşte pe tovarăşii de la Propagandă. Aproape că am fost pe punctul de a o saluta cu „Bună dimineața, tovarăşa instructor" pe individa cu părul prins tinereşte în două codițe, responsabila cu organizarea pionierilor. Am fost cuprins de o sumedenie de sentimente pe care le credeam uitate, îngropate în adâncul sufletului. Însă, un sentiment a fost mult mai puternic şi m-a salvat din coşmar, sentimentul de silă.

Am fost trezit cu brutalitate din acest şir al trăirilor amestecate, de urletele preşedintelui FEU, un tânăr negru care a început să declame de pe un podium amenajat în mijlocul pieței despre revoluția continuă, despre Fidel, despre Raul, despre hotărârea tinerilor cubanezi de a muri pentru apărarea cuceririlor revoluției. Cei opt studenți cubanezi asasinați de spanioli a fost pomeniți doar în două fraze ca exemplu de atitudine revoluționară. În rest, spanacul cunoscut al unui discurs aşa-zis revoluționar, tot textul gravitând în jurul fraților Fidel şi Raul Castro, salvatorii poporului cubanez. După urlătoare a urcat pe podium un individ cu o chitară. Atmosfera s-a schimbat. Parcă eram la Cenaclul Flacăra al tovarăşului Adrian Păunescu, poetul de casă al Ceauşeştilor. Se cânta despre eorismul tinerilor revoluționari, în ritmul muzicii cubaneze. La un semn, activiştii au început să aplaude, urmați imediat de tineri. După recitalul cântărețului, din boxele aşezate în colțurile pieței au răsunat sunete de trompetă. Începea marşul. În capul coloanei au fost aşezați câțiva militari purtând steaguri naționale, urmați de un grup de pionieri şi studenți cu steagurile organizațiilor, iar la urmă, mulțimea. În primul şir al mulțimii, activul de partid şi de stat de la ministerul educației. Turma s-a pus în mişcare, mânată cu precizie de dulăii partidului, activiştii şi securiştii. Tinerii păreau că se amuză, semnificația mitingului le era străină, ei doar ieşiseră la defilare. Studenții chinezi au fost cei mai nepăsători față de disciplina cerută de organizatori. Au părăsit coloana şi au început să facă poze soldaților din garda de onoare, ba chiar să se şi pozeze cu aceştia. După câteva minute de dezordine, o tovarăşă activistă a venit şi i-a reaşezat în coloană, însă cu mult tact şi multe zâmbete, aşa cum se cuvine unor trimişi ai marelui popor prieten chinez.

Relația regimului Castro cu tinerii este una aparte. Frații Castro ştiu cât de periculoasă este acumularea de energie în rândul tinerilor. De aceea, regimul comunist este mai blând cu tinerii. Li se îngăduie o anumită libertate de manifestare în modă, muzică, distracții şi sex. Bineînțeles că există control. Pe de o parte, securitatea monitorizează foarte atent mediile universitare, pe de altă parte accesul la diferite „item"-uri occidentale (haine, electronică, telefoane mobile etc.) este îngrădit de costurile ridicate. Frații Castro ispitesc tinerii propriului popor cu un fel de „carpe diem" cenuşiu în speranța că flacăra revoltei nu se va aprinde şi că tinerii nu vor ieşi în stradă, la un alt fel de miting decât cel organizat de activişti, aşa cum au ieşit tinerii români în Decembrie 1989. Speranță zadarnică...

De ce tace Rusia? Dar America?

Dan Dungaciu*

La Chişinău este vremea negocierilor şi a scenariilor. Constituirea Alianţei pentru Integrarea Europeană (AIE) este un pas salutar şi productiv. Dar nu e totul. Miza internă rămâne acum premierul viitorului guvern, pentru că dacă poziţiile de preşedinte al Parlamentului şi cea de şef al statului sunt garantate pe termen lung, cea de premier, nu.

Cine îşi asumă această sarcină îşi pune în joc imaginea sa şi, posibil, a partidului din care provine. Garanţii juridice pentru a asigura patru ani poziţia de premier, indiferent de circumstanţe, nu există, doar (prezumtive) acorduri politice. Uşor de spus, greu de făcut. Dar acesta va fi unul dintre testele majore ale AIE. Dincolo însă de bucătăria internă, în cazul Republicii Moldova semnalele politice externe vor fi decisive.

„Două state, un singur popor“ - versiunea rusească

Cu excepţia unor scurte şi inconsistente comentarii, Moscova tace în legătură cu evoluţiile de la Chişinău. Atenţia e în altă parte şi, culmea ironiei, aşa cum, cu ceva vreme în urmă, euroatlanticii credeau că rezolvă problema RM prin Ucraina, aşa şi ruşii par că abordează dosarul Chişinău tot prin... Kiev. Mesajul trimis recent de preşedintele rus Dmitri Medvedev către ucraineni este cel mai dur din istoria relaţiilor dintre cele două state. Preşedintele Iuşcenko - şi nu Ucraina! - este acuzat făţiş de blocajul relaţiilor bilaterale, dar scrisoarea vorbeşte clar despre „o nouă eră” după alegerile prezidenţiale. Strategia Rusiei este una a seducţiei: nu e vorba despre măsuri dure şi intruzive la adresa Ucrainei, ci de asimilarea firească în sfera de influenţă. Citām în continuare tot din preşedintele Medvedev: „Pentru Rusia, ucrainenii sunt de secole nu numai vecini, ci fraţi, pentru care nutrim sentimentele cele mai călduroase, cu care împărtăşim o istorie, o religie şi o cultură comune, cu care suntem legaţi printr-o cooperare strânsă, prin legături de rudenie şi interumane indestructibile”. Ideea culturii comune ruso-ucrainene a fost subliniată şi de recenta vizită de zece zile a Patriarhului rus Kiril I în „Mica Rusie”, prima vizită externă oficială. Şi ea plină de semnificaţii într-o geopolitică a ortodoxiei regionale. Lupta e, iată, pentru „sufletul Ucrainei”, nu doar pentru resursele ei; deci miza e pe termen lung. Pe acest fundal, după alegeri, Kievul riscă să devină indisolubil legat de Moscova prin proiecte, acorduri şi parteneriate care, cel puţin, vor bloca orice iniţiativă a Ucrainei de a rupe cordonul ombilical rusesc.

Ucraina - stânga-mprejur?

În acest context, devine explicabilă tăcerea Moscovei faţă de evenimentele din Moldova. Rusia aşteaptă evoluţiile de la Chişinău, în condiţiile în care echilibrul relativ de putere, prost gestionat, poate arunca tânărul stat în criză. De acţionat, va acţiona mai încolo, mai ales dacă în Ucraina va fi o echipă simpatică Moscovei. Ceea ce e perfect plauzibil. În această situaţie, datele de pe teren se schimbă. Căci Ucraina e importantă pentru Chişinău nu doar prin prisma schimburilor economice, ci şi prin ponderea pe care Kievul o are în soluţionarea chestiunii transnistrene (un „5+2” cu o Ucraină pro-Moscovită e mort până şi pe hârtie). Ce va face Chişinăul în cazul victoriei partidei pro-ruseşti la Kiev? Cum va rezista unei asemenea presiuni? Nici chiar sprijinul european nu va fi suficient în aceste condiţii... Fără umărul geopolitic al „uitatei” Americi acest lucru e de necon-

*d.dungaciu@gmail.com

ceput. O Americă tăcută şi ea în legătură cu evoluţiile de la Chişinău, chiar dacă din alte motive.

Cu gândul la epuizarea Rusiei...

Relaţia SUA-Rusia nu e deloc limpede. După vizita lui Barack Obama la Moscova a urmat turneul lui Joe Biden în Ucraina şi Georgia (nu şi în Republica Moldova). Întors acasă, vicepreşedintele american vorbeşte despre o Rusie pe cale de dispariţie, care „nu îşi mai permite" să-şi ameninţe vecinii, pentru că nu mai poate. Pe termen lung, Rusia e condamnată atât economic, cât şi demografic. Concluzia lui Biden: în 15 ani Rusia nu va mai fi mare putere, pentru că e condamnată la subdezvoltare... Nu e neplauzibil. Din păcate, însă, trăim în prezent, nu în „pe termen lung". Iar în prezent, după cum au demonstrat toate acţiunile Rusiei, aceasta nu are deloc de gând să se resemneze în „vecinătatea apropiată". În plus, niciodată nu s-a corelat voinţa de putere a Moscovei cu bogăţia ţării - Rusia nu a fost niciodată bogată în sensul occidental al termenului, dar avidă de putere a fost întotdeauna! Mai mult, dacă este adevărat ceea ce spune Joe Biden, atunci prognozele acestea le ştiu şi ruşii - idee confirmată de recenta declaraţie a lui Medvedev despre eşecul strategiei economice ruseşti (aluzie evidentă la Putin). Şi nu avem nici o garanţie să credem că nu vor trage concluzii complet diferite. Conştientă de faptul că Rusia mai are 15-20 de ani de elan geopolitic, e foarte posibil ca Moscova să încerce să concretizeze tocmai în acest interval propria supremaţie. Adică, să se instaleze atât de profund şi „cu acte în regulă" în regiune, încât

nicio schimbare de regim să nu o poată afecta major. În acest caz, trebuie să ne aşteptăm nu la resemnare, ci la precipitare a Rusiei. Înainte de toate, în Georgia sau Ucraina, apoi în Republica Moldova. De aceea devine imperativă implicarea SUA - America, singură, nu te poate scoate din sfera de influenţă a Rusiei, dar fără America un asemenea lucru e de neconceput.

Cine va opri presiunea ruso-ucraineană?

O Ucraină care va înclina spre Răsărit rămâne marea provocare geopolitică regională, pe care tânărul stat cu capitala la Chişinău nu o poate neglija. Din această perspectivă, un parteneriat cu SUA este obligatoriu, iar America va trebui să-şi ia misiunea în serios. Problema este de fond. Influenţa americană în Republica Moldova nu e chestiune de modă, ci necesitate geopolitică. La fel ca şi „soft-power"-ul european, cel american este mult sub cel rusesc. Având frontieră comună cu unul dintre cele mai pro-americane state din regiune, Moldova continuă să fie reticentă la asemenea valori. Iar intervenţia Washingtonului, dincolo de expertizele partizane doldora de idiosincrasii de care beneficiază nu o dată, păcătuieşte şi prin viziune birocratică - la Departamentul de Stat, Republica Moldova stă în acelaşi pachet cu Ucraina şi Belarus, de unde abordarea Chişinăului nu dinspre Vest (inclusiv sau mai ales Bucureşti), ci dinspre... Răsărit. Apropo de asta, dacă ar fi să invocăm aici anii 1996-2000 din România, cu care este comparată situaţia actuală de la Chişinău, cel mai important eveniment petrecut atunci pentru viitorul european al României a fost calificarea Bucureştiului pentru NATO în timpul războiului din Iugoslavia şi semnarea Parteneriatului Strategic cu SUA. Asta a fost ancora ce a legat indestructibil România de spaţiul euro-atlantic spre care jinduia. Deocamdată, la Chişinău, „corectitudinea politică" pare că a învins: numitorul comun al programelor de partid, percepţiei publice sau presiunilor externe este echivalarea în importanţă strategică a SUA cu Federaţia Rusă şi a României cu Ucraina. O viziune prea mică pentru un război atât de mare.

Un exemplu francez: Marine Le Pen

Daniel Focșa

Tot mai vizibilă pe scena politică din Franța și tot mai populară în rândurile electoratului francez, Marine Le Pen aduce un suflu nou în sânul Frontului Național, formațiune politică percepută și prezentată de adversari în culorile unui extremism populist nociv.

Dacă faptul că este fiica lui Jean-Marie le Pen a reprezentat cu certitudine un avantaj și o rampă de lansare pentru Marine, totuși calitățile ei personale în politică sunt evidente de ani buni.

Licențiată în drept (1990), avocat în Baroul parizian (1992 – 1998), Marine Le Pen își face propriu-zis apariția pe scena politică franceză în 2002. Din 2004 este deputat în Parlamentul european (realeasă anul acesta), iar din 2007, vicepreședinte executiv al Frontului Național. Contestată uneori chiar de către câțiva dintre „greii" partidului, a reușit să polarizeze atenția și chiar admirația generațiilor mai tinere printr-un stil caracterizat de naturalețe și franchețe (sau cel puțin aceasta este impresia pe care o lasă). Recenziile la cartea sa autobiografică (*A contre flots*, Editions Jaques Grancher, Paris, 2006) vorbesc despre aceeași impresie de naturalețe, stil direct și franc.

Privită în contextul politic actual din Franța și Europa, ascensiunea politică a Marinei Le Pen nu pare lipsită de semnificație. Momentul este propice pentru a pune accentul pe problemele serioase ale Hexagonului, iar fiica președintelui FN nu pierde nici un prilej pentru a le aduce în discuție. Desigur, ele constituie, în linii mari, și calul de bătaie al acestei formațiuni politice.

În primul rând, imigrația. Problemă nu doar franceză, ci europeană, fenomen încurajat de către oligarhia care dirijează actualmente Uniunea Europeană. „Obiectivul UE este acela de a aduce, în următorii douăzeci de ani, 150 de milioane de

Marine Le Pen

imigranți, din care 23 de milioane în Franța, chipurile pentru a compensa scăderea demografică, în loc să pună în practică o politică de creştere a natalității", afirma Marine Le Pen pe 26 mai 2009, la postul de televiziune LCI. „O imigrație care este din ce în ce mai arogantă şi din ce în ce mai violentă. Insecuritatea nu a fost niciodată atât de gravă. Astăzi, ea afectează pe toată lumea, se răspândeşte ca un cancer, iar puterea este incapabilă să dea cea mai mică replică acestui fenomen".

Despre pericolul imigrației nelimitate (susținută cu ardoare mai ales de stânga politică), o adevărată bombă cu efect întârziat pentru Franța şi pentru întreaga Europă, Marine Le Pen vorbeşte pe larg şi în lucrarea ei, *A contre flots – Împotriva curentului.* „Refuzând cu orice preț promovarea în funcție de merite, stânga a trădat adevărata egalitate de şanse: aceea oferită muncii şi talentului. Susținând orbeşte o imigrație sălbatică şi fără limite, a devenit complice cu marele capital care, din anii '70 încoace, vede în această venire în masă a unor muncitori slab calificați o metodă fantastică de a exercita o presiune asupra muncii francezilor (*op.cit.*, pp. 197 – 198). „Stânga a trădat şi cauza femeii, făcându-se complice cu o imigrație care a adus cu sine şi islamismul, retrogradandu-le la o condiție servilă, până acum necunoscută în Occident" (*ibidem*, p. 200).

O altă deosebire de nuanță față de vechea gardă a partidului este accentul pe care Marine Le Pen îl pune pe partea socială şi economică a realităților franceze, subliniind rolul nefast pe care construcția Uniunii Europene îl are în aceste domenii şi afirmând că aderarea la această structură a adus Franței sărăcie, slăbiciune, dispariția unor meserii tradiționale, ruinarea unor categorii de producători şi în final o situație extrem de vulnerabilă în condițiile actualei crize mondiale. Ea foloseşte chiar termenul de „patriotism economic".

În ceea ce priveşte politica externă franceză, poziția ei coincide perfect cu cea a Frontului Național. O respingere categorică a oricărei încercări de aderare a Turciei la UE, acest fapt constituind un prim pas spre dizolvarea construcției europene. Întrebată – cu candoare – de realizatorul unei

emisiuni pe postul de televiziune LCP (28 mai 2009) de ce este contra aderării Turciei, Marine Le Pen atinge un punct sensibil: „Pentru că Turcia *nu este o țară europeană*, din punct de vedere cultural, geografic, istoric. Un parteneriat privilegiat – este altceva, însă aderarea la Uniunea Europeană nu poate fi acordată indiferent cărei țări care ar întruni criteriile necesare, fiindcă în acest caz s-a terminat cu UE; *în acel moment am putea vorbi despre crearea unui guvern mondial – dar poate că acesta este şi obiectivul...*".

Desigur, aceste luări de poziție tranşante deranjează, fiind îndreptate contra sistemului şi a tuturor tabuurilor „corectitudinii politice". Nu este deci o întâmplare faptul că în 2007 a făcut obiectul unei agresiuni armate, şi nici – poate chiar mai grav – coalizarea întregului eşichier politic contra ei şi a Frontului Național, cu ocazia alegerilor parțiale de anul acesta pentru primăria din Hénin-Beaumont. Dacă în primul tur de scrutin Frontul Național a obținut 39,34% din voturi în aceste alegeri, pentru al doilea tur toate partidele, de la dreapta aşa-zis *gaullistă* până la extrema stângă comunistă şi-au dat mâna pentru ca „extremista" Marine Le Pen să nu câştige. A pierdut cu 47,62%, o înfrângere care, aşa cum spunea ea, seamănă mai mult cu o victorie.

Ceea ce arată că viitorul Frontului Național şi al Marinei Le Pen rezervă încă multe surprize.

Centenar Dimitrie Bejan

Horia Brad

De cîte ori îmi cad în mîini pagini memorabile despre personalităţi prea puţin cunoscute, îmi spun cît de săraci sîntem. Duhovniceşte şi cultural. Pentru că din nepăsare sau ignoranţă, rămînem străini de valorile neamului nostru, nu le căutăm opera şi nu încercăm să învăţăm din vieţile lor.

O astfel de personalitate a fost părintele Dimitrie Bejan de la Hîrlău, un preot – martir, o minte luminată, un model de rectitudine şi de trăire creştină.

Cu slabele noastre puteri, ne-am apropiat puţin de viaţa şi scrierile părintelui Dimitrie, nu într-atît cît să pretindem că-l cunoaştem, dar sufient cît să vă deschidem o uşă către el. E important să ne cunoaştem sfinţii, eroii, elita intelectuală, ca să ne vindecăm de toate complexele şi ca să recunoaştem drumul pe care trebuie să mergem.

Paginile care urmează se constituie într-o simplă invitaţie la a-l cunoaşte pe părintele Dimitrie, nu într-un documentar exaustiv.

Părintele Dimitrie Bejan s-a născut pe 26 octombrie 1909, la Hîrlău – Iaşi. A urmat cursurile Seminarului Teologic Ortodox Veniamin Costache din Iaşi, apoi Facultatatea de Teologie şi, în paralel, Facultatea de Istorie din Bucureşti. A avut astfel parte de mari dascăli, ca Nichifor Crainic şi Nicolae Iorga. După absolvirea celor două facultăţi, a avut burse de studii postuniversitare la Ierusalim şi Atena. La întoarcere, a devenit asistent universitar la catedra lui Nicolae Iorga şi, în acelaşi timp, a predat istoria la Liceul de fete „Carmen Silva” din Bucureşti.

Dornic de o mai bună cunoaştere a poporului român, s-a înscris în echipele de cercetare sociologică ale profesorului Dimitrie Gusti, împreună cu care a mers în Basarabia.

La începutul celui de-al doilea războli mondial, părintele Dimitrie Bejan s-a înrolat în armată, ca preot militar, cu gradul de maior. Şi s-a întors în Basarabia, de această dată pentru a-i apăra pe românii de acolo. Căzut prizonier la ruşi, în 1943, a fost deportat în Siberia, la Oranki. Toţi ofiţerii români şi germani prinşi de ruşi au fost trimişi la Oranki, într-o fostă mănăstire ortodoxă transformată în închisoare. După cinci ani de detenţie, a fost judecat de un tribunal militar moscovit şi condamnat la moarte, pentru că a susţinut că Basarabia este pământ românesc.

Părintele Dimitrie a contestat sentinţa şi a cerut să i se acorde dreptul de a fi judecat de un tribunal din ţara natală. Surprinzător, ruşii, altminteri deloc sensibili la drepturile omului, l-au repatriat. În documentele însoţitoare ale deţinutului, ruşii atrăgeau atenţia autorităţilor române să fie vigilente cu părintele Dimitrie, pentru că „are mare putere de convingere, fiind un mare duşman al comunismului”. Tribunalul militar din Bucureşti l-a condamnat la detenţie pe viaţă. A fost eliberat de la Aiud pe 23 august 1964, cu decretul de amnistie generală, după 25 de ani de închisoare. A suferit în lagărele şi închisorile Jilava, Văcăreşti, Aiud, Canal, Minele Cavnic (1948 - 1956), Bărăgan, Răchitoasa.

În detenţie, s-a împrietenit cu cîţiva din marii noştri intelectuali interbelici închişi: Nichifor Crainic, Radu Gyr, Mircea Vulcănescu, Paul Zafiropol şi cu părinţi duhovniceşti ca Benedict Ghiu, Arsenie Papacioc şi Dumitru Stăniloae.

După eliberare, autorităţile au încercat să-l cîştige de partea lor şi i-au oferit o parohie la Ghindăuani – Iaşi, unde a stat însă numai cinci ani. Comuniştii, furioşi că rămîne ferm în crezul său naţionalist şi creştin, au încercat să-l otrăvească în cîteva rînduri şi, în cele din urmă, i-au organizat un simulacru de proces, în urma căruia i s-a interzis să mai slujească şi a fost arestat la domiciliu (la Hîrlău) pînă în decembrie 1989. Sfinţia sa a continuat să primească vizite şi a dat astfel multora cuvinte de folos.

În noaptea de 22 decembrie 1989, părintele face un act pilduitor: îl salvează de la linşaj pe securistul care îl păzea.

După revoluţie, părintele Dimitrie şi-a continuat mărturisirea cu un mai mare patos şi pe mulţi i-a adus la calea credinţei. În timpul vieţii i-au apărut volumul Bucuriile suferinţei, iar postum, cărţile: Oranki. Amintiri din captivitate, Vifornița cea mare, Hotarul cu cetăţi, Satul Blestemat şi Simple povestiri.

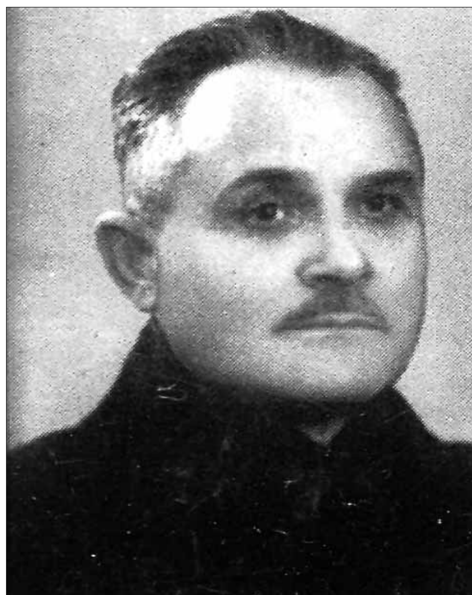
S-a mutat la cele veşnice pe 21 septembrie 1995, lăsînd cu limbă de moarte să nu se rostească discursuri la catafalcul său şi să nu i se pună flori pe mormânt. O ultimă dovadă de smerenie.

Oranki. Amintiri din captivitate

Silviu Man

Părintele Dimitrie Bejan este departe de a fi consacrat cum se cuvine în ierarhia literaturii concentraţionare româneşti, eclipsat fiind de nume mult mai sonore, precum Paul Goma, N. Steinhardt, Elisabeta Rizea sau Ion Ioanid. Ceea ce este întrucâtva nedrept, având în vedere nemaimpomenitul traseu biografic pe care l-a parcurs autorul volumului *Oranki. Amintiri din captivitate* (şi a încă cinci apărute până acum: *Vifornița cea mare, Bucuriile suferinței, Hotarul cu cetăți, Satul Blestemat şi Simple povestiri*).

Născut în 1909, absolvent al Facultății de Teologie de la Iaşi şi al Facultății de Istorie, o vreme membru în echipele de cercetare ale lui Dimitrie Gusti, după ce este hirotonisit preot, în 1938, ia parte la campania de eliberare a Basarabiei. Cade prizonier la sovietici şi de atunci îşi va începe lunga drumeție prin gulaguri. Atlet al temnițelor în URSS (probabil tot acel URSS feeric şi blând, despre care dau mărturie câțiva scriitori mai mult sau mai puțin tineri, de la noi sau de aiurea), vreme de şase ani "vizitează" obiective de înalt interes turistic precum lagărele de la Astrahan, Oranki, Kiev, Sverdlovsk, Karaganda (azi în Kazahstan), Arhanghelsk (tot lângă Marea Albă) şi Moscova (care, de fapt, e peste tot). Republica Socialistă România îl primeşte cu tentaculele deschise – abia în 1948 – şi-l plimbă pe la Jilava, Aiud şi Canal, îl deportează doi ani în Bărăgan, după care, până la amnistia din 1964, îl mai condamnă la încă şase ani de Aiud.

La Oranki (Nijni Novgorod), înainte de 1917, era o mănăstire. Aici "veneau să se închine Domnului țarii Rusiei". Într-una dintre chilii, se pare că Lev Tolstoi şi-a scris *Învierea*, fiindcă aici trăiau numai monahi şi cărturari de viță nobilă, "aici se practicau artele şi literele, alături de exercițiile mistice". Comuniştii, recunoscuți pentru respectul deosebit acordat deopotriva credinței şi culturii, au dat crucile jos, au văruit temeinic, au ctitorit un lagăr, iar lui Iisus înviat, zugrăvit pe peretele catapetesmei, i-au tras un glonț în frunte.

"La Mănăstârca a crescut pustiul", oftează, nu fără instinct poetic, Părintele Bejan. Şi întradevăr, citind, înțelegi că sub bagheta comunistă, orchestra de prizonieri (cu componență internațională, de la nemți până la spanioli) nu poate cânta decât pe trei note, din gama cea mai de jos, mărci ale pustiului şi absurdului: Frigul, Foamea şi Frica (ca la I.D. Sârbu). Mai cu seamă Frigul : "Era o după-amiază de iarnă, cu cer străveziu. În aer jucau stele aurii, stele verzi. Mercurul coborâse jos, jos de tot. Arăta – 47°C. Era «răcoare»."

A nu se înțelege că tortura se rezuma doar la dârdâiala feroce. La aceasta se adăuga, în porții generoase, şi o cruzime de o vioiciune fără pereche. Iată o scenă tulburătoare :

"Noi am fost puşi la sănii. Patru înainte, la oişte şi alți patru la țepuşe; o sută, două sute de sănii – poate mai multe, şi-n jur, escortă şi câini lupi. Legați cu odgoane încrucişate pe piept, trăgeam sania după noi încărcată până sus, un

kilometru, zece, douăzeci de kilometri. Şi asta în fiecare zi, fără repaus. Când urcam panta, curgeau pe frunțile noastre sudori, care înghețau îndată şi simțeam apa curgând pe şira spinării. Când ieşeam la loc aşezat, înghețau hainele pe noi şi tălpile săniilor. Iar la vale, sania se pornea la coborâş, iute; te smulgea, repezit, din hamuri; trebuia să alergi ca vântul, cu ochiul mereu înapoi. Câte accidente, picioare rupte, coaste rupte. [...] Şi asta în fiecare iarnă; un an, doi, trei, patru."

În schimb, toamna absurdul se îmbracă în haine de propagandă mucedă: şcolarii aproape morți de foame stau cu gura căscată la învățătoarea lor care îi învață să cânte "imnul cartofilor" şi, cocoțată pe o grămadă de barabule, le ține discursuri viforoase despre importanța zarzavaturilor şi datoria de a le culege, în numele Tătucului şi al colhozului, amin.

Realitatea însă, nu se rezumă numai la astfel de episoade descurajante. Spre deosebire de personaje din cărți precum *O zi din viața lui Ivan Denisovici* a lui Soljenițîn, cei din Oranki par că încearcă – şi reuşesc adesea – să-şi păstreze omenia, într-un fel uimitor de firesc. Cum altfel decât printr-o omenie neştirbită s-ar putea explica un episod atât de dezarmant precum acela în care Bejan, preot ortodox, o ia prin gerul năprasnic, ca să boteze clandestin fiul unui securist sovietic şi al unei evreice? Sau aşa-zisul "Al optulea Sinod ecumenic"? Lecție pentru orice conflict interconfesional artificial creat, în cadrul acestui "Sinod", trei sute de preoți din lagăr – ortodocşi, catolici şi reformați – s-a întâlnit vreme de patruzeci de seri la rând (!!) pentru a discuta despre dogmele lor şi a pune umărul cumva "la carul istoriei, împotmolit la 1054".

Cum altfel decât printr-un simț nealterat al demnității s-ar putea explica demararea unei... greve a foamei (1500 de oameni deja flămânzi, vreme de zece zile, într-un lagăr dintr-o țară din ale cărei dicționare se eliminase de mult cuvântul "grevă"!)? *Oranki*... abundă în astfel de scene care transcend senin mizeria şi care – surprinzător de des pentru o carte de acest gen – mustesc de umor savuros. A se vedea, de exemplu, meciul de fotbal dintre "selecționatele" *ad-hoc* ale României şi Ungariei, ai căror jucători leşinați se chinuie, prin ploaie, să urnească din loc o minge mare de cârpe, grea, "leneşă şi ghiftuită", o partidă a cărei miză, fireşte, n-a putut fi alta decât... teritoriul unei Transilvanii rămase departe. Dovada cea mai clară că fotbalul, sport-rege, dar cât se poate democrat, ocroteşte patriotismele admiratorilor săi chiar şi pe maidanele totalitare.

Aceste pagini, în esența lor, nu sunt nici pagini de istorie, nici fire de tort ale unei vieți de om „aşa cum a fost". Scrise fără pic de resentiment, de un om care şi-a îndurat soarta cu demnitate, ele par mai degrabă o invitație la a înțelege, fără vreo interpretare vulgar-masochistă, paradoxalele bucurii pe care ți le poate da o anume gen de suferință asumată. Vocea Părintelui Bejan e liniştită, o linişte de *după* furtună, acea furtună care aduce, pe căi de taină, epifania şi călirea omului.

Crucea de la Oranki

Preot Dimitrie Bejan

Mănăstirea Oranki din Rusia a fost înființată în secolul al XVIII-lea, pe un afluent al Volgăi, fiind destinată nobililor ruşi. A fost în funcțiune până la revoluția din 1918, când a fost închisă de atei şi prefăcută în puşcărie.

În biserica propriu-zisă pereții au fost dați cu var şi astfel sfinții au dispărut sub var. A devenit puşcărie pentru femei. Apoi lagăr de prizonieri de război, din anul 1942; iar la ora actuală este din nou puşcărie pentru femei. De pe cele cinci turle crucile au fost aruncate la pământ, crescând în locul lor cinci plopi.

Două cruci, lucrate în rădăcină de măr sălbatic, le-am adus eu în țară - una am donat-o Mănăstirii Sihăstria, iar a doua va sta pe pieptul meu, la moartea mea.

Chipul acestei cruci se poate reproduce de un sculptor în lemn.

Sperăm ca Bunul Dumnezeu să-i ajute pe credincioşii ruşi să refacă aici şi-n alte mănăstiri toată viața monahală care a strălucit în Rusia până în 1918, şi lume de pe lume să vină la Oranki şi să se închine, transfigurați, în fața icoanei învierii Domnului nostru Iisus Hristos de deasupra catapetesmei bisericii de vară.

Această icoană este tot ce-a putut da spiritul rusesc iconografiei pravoslavnice. Acolo Hristos n-a fost lovit cu sulița în inimă, ci i s-a tras un glonț de plumb drept în frunte, care se găseşte şi acum înfipt adânc. Şi-i bine aşa, să rămână icoana lui Iisus Cel împuşcat şi ucis a doua oară la Oranki, ca o mărturie vie a însălbăticirii omului, pentru toți cei care vor trăi în veacurile viitoare.

Noi toți, prizonierii ofițeri români, ne-am închinat suspinând înaintea icoanei învierii Domnului din Sfânta Mănăstire Oranki. De câte ori vedeam icoana, ne creştea sufletul şi ne lumina mintea. Totdeauna eram ca în fața unei minuni unice.

Pr. Dimitrie Bejan, alături de ÎPS Serafim Joanta şi Pr. Rafail Noica

Eu am adus în țară o copie după această icoană, în timp ce eu eram la pușcărie nu știu cine și-a însușit-o prin furt. Era icoana învierii lui Iisus Hristos transfigurat, împușcat în frunte, dar măreț în zborul Lui de întoarcere la Tatăl Ceresc.

Pierderea acestei icoane a însemnat mari amărăciuni pentru mine, care am adus-o în țară, și jale adâncă pentru cei care au cunoscut acolo această unică și splendidă și cu totul originală icoană a învierii.

Nicăieri prin lume nu s-a putut realiza o mai desăvârșită transfigurare în lumină a lui Iisus Hristos.

Pierderea acestei icoane nu poate fi compensată și făcută cunoscută de noi, pentru cei care vor citi rândurile de mai sus.

Nicăieri pe lume nu-i Iisus mai Iisus transfigurat ca-n icoana învierii de la Oranki.

În fața acestei icoane au îngenuncheat toți țarii Rusiei, începând cu Petru cel Mare; iar dintre români, cel mare învățat al timpurilor, Dimitrie Cantemir, voievod, a îngenuncheat aici în fața icoanei cu toată familia sa și cu toți boierii și ostașii care l-au urmat pe voievod în surghiunul rusesc.

Tot aici a trăit în incinta mănăstirii, într-o clădire hexagonală supraetajată, Măria Cantemirovna – fiica voievodului moldovean –, numită în cronicile rusești „Măria Cantemirovna, împărăteasa neîncoronată a tuturor rușilor“.

Tot aici își îndrepta pașii de pocăință marele scriitor Lev Tolstoi, care într-o noapte de iarnă grea a murit bătrân și umilit într-o gară periferică în apropiere de „Iasnaia Poliana“.

De cele mai multe ori țarii Rusiei veneau la Paști să sărbătorească Sfânta înviere la Oranki. Și acum există casa, destul de modestă, în care locuiau aici țarii, în fața căreia se afla un izvor și o fântână, „izbuc“, din care adesea am băut și eu apă.

Era obiceiul să îngenunchezi în fața fântânii și, dacă erai bun la Dumnezeu, apa se ridica din fundul pământului, gâlgâind șuvoi până la gura ta. Dacă erai om păcătos, izvorul rămânea în fundul pământului mut și surd.

Eu dau mărturie și acum, la bătrânețe, pentru această realitate. Aici, la acest izbuc, am făcut slujbă pentru ploaie împreună cu un preot bătrân rus fără un ochi și fără o mână. Erau de față zeci de mii de ruși pravoslavnici.

De îndată ce am terminat rugăciunea, s-a pornit imediat ploaie. Acest fenomen s-a petrecut tot atunci când seceta a cuprins toată Rusia, de la Volga până la Prut și toată România până la Olt, în vara anului 1946.

Tot acolo, într-o văiugă din dosul Altarului, am aflat trupul neputrezit al unui mitropolit rus împușcat în frunte, pentru că n-a mers în pas cu ateismul. Căci, dacă în România se cunosc numele a circa 20 de preoți ortodocși împușcați, în spatele altarului de la Oranki, într-o vale, grămădiți unul peste altul, stau scheletele a 11.000 de preoți și călugări care au răspuns NU la chemarea guvernului ateu.

Toți acești călugări sfinți, uciși pentru credința în Hristos, sunt o parte din martirii pe care i-a dat Biserica Rusă în acest secol zbuciumat...

Subsemnatul acestor rânduri dau mărturie despre cele afirmate mai sus că așa stau lucrurile la noi. Și acum, la sfârșitul vieții mele pământești, dau mărturie scrisă pentru cele afirmate mai sus și semnez pentru adeverire cu propria-mi mână.

Căci Bunul Dumnezeu m-a ajutat să intru în pușcărie și să ies din pușcărie cu fruntea sus și iluminat. Amin!

Conservatorism, Liberalism, Socialism

Alexandru Racu

Ontologia liberală

Un autor liberal precum Friedrich Hayek, a avut, spre deosebire de diverşi apologeți ai liberalismului de pe la noi, decența de a fi liberal pe propriile picioare. Astfel, într-un eseu din *Constituția Libertății*, intitulat "De ce nu sunt Conservator", Hayek separa apele indicând faptul că, în afară de antipatia față de centralismul statal socialist, liberalismul şi conservatorismul nu au mai nimic în comun. Mai mult chiar, Hayek sugerează că există asemănări foarte relevante între socialişti şi conservatori, astfel încât "unui socialist pocăit îi este mult mai uşor să-şi găsească un nou lăcaş spiritual în tabăra conservatoare decât în cea liberală". În opinia lui Hayek, atât conservatorul cât şi socialistul se consideră îndreptățiți să-şi impună valorile de care sunt ataşați asupra altora în timp ce, chipurile, oricât de profunde i-ar fi convingerile morale şi spirituale, liberalul refuză să facă acelaşi lucru.

„În ultimă instanță“, conchide Hayek, „poziția conservatoare se sprijină pe credința că în orice societate există persoane superioare ce pot fi recunoscute ca atare, şi care ar trebui să aibă o mai mare influență asupra afacerilor publice decât altele" – principiu ierarhic pe care, de altfel, s-au bazat toate societățile din istoria umanității, mai puțin societatea modernă. Hayek afirmă însă că liberalul "nu neagă că există oameni superiori – nu este un egalitarist – dar neagă că cineva ar avea autoritatea să decidă cine sunt aceşti oameni"[1]. Dar această afirmație reprezintă, evident, un sofism, un raționament circular. În definitiv, din poziția conform căreia nimeni nu are autoritatea să ia o astfel de decizie rezultă în mod logic că oamenii sunt prin natură egali în incapacitatea lor de a distinge binele de rău. De unde rezultă evident egalitarismul. Ne întoarcem astfel la principiile de bază ale liberalismului modern care se regăsesc în filozofia lui Thomas Hobbes. Sistemul lui Hobbes se sprijină pe o antropologie radical pesimistă conform căreia virtutea umană, înțeleasă fie în sens antic, fie în sens creştin, nu poate exista. Altfel spus, liberalismul se naşte din premisa că oamenii sunt toți la fel de răi; că nu pot exista nici sfinți, nici înțelepți.

După cum bine ştim de la Carl Schmitt, negarea liberală a deciziei (în cazul de față decizia priveşte oamenii care ar trebui să conducă, fapt ce trimite implicit la decizia cu privire la valorile pe care ar trebui să se fundamenteze societatea) nu înseamnă dispariția deciziei. Deciziile se iau fie că vrem, fie că nu vrem (chiar şi decizia de a nu decide tot decizie este). Potrivit lui Schmitt, negarea liberală a deciziei trădează de fapt dorința nemărturisită de a muta decizia din sfera politică în cea economică, unde decide mâna invizibilă a lui Adam Smith. Aşa cum subliniază şi C.B. Macpherson, mecanica socială a lui Hobbes precum şi dezvoltarea ei ulterioară la Locke, sunt o reflectare directă a noii "societății de piață" ce apare în Anglia secolului XVII. Părinții liberalismului resping premisa aristotelică, preluată de către creştinism, a caracterului natural al societății. Dacă la Hobbes societatea artificială, constituită prin contract, se baza încă pe frica de moarte, deja la Locke, finalitatea devine acumularea, punându-se astfel bazele actualei societăți ce gravitează în jurul consumatorului şi al instinctelor sale. Astfel, în ciuda a ceea ce afirmă Hayek, în esența sa, liberalismul este la fel de egalitar precum socialismul; doar că, refuză să tragă concluziile necesare din această situație – lipsa oricărei justificări de natură etică, şi nu doar utilitară, a diferențelor de venit. O societate care

[1] Textul lui Hayek se găseşte la http://www.lewrockwell.com/orig6/hayek1.html

respinge posibilitatea existenței oricărei forme de aristocrație, nu poate fi decât o societate de piață în care aristocrația naturală este înlocuită de aristocrația financiară, "cea mai ignorantă şi mai ordinară formă de aristocrație"[2], şi în care ierarhia valorilor se stabileşte în funcție de topul vânzărilor. Cât despre presupusa neutralitate şi imparțialitate a ordinii liberale şi presupusul refuz al liberalului de a-şi impune propriile valori asupra altora, acest gen de discurs apare în mediile liberale ca rezultat al unui proces de amnezie deliberată față de adevăratele presupoziții ontologice ale acestei ideologii, aşa cum au fost definite de către Hobbes.

Miturile liberale

Însă nu trebuie să fii mare filozof ca să-ți dai seama cât de ipocrită poate fi o asemenea afirmație, iar istoria o demonstrează cu prisosință. Critica lui Schmitt la adresa parlamentarismului liberal demonstrează clar că, la rigoare, liberalismul supraviețuieşte în fața atacurilor diverselor forme ideologice moderne doar prin reîntoarcerea periodică la dictatura de tip hobbesian. Lovitura de stat din Chile, cea din Algeria, Guantanamo Bay şi închisorile secrete ale CIA, în fine, pomparea a sute de miliarde de dolari în falimentarele bănci americane, prin decizia aceloraşi politicieni care au trâmbițat în cele patru zări principiile "ortodoxiei" neo-liberale, sunt doar câteva exemple cu privire la cât de fidel îşi este propriilor principii liberalismul, atât cel politic cât şi cel economic. După cum ne învață acelaşi Schmitt, liberalismul nu funcționează în situațiile de excepție, de altfel singurele care spun cu adevărat ceva despre natura lumii în care trăim. Altfel spus, pentru a supraviețui, liberalismul este constrâns, ca orice alt sistem politic, să decidă asupra relației prieten/duşman şi să-şi reducă la tăcere inamicul, prin mijloace violente dacă este necesar. Liberalismul, după cum afirma Donoso Cortés, există doar "în acel interval scurt în care este posibil să răspunzi la întrebarea 'Hristos sau Barabbas?' cu propunerea de a numi o comisie de investigație".[3]

Pretențiile liberale conform cărora statul secular este neutru, pe când cel teocratic sau legi-

[2] Carl Schmitt, *Political Theology*, The MIT Press, Cambridge, Massachusetts and London, translated from the German by George Schwab, 1988, p. 60

[3] Ibidem, p. 63

timat din punct de vedere religios nu, reprezintă o ofensă la adresa intelectului uman, întrucât, dacă ar fi cu adevărat neutru, statul ar trebui să nu fie nici secular, nici teocratic (sau fundamentat religios), ceea ce evident este imposibil. Şi aici, liberalismul se sprijină pe uitarea deliberată a rădăcinilor sale hobbesiene. Hobbes admitea în mod fățiş că toleranța religioasă înseamnă războiul tuturor împotriva tuturor, şi că, în consecință, supraviețuirea statului depindea de existența unei singure religii civile şi de încapsularea oricărui altfel de sentiment religios în adâncul conştiinței individuale. Mai târziu însă, epigonii lui Hobbes au dezvoltat mitul neutralității liberale, al statului secular, neutru din punct de vedere axiologic. Ca să dăm un exemplu care ține de o dezbatere recentă de la noi, trebuie spus că, în definitiv, un spațiu public din care s-au scos icoanele nu este un spațiu public neutru, ci un spațiu public fără Dumnezeu. Iar a fi fără Dumnezeu înseamnă orice doar neuralitate nu. De altfel, un critic post-modern al liberalismului, cu ale cărui idei altminteri nu simpatizez, subliniază foarte bine faptul conform căruia în realitate liberalii "aduc în sfera publică o credință deopotrivă privată şi contestabilă, de natură seculară" (separația dintre Biserică şi stat, „libertatea de exprimare", dreptul de a face ce vrei cu propriul corp - mai puțin gesturi religioase în public etc.) „în timp ce refuză să admită un privilegiu similar credințelor non-seculare". Altfel spus, liberalii le spun credincioşilor „să-şi lase rucsacul la intrarea în spațiul public" în timp ce ei îşi permit „să intre cu câteva valize".[4]

Asemănări și diferențieri ale celor trei ideologii

Este important însă să analizăm şi asemănările pe care le semnalează Hayek între socialism şi adevăratul conservatorism. Cu mult înaintea lui Marx, Bonald vitupera împotriva noii societăți burgheze, a cărei unică religie, potrivit reacționarului francez, era banul. Bonald compara noul fenomen capitalist cu un "delir universal". Oamenii odinioară solidari în cadrul ordinii organice a Vechiului Regim, se găseau acum "într-o stare de perpetuu război şi viclenie" încercând fiecare să obțină profit pe seama "sărăcirii şi ruinei celuilalt". Principiile comerțului modern, socotea Bonald, "îl aşează pe om într-o stare de sălbăticie vizavi de semenul său". Potrivit lui Bonald, societatea burgheză este caracterizată de "egoism, dorințe artificiale şi lipsite de moderație, extrema inegalitate a averilor" elemente care "asemeni unui ulcer devorant au atacat principiile conservatoare ale societăților". Pe scurt, societatea burgheză pentru un conservator ca Bonald reprezenta "la propriu, spectacolul hidos al unei bande de sălbatici" care caută să-şi răpună prin orice mijloace competitorii.[5] În *Manifestul Partidului Comunist*, Marx nu scria lucruri cu mult diferite: "Oriunde a triumfat, burghezia a pus capăt tuturor relațiilor feudale, patriarhale şi idilice. A zdrobit fără milă relațiile feudale care îl legau pe om de «superiorii lui naturali», lăsând nici o altă legătură între om şi om decât interesul individual şi plata în bani. A înecat cele mai cereşti extazuri ale devoțiunii religioase, ale entuziasmului cavaleresc, ale setimentalismului filistin, în apa înghețată a calculului egoist. A transformat valoarea personală în valoare de schimb, şi în locul nenumăratelor libertăți concesionate în mod irevocabil, a instaurat o singură libertate – Liberul Schimb. Într-un cuvânt, a înlocuit exploatarea învăluită în iluzii politice şi religioase cu exploatarea, fățişă, lipsită de ruşine, directă şi brutală."[6]

Deşi marxismul se distanța în mod radical de gândirea conservatoare prin prisma ateismului său fondator şi a tuturor consecințelor acestuia, socialiştii şi conservatorii erau reuniți de un acelaşi sentiment de oroare față de aspectul noii societăți capitaliste. Marx însuşi recunoştea de altfel că primele măsuri de protecție socială pentru clasa muncitoare, expropiată de către burghe-

[4] William E. Connolly, *The Ethos of Pluralization*, University of Minnesota Press, Minneapolis, 2004, pp. 124, 130
[5] L.-A. de Bonald, *Théorie du Pouvoir Politique et Religieux*, Union Générale d'Éditions, 1966, pp. 118, 230
[6] Karl Marx, *Manifesto of the Communist Party*, în *The Marx-Engels Reader,* edited by Robert C. Tucker, Princeton University, 1978, p. 475

zie şi nobilimea liberală şi supusă unui regim de exterminare prin muncă, au reprezentat opera partizanilor Vechiului Regim. Cu toate acestea, pentru Marx, capitalismul era un rău necesar, o etapă peste care nu se putea sări în istoria emancipării umanității, ce urma să se desăvârşească în societatea comunistă. De asemenea, violența revoluționară reprezenta şi ea tot un rău necesar. Deconectat de la valorile eterne de bine şi rău pe care numai religia le poate furniza, marxismul nu putea în cele din urmă decât să aplaude cinic ororile istoriei şi să-şi pregătească la rândul lui contribuția. Drept consecință, la fel cum liberalismul avea să justifice ulterior, retroactiv, procesul de acumulare primitivă a capitalului (inițial l-a camuflat în teoria lui John Locke a „acumulării proprietății prin muncă în starea de natură") şi zecile de milioane de victime pe care le-a produs (dacă e să ne gândim doar la exterminarea indienilor şi comerțul cu sclavi) prin prisma bunăstării generalizate pe care economia de piață a produs-o în cele din urmă, tot astfel şi Marx, avea să justifice aceleaşi samavolnicii şi, *avant la lettre*, crimele socialismului real din secolul XX, prin prisma bunăstării generalizate ce avea să vină odată ce societatea ajungea în comunism. În sine, diferența constă doar în faptul că justificarea sacrificiilor umane pe care istoria le pretinde în numele unui viitor mai bun, nu este făcută de Marx în mod retroactiv (ca în cazul gânditorilor liberali sau hegelieni), ci se bazează în schimb pe nişte pretenții profetice, pe credința conform căreia spectacolul sângeros al istoriei avea să se termine cu paradisul pe pământ. Însă aspectul cel mai relevant în cazul de față este faptul că, în definitiv, atât socialismul cât şi capitalismul împărtăşesc acelaşi dispreț față de persoana umană, înțeleasă în unicitatea ei irepetabilă. Sacrificarea acesteia din urmă este pe deplin justificabilă în numele utilității sociale de ansamblu. După cum sublinia şi Christos Yannaras, cele două sisteme împărtăşesc "aceleaşi premise fondatoare, aceeaşi descendență din metafizica occidentală, aceleaşi rădăcini într-un raționalism care produce în mod necesar infailibilitatea" şi, pe cale de consecință, totalitarismul. Întreaga gândire occidentală poartă de altfel amprenta acelei nefericite ecuații augustiniene a mântuirii, conform căreia chinurile celor din iad sporesc desfătarea celor din rai. Mai mult, finalitatea țintită de către ambele sisteme este o fericire impersonală, mecanică, absurdă şi abrutizantă, încapsularea ființei umane într-un univers al prosperității desăvârşite, părăsit de orice urmă a prezenței divine sau umane. Altfel spus, ambele ideologii ne îndeamnă să ne limităm la "a trăi bine", aici şi acum. Yannaras, subliniază faptul că, măcar, socialismul are decența de a nu se considera creştin, în timp ce universul capitalist american abundă în diverse evanghelii ale prosperității.[7]

Liberalismul a ieşit învingător din confruntarea cu comunismul nu pentru faptul că primul ar fi fost în sine superior din punct de vedere moral. Aparenta sa superioritate morală s-a datorat, de fapt, rezervorului de tradiție premodernă care l-a alimentat în mai mare măsură decât în cazul socialismului, şi asta doar pentru că marxismul (mă refer doar la partea lui teoretică), dintr-un exces de onestitate intelectuală, a avut curajul să tragă până la capăt concluziile care rezultau din fundamentele gândirii moderne, rupându-se astfel de trecut într-o manieră mai radicală decât a făcut-o liberalismul. În sine

[7] Christos Yannaras, *The Freedom of Morality*, St. Vladimir's Seminary Press, New York, 1984, pp. 131, 153, 205

însă, această rezervă de pre-modernitate, care ne mai ajută încă să rămânem normali şi în actualele vremuri post-moderne, nu are legătură nici cu capitalismul nici cu socialismul[8]. Ambele ideologii au contribuit şi continuă să contribuie la erodarea ei. Liberalismul a învins doar pentru că în cele din urmă s-a dovedit a fi mult mai performant din punct de vedere economic. Nimic mai mult. După cum bine remarca părintele Seraphim Rose, "nu poate exista o apologie filozofică a liberalismului ci doar una retorică sau pragmatică".

Aclimatizarea neo-conservatorismului în România

Deosebirile dintre liberalism şi conservatorism pe care le semnalează Hayek, precum şi asemănările dintre conservatorism şi socialism, sunt relevante în special pentru cazul românesc, unde, pe fondul unei inculturi întru ale gândirii politice şi al unei prostituții intelectuale, fenomene de altfel întru totul explicabile într-o societate post-comunistă, s-a aciuat în ultimii ani hibridul ideologic numit neo-conservatorism (sinteză de protestantism american şi ideologie a pieței libere). În momentul de față, în SUA, proiectul politic neo-conservator îşi dă duhul. Natura hibridă a alianței pe care Hayek a semnalat-o acum cincizeci de ani şi-a arătat în cele din urmă roadele prin finalul dezastruos al guvernării Bush. Partidul Republican este rupt în două, ruptură care reflectă ruptura analogă la nivelul bazei sociale a partidului. De o parte, o comunitate de afaceri tot mai alienată de originile calviniste ale ethosului capitalist, risipitoare, lacomă, nesimțită şi tot mai obişnuită să întindă mâna la stat. De cealaltă parte, o grupare protestantă tot mai apocaliptică şi tot mai sectarizată în raport cu restul societății (de cel puțin o generație, aproape toți copiii americani din familiile creştine "fundamentaliste" sunt şcolarizați fie în sistemul privat de învățământ, fie acasă).

Eşecul neo-conservatorismului nu poate fi pus, aşa cum ar tinde unii "apărători ai dreptei" de la noi, pe seama nu ştiu cărei conspirații a mediilor universitare americane, tot la fel cum triumful lui nu se poate explica, aşa cum o fac mediile universitare cu pricina, printr-o conspirație a "marii finanțe". Eşecul neo-conservatorismului ține de natura hibridă a ideologiei în cauză. Aşa cum a prezis Sheldon Wolin în zilele de început ale administrației Reagan, proiectul lui Reagan de a reface ethosul Americii tradiționale printr-o accelerare a modernizării capitaliste a fost de la bun început sortit eşecului, întrucât politicile neo-liberale duc cu necesitate la distrugerea bazei materiale a comunităților tradiționale:

[8] Leo Strauss, *The Three Waves of Modernity*, în *An Introduction to Political Philosophy*, The University of Chicago Press, 1988, p. 98

"una dintre condițiile necesare pentru ca o economie inovatoare să funcționeze liber este distrugerea legăturilor tradiționale. Modernizarea economică nu înghite doar resurse naturale ci şi baza tradițională a societăților: capitalul profesional, profesiile tradiționale, relațiile familiale şi inter-personale, moralitatea tradițională"[9].

Deşi peste ocean curentul neo-conservator îşi dă ultima suflare, ecourile sale pe plaiurile mioritice par să nu-şi fi pierdut nimic din prospețime. În definitiv, raportarea inteligheției româneşti la producțiile ideologice ale Occidentului a fost întotdeauna defazată. Neo-conservatorismul, ca să-l parafrazez pe Eminescu, "era pe când nu s-a zărit", iar astăzi, când de-abia am început şi noi să-l vedem, nu e. Însă dat fiind faptul că neo-conservatorismul este un masiv cu doi versanți, unul economic, celălalt religios, exportarea lui prin regiunile răsăritene ale Europei devine extrem de problematică. Căci, după cum bine ştim, de la Weber încoace, economia de piață nu produce religie ci se hrăneşte cu ea. Iar dacă capitalismul american nu se mai înțelege bine nici măcar cu protestantismul care i-a dat naştere, ajungând la epuizarea resurselor calviniste din care s-a hrănit până în prezent, cum oare ar putea să se înțeleagă cu înapoiata Ortodoxie, inamicul numărul unu al "civilizației" în România? De altfel, pentru un autor ca domnul Traian Ungureanu o astfel de rețetă economică de succes este imposibilă. Societățile răsăritene, ne informează dânsul, sunt bune doar să livreze "forță de muncă şi costuri de producție mici"[10] răspunzând "mecanic unei solicitări mecanice" a pieței Occidentale. Însă la capitolul "calitate intrinsecă a lumii româneşti" stăm mult mai prost decât visează "adepții «piețelor emergente»", care îşi pun probabil speranța în posibilitatea ca Ortodoxia să reprezinte un fel de etanol care să înlocuiască petrolul protestant care e pe terminate, repunând astfel în mişcare maşinăria capitalistă. "«Răsăritul Providențial»", subliniază Traian Ungureanu, nu este nicidecum "acea zonă de energie şi spiritualitate conservată intact care salvează un Occident corupt". În străfundurile Răsăritului zace de fapt "o cultură obosită de insucces şi subdezvoltare", "sentimentul de inferioritate ortodox" cu ale sale "fixații naționaliste" şi panslaviste. Cert, România profundă nu este îndeajuns de protestantă, drept pentru care, singurul lucru pentru care e bună, până când i-o veni mintea la cap, este să îndeplinească funcțiile mecanice cu care se ocupă muncitorul alienat al lui Karl Marx. Sper că Traian Ungureanu îşi dă seama că proiectul unei protestantizări, sau măcar al unei catolicizări a României este total utopic, rămânând doar alternativa descrisă de Mircea Platon: românii smintiți din Ortodoxie nu devin buni catolici ci devin, ca toți ceilalți europeni, indiferenți religios sau eventual musulmani. Iar atunci, vorba tovarăşului Lenin, "ce-i de făcut?". Mai mult, ce-i de făcut, dacă chiar şi în SUA, machiavelica elită neo-conservatoare se va dovedi incapabilă de-acum înainte să mai manipuleze "nucleul cultural protestant"? Cine, sau ce anume, îi va putea apăra pe gânditori precum Traian Ungureanu de pericolul Islamic asupra căruia TRU şi mentorul său Huntington au tot atras atenția în ultimii ani?

Ortodoxiei și conflictele ideologice ale modernității

Aşa cum am scris-o şi în alt articol, Max Weber, sociolog care s-a dovedit în cele din urmă mai lucid decât Marx în ceea ce priveşte analiza capitalismului, şi-a dat seama că mai devreme sau mai târziu, evoluția lumii moderne se va reduce la două variante: fie religia (apariția uneia noi sau revenirea uneia vechi), fie "pietrificarea mecanizată", maşinăria diabolică în care individul se identifică total cu funcția sa de rotiță[11], totalitarismul birocratic, ce poate fi la fel de bine capitalist sau socialist (alternativa

[9] Fred Cox, *Understanding the Diverging Trajectories of the United States and Western Europe: A Neo-Polanyian Analysis*, Politics&Society, nr. 35, issue 3, 2007, p. 22

[10] În cele ce urmează citez din articolul domnului Traian Ungureanu, *Şi idioții locali sunt utili*, din nr. 984, (13-19 ianuarie 2009) al Revistei 22

[11] Leo Strauss, *Natural Right and History*, The University of Chicago Press, 1955, p. 42; sau, afirmația celebră a lui André Malraux: "Secolul XXI va fi religios sau nu va fi deloc"

Orwell/Huxley).[12] Or, din moment ce protestantismul calvinist produce capitalism, săpându-şi singur groapa prin chiar acest proces de producție, care, odată finalizat, îneacă ascetismul calvinist prin consumul bogăției produs de ethosul economisirii, rezultă că alternativa religioasă la “pietrificarea mecanizată” nu poate fi în nici un caz acelaşi protestantism care a construit America şi care a adus lumea modernă în actuala ei situație. Prin protestantism se intră în capitalism, însă reciproca nu este valabilă. Drept pentru care, în lipsă de suport religios, domnului Traian Ungureanu şi prietenilor săi nu le rămâne decât cea de-a doua posibilitate, de altfel singura soluție ce poate să prevină o înfrângere a Occidentului într-un conflict inter-civilizațional. Este evident că Occidentul nu poate câştiga un astfel de conflict prin propria cultură, ci doar prin supremația tehnologică, economică şi militară. Nu are rost să mai spunem însă că o astfel de victorie presupune implicit moartea oricărei culturi. În fine, este clar că, prin strădania lor de a-i emancipa pe români de identitatea ortodoxă, autorii din categoria domnului Traian Ungureanu contribuie, poate în mod inconştient, la apariția unei societăți atomizate de români amnezici şi spălați pe creier, care va fi trecut cu totul în administrarea Leviathanului de la Bruxelles. Sau, altfel spus, tot o Uniune Sovietică, doar că nu cu un singur post de televiziune ci cu patruzeci. Din moment ce pentru domnul Traian Ungureanu românii care caută o alternativă, mai mult sau mai puțin “răsăriteană”, la dihotomia capitalism/socialism sunt nişte “idioți utili”, şi din moment ce împărțeala lui Huntington i-a condamnat, cel puțin pentru mult timp de acum înainte la idiotism cronic, singura concluzie la care poate ajunge domnia sa este că, idioți fiind, e bine să se facă utili cui trebuie, anume multinaționalelor în căutare de forță de muncă ieftină. Între timp, noi ar trebui să credem că finalitatea unui astfel de hocus pocus socio-economic nu este cea mai dezaxată post-modernitate ci, dimpotrivă, redescoperirea de către români a lui Goethe şi Beethoven!

Dincolo de toate acestea, pot să spun că tentativa lui Traian Ungureanu de a fi, asemeni lui Hayek, liberal pe propriile picioare, de fapt, mai degabă de a exclude Ortodoxia dintre potențialii aliați ai capitalismului pe care îl venerează, este de apreciat. Este bine că domnul Ungureanu, de altfel eseist deosebit de talentat, a pus cât de cât punctul pe i, subliniind faptul că, în definitiv, Ortodoxia şi capitalismul (înțeles ca ideologie şi nu doar ca simplu mecanism neutru ce poate şi trebuie să fie disciplinat în numele unor valori etice foarte precise) nu au nimic în comun. De altfel, în ciuda strădaniei unora de a ne zugrăvi o imagine de talibani, noi nu le cerem altor intelectuali să subscribe la nu ştiu ce gândire cu sens unic, de tip neo-legionar, ci doar să dea dovadă de coerență şi onestitate intelectuală. Mult mai problematică mi se pare însă poziția unor membri ai laicatului ortodox de pe la diverse publicații de elită, care încearcă să ne convingă de posibilitatea şi de oportunitatea unei astfel de alianțe, care ne avertizează condescendent, de la înălțimea statutului lor de doctori în teologie, că trebuie să ne “urbanizăm” credința şi să ne-o adaptăm la exigențele europene, care ne mustră ofuscați pentru faptul că nu înțelegem că locul natural al Ortodoxiei româneşti nu este în comuniune cu “slavofilii” de la Răsărit, ci în comuniune cu muribundele centre universitare catolice din Occident ce se chinuie să-l integreze pe Hristos în lungul lanț al ființării post-darwiniste, care începe cu maimuța şi se termină cu extraterestrul. Aceştia chiar că ne consideră idioți.

[12] Weber sublinia de altfel faptul că această corespondență este naturală întrucât economia capitalistă a creat un stat după chipul şi asemănarea sa. Statul modern, ale cărui principii comuniştii şi fasciştii le-au dezvoltat la maxim, reproduce astfel în mod fidel structura birocratic/totalitară a uzinei capitaliste. Ambele mecanisme se bazează pe mecanizare, calcul impersonal şi reducerea persoanei umane la funcția productivă pe care aceasta o îndeplineşte (Georg Lukacs, *Histoire et Conscience de Classe*, Les Éditions de Minuit, 1960, pp. 123-124) Astfel, alternativa dintre capitalism şi socialism se reduce la alternativa dintre mai multe uzine (care, dacă e să-i dăm crezare lui Marx – până acum istoria confirmă – tind să se concentreze în conglomerate industriale din ce în ce mai mari) sau o singură uzină. De altfel, teoreticienii marxişti din cadrul Şcolii de la Frankfurt ajung la concluzia eşecului proiectului revoluționar marxist atunci când realizează că regimurile socialiste au sfârşit, la fel ca cele capitaliste, prin triumful birocrației. Şcoala de la Frankfurt operează astfel o trecere de la marxismul revoluționar la teoria critică, un fel de marxism al disperării.

Dialog Gabriel Stănescu - Claudiu Târziu

Despre proiectul ROST și provocările veacului*

- Stimate domnule Claudiu Târziu, sunteți fondatorul şi editorul unei reviste de spiritualitate ortodoxă, binecunoscută în România. Cum s-a născut ideea înființării acestei reviste şi în ce măsură sunteți convins că are un impact important într-o societate postcomunistă în care se păstrează în conştiința mireanului nostru o serie de prejudecăți şi sechele atee?

- Dragă domnule Gabriel Stănescu, dacă nu eram convins că revista „ROST" va putea avea o influență în lumea românească, nu aş fi creat-o. Această publicație nu este o jucărie personală, nu este rodul vreunui orgoliu şi nici vreo afacere. Revista „ROST" este parte dintr-un mai vast proiect pentru resurecția morală şi spirituală a românilor de pretutindeni al Asociației „ROST" – pe care, de asemenea, o conduc. De altfel, revista este una în duh ortodox, dar nu se ocupă doar de viața Bisericii, ci are încă doi piloni: cultural şi politic. De altfel, se şi subintitulează explicit: *revistă de cultură creştină şi politică.* Suntem convinşi că politicul, pentru a fi în slujba binelui public – aşa cum se cuvine – trebuie să fie nutrit de credință, iar cultura fără Dumnezeu e doar aflare în treabă, pe când cultura creştină poate zidi.

Organizația şi revista s-au născut din inițiativa unui grup de tineri intelectuali din Biserică, între care eu mi-am asumat rolul de ferment, de animator şi de liant. Au venit în gruparea aceasta oameni cu pregătiri, vârste, realizări profesionale, temperamente şi aspirații dintre cele mai diferite. Sunt preoți, teologi, profesori, filosofi, istorici, lingvişti, jurnalişti, sociologi, avocați, politologi, economişti etc. Toți suntem legați între noi şi motivați în demersul nostru de credința în Dumnezeu şi de dragostea față de neamul românesc.

Am avut privilegiul ca încă de la începutul acestei întreprinderi, în 2002, să fim girați, la modul onorant şi îndatoritor deopotrivă, de un grup de vechi luptători anticomunişti – care şi-au probat credința prin jertfă în temnițele

Claudiu Târziu

* Interviul a apărut inițial în nr. 4-5 (141-142), april-may, 2009 al revistei româno-americane „Origini - romanian roots" (SUA), cu titlul: „Claudiu Târziu: Încă lipseşte dialogul şi împreună – lucrarea între intelectualii din Biserică şi ierarhie". Întrucît credem că este un text lămuritor în multe privințe, iar revista "Origini" se adresează mai ales diasporei, l-am preluat aici.

comuniste timp de zeci de ani –, în frunte cu regretatul părinte Gheorghe Calciu-Dumitreasa, cel care ne-a fost şi preşedinte de onoare. Din Senatul Asociației "ROST", condus de scriitorul şi fostul deținut politic Marcel Petrişor, a făcut parte şi o legendă a luptătorilor anticomunişti din munți, regretatul Ion Gavrilă – Ogoranu, şi mai fac parte încă o serie de modele vii pentru noua generație, cum sunt poetul, istoricul şi fostul deținut politic Demostene Andronescu sau fostul deținut politic Petru C. Baciu.

În privința sechelelor şi a prejudecăților care ne trag pe noi românii în jos, menirea „ROST" este tocmai de a ajuta lumea românească să-şi regăsescă *rostul* pierdut în comunism, redescoperindu-se pe sine, în primul rând prin recursul critic la o tradiție legitimantă, deopotrivă națională şi europeană.

Iar cei şase ani scurşi deja de când am fondat organizația şi revista omonimă sunt de natură să ne dea speranțe că efortul nostru nu este zadarnic. Am reuşit în aceşti ani să facem unul dintre lucrurile cele mai importante pe care ni le-am propus: să coagulăm un grup de elită, care să analizeze pertinent problemele lumii româneşti şi să propună soluții viabile pentru rezolvarea lor, din perspectivă conservatoare.

- Cum vedeți o schimbare la față a României pornind de la morala creştină?

- Mai întâi observ cu bucurie că România nu a fost descreştinată, aşa cum s-a întâmplat cu alte state, cu alte popoare. La noi nu a prins ideologia în detrimentul credinței. Nici înainte de comunism, nici în timpul acestei năpaste de 45 de ani, nici după. Şi nu neapărat pentru că românul nu ia nimic în serios, aşa cum s-a spus, ci, după mine, pentru că românul e conservator din fire: el s-a născut creştin şi nu-l convingi să renunțe la icoană, la biserică şi la preotul lui.

Desigur, nu ne amăgim cu ideea ca România este Grădina Maicii Domnului. Nu este, că dacă ar fi n-am fi înregistrat milioane de avorturi în ultimii 20 de ani, n-am vedea bătându-se creştinii la coadă la Agheazma Mare, n-am vedea nici derapajele – unele de-a dreptul smintitoare – ale unui Sinod alcătuit în mare parte din "prinți" ai Bisericii şi care îşi permite să treacă nonşalant peste trădări ale credinței ca aceea comisă de ÎPS Nicolae al Banatului, care s-a împărtăşit cu greco-catolicii.

M-ați întrebat de morala creştină. Asta se poate confunda cu morala laică. Şi una, şi cealaltă îți spune să nu furi, să nu ucizi, să nu înşeli etc. Dincolo de morală, pentru o adevărată schimbare la față, România are nevoie de trăire creştin-ortodoxă.

Sigur, spre deosebire de alte popoare, românii încă umplu bisericile în fiecare duminică, construiesc biserică după biserică, mănăstire după mănăstire, de 20 de ani încoace (într-un efort demn de toată lauda, dar care ar trebui canalizat, în opinia mea, de către preoți şi spre alte zidiri, sociale, culturale, nu numai spre clădiri), încă acordă un respect deosebit preoților, țin posturile mari, cinstesc sărbătorile creştine ş.a. Mai avem însă mult până să ne trăim credința deplin.

Una peste alta, cred că demersul "ROST" nu este asemănător predicatorului din pustiu, nu vine într-un deşert spiritual, ci porneşte de la premise foarte promițătoare. Iar ca "ROST" sunt multe alte organizații şi publicații ale laicatului. Mai ales în ultimii ani am observat o emulație de excepție pe direcția asta. S-au făcut remarcați apologeți cu un mare impact la public ca maestrul Dan Puric, sau ca ai mei congeneri Mircea Platon şi Danion Vasile. Au apărut noi reviste ortodoxe, în care se manifestă o credință bărbătească, sănătoasă, în care spiritul critic îşi îndeplineşte funcția lui naturală de îndreptare.

Pe de altă parte, încă *lipseşte dialogul şi împreuna-lucrare între intelectualii din Biserică şi ierarhie.* Or acesta este un mare neajuns. Ierarhia bisericească, în cea mai mare parte a sa, nu integral, căci sunt şi excepții, nu înțelege să se folosească de expertiza pe care o pot asigura intelectualii laici. Ierarhii au în general tendința de a controla totul, iar intelectualii le par incontrolabili. Rari sunt arhiereii care, precum vlădica Bartolomeu Anania, mitropolitul Clujului, Albei, Crişanei şi Maramureşului, pot şi vor să întrețină dialogul şi colaborarea – pe proiecte punctuale – cu intelectualii ortodocşi.

Lamura neamului, din care fac parte şi unii, şi ceilalți, are responsabilitatea îndreptării

poporului pe calea cea bună. Şi este important ca această lamură să fie unită în acțiuni.

- Care credeți că sunt valorile pe care trebuie să le apărăm de influențele negative ale societății de consum?

- După căderea comunismului în Est, ne-am aruncat, fără plasă de siguranță, în brațele capitalismului sălbatic. Lipsurile îndurate în vremea dictaturii sunt răzbunate şi de români printr-o furie a consumului. Dar aceasta nu este decât un efect al unui fenomen cu implicații dintre cele mai grave: *globalizarea*. Globalizarea aduce, prin politici dintre cele mai dăunătoare – ca multiculturalismul, feminismul, discriminarea pozitivă a tuturor minorităților –, nivelarea socială, etnică şi culturală – pe care n-a izbutit-o comunismul… Despre efectele nocive ale globalizării, un Ovidiu Hurduzeu, de pildă, a scris extraordinar de limpede şi de bine argumentat.

Pentru a salva din fața tăvălugului, calea e una singură, întoarcerea la, sau, după caz, *ancorarea în valorile perene*: credința în Dumnezeu, tradiția, familia…

Prin globalizare, cu tot şirul său de politici, tocmai în aceste valori se loveşte cel mai puternic. Credința este scoasă din sfera publică, precum o boală ruşinoasă, tradiția este contestată, familia este dizolvată – prin încurajarea unei vieți "libere" de orice contract, de orice convenție, în fapt o viață de desfrânare, prin promovarea agresivă a homosexualității, prin "planificarea familială" etc., etc.

- Care ar fi diferențele dintre ortodoxie şi neoprotestantism?

- Sunt diferențe esențiale de raportare la Dumnezeu, la Sfânta Scriptură, la icoană, la rolul Bisericii, la viață. Ar fi oțios să intrăm acum în detalii. Esențial mi se pare că nu poți amesteca lucrurile, şi nu poți spune că există mai multe adevăruri. Există un singur Adevăr treimic, o singură Biserică – pe care noi, ortodocşii, o mărturisim în simbolul de credință, ca pe Una, Sfântă, Sobornicească şi Apostolească –, există un singur sens al vieții, *mântuirea,* şi un singur mod de a te mântui, credința cea adevărată, Ortodoxia. Asta o cred eu ca ortodox şi o mărturisesc, fără a încerca să impun nimănui credința mea. De aceea, mi se pare cu totul ofensator şi periculos să declari că toate "tradițiile" sunt adevărate şi bune şi să încerci o unificare a denominațiunilor creştine sub aceeaşi pălărie, aşa cum intenționează mişcarea ecumenistă. Cine încearcă asta îmi primejduieşte mântuirea şi, deci, nu poate fi prietenul meu.

- Se poate interpreta tendința de ecumenizare la nivel planetar ca o expresie camuflată a tendinței generale de globalizare?

- Ecumenismul este forma de globalizare spirituală. Însă, în opinia mea, ecumenismul a murit înainte de a se naşte. Ce se face acum este doar menținerea artificială, sub aparate, a unui corp aflat în moarte clinică. Instrumentele de resuscitare nu mai folosesc demult, iar aparatele care totuşi împiedică declararea morții sunt exclusiv politice. Cu alte cuvinte, aşa cum ne-au avertizat mulți mari duhovnici ai Ortodoxiei, ecumenismul nu numai că este o erezie, dar este şi doar politică, fără urmă de credință. Folosesc aici termenul de *ecumenism* nu în sensul de dialog şi de colaborare, altminteri fireşti, ci în acela de sicretism religios, de abandon al propriei credințe, de amestec al "tradițiilor".

- Credeți că Ordodoxia ar putea fi o piedică în efortul actual de integrare reală în Uniunea Europeană sau, dimpotrivă, că Ortodoxia este expresia specifică a spiritualității româneşti, un dat fără de care nu putem vorbi de un specific național, de o identitate culturală?

- Cred cu tărie în asta: că poporul român s-a născut creştin. Până la 1054 creştinismul a fost una, adică dreapta credință, *Orto-doxie*. Catolicii s-au desprins de Biserică din ambiție umană, iar toate inovațiile pe care le-au adus dreptei credințe, pentru a-şi justifica acțiunea schismatică, nu mai sunt în duh cu moştenirea hristică transmisă prin Sfinții Apostoli. În aceste condiții, se pune din nou întrebarea la care un Nae Ionescu a dat un răspuns radical: sunt români românii de alte confesiuni?

Eu cred că ei îşi păstrează calitatea etnică de români, chiar dacă parte din spiritualitatea şi din zestrea lor culturală este diferită. Este ca şi cum un om şi-a pierdut un braț sau un picior, supraviețuieşte, dar nu mai este întreg. Asta pe de o parte.

Pe de alta, noi, ca stat, nu ne integrăm în Uniunea Europeană pe temeiuri confesionale, iar

La Târgul de Carte şi Revistă Religioasă, alături de Pr. Amfilohie Brânza şi Razvan Codrescu. 20 octombrie 2006

credința noastră n-ar trebui să încurce pe nimeni într-un proces strict politic şi administrativ. De altfel, cum bine vedem, Biserica Ortodoxă Română nu s-a pronunțat în chestiuni de integrare. Biserica va lua poziție numai atunci când, prin acțiunile sale, Uniunea Europeană va aduce atingere credinței noastre. De pildă, dacă Parlamentul European hotărăşte că, de mâine, România şi celelalte state membre trebuie să dezincrimineze prostituția, să permită căsătorii între homosexuali şi adoptarea de copii de către cupluri de homosexuali, sau să nu mai accepte construirea bisericilor mai înalte de cinci metri, sau să scoată toate crucile din spațiul public, inclusiv de la răspântiile drumurilor şi de pe biserici, atunci Biserica – şi mă refer aici nu numai la partea de administrație bisericească sau la ierarhie, ci la întregul popor binecredincios – este chemată să se opună, să-şi probeze credința prin mărturisire şi, la nevoie, prin faptă, printr-o opoziție limpede.

Dar, în aceste condiții, ne vom pune întrebarea: în ce vrem să ne integrăm? Bun, am fost siliți să renunțăm la o parte din suveranitatea şi independența noastră de stat şi să intrăm în UE, că altfel ne păştea falimentul şi, poate, Doamne-fereşte!, dezintegrarea. Însă, când ai de ales între Hristos şi orice pe lumea asta, tu, creştin ortodox, nu mai stai pe gânduri.

Eu m-aş bucura ca occidentalii să-şi dea seama că în Est, în ciuda lungii dominații comuniste, care a vrut să ni-l scoată pe Hristos din inimi, există o mare sensibilitate religioasă şi că e bine să nu ne fie lezată această sensibilitate.

- Cunoaşteți articolul lui Eliade intitulat „De ce sunt intelectualii laşi?“. Cum ați răspunde azi la această întrebare?

- Am avut privilegiul de a cunoaşte, de la o vârstă foarte tânără, câțiva foşti deținuți politici

care mi-au îndreptat paşii pe calea cea bună. De la ei ştiu că şi în interbelic, şi mai târziu, în timpul comunismului, majoritatea celor care trădau, care deveneau colaboraționişti, care făceau compromisuri majore şi în puşcărie, şi în libertatea falsă din afara temniței, erau intelectuali. Aceşti prieteni ai mei mai în vârstă, ei înşişi intelectuali, cred că intelectualii erau laşi şi cedau mai repede pentru că îşi închipuiau că este mai importantă mintea lor, contribuția lor ştiințifică şi creația lor, decât sângele lor, decât jertfa la care erau chemați pentru Hristos şi pentru neam.

Astăzi, mijloacele de constrângere şi de împingere către trădare – trădarea credinței, a patriei, a neamului, a prietenilor, a familiei, a tot ce iubeşti – s-au schimbat. Nu mai eşti întemnițat, nu mai eşti schingiuit, nu mai eşti înfometat... Păstrând proporțile şi schibând ceea ce e de schimbat, este diferența dintre "reeducarea" de la Piteşti şi "reeducarea" de la Aiud. În prima, trădarea se obținea prin schingiuiri trupeşti şi prin inocularea unei frici animalice, care de multe ori ducea la nebunie, iar în a doua, trădarea era rodul unor presiuni psihologice şi a unor pedepse oarecum suportabile (izolare, de exemplu). Dar în ambele procesul de "reeducare" era unul umilitor şi urmărea acelaşi lucru: dezumanizarea celor supuşi acestui proces.

Astăzi, intelectualii au de ales între a fi *politically correct* – ceea ce presupune uşi deschise, posibilități de avansare în carieră, bani, vizibilitate – sau *politically incorrect* – ceea ce echivalează cu marginalizarea socială; devii nefrecventabil, eşti privit cu suspiciune, dar şi cu invidie pentru cerbicia ta; uneori eşti concediat sub pretexte străvezii sau chiar pe motivul că eşti "extremist" etc. În funcție de tăria ta de caracter, de obligațiile familiale şi de alți factori de presiune, alegi. Nu înseamnă neapărat că eşti laş, ci doar slab. Cunosc mulți intelectuali care au aceleaşi convingeri ca mine, dar n-ar îndrăzni să şi le exprime public, pentru a nu-şi periclita poziția socială.

Ca să dau totuşi o notă de optimism, cred că Dumnezeu ține cu cei curajoşi.

- Sunteți un intelectual tânăr, activ, aş spune chiar un personaj harismatic, model pentru generația Dvs. Ce vă nemulțumeşte şi ce vă bucură în această lume care îşi caută „rostul" viețuirii pe Pământ?

- Mă măguliți. Şi sunt destul de tânăr încă pentru a mi se stimula mândria – ceea ce e un păcat (râde). Dincolo de glumă, mă nemulțumeşte blazarea pe care o văd la cei mai mulți din generația mea şi, încă şi mai mult, mă indignează lipsa de entuziasm, de energie şi de dăruire pentru binele public pe care o întrezăresc la generațiile mai tinere. Cred că mereu lumea a fost schimbată de către tineri, că e de datoria lor să dea de pământ cu falşii idoli – cum sunt azi cei legați de globalizare –, că ei au forța şi nebunia să jertfească, pentru ca pe jertfa lor – şi nu neapărat de sânge – să se întemeieze o lume mai bună. Până la sfârşitul veacurilor, despre care nu ştim când va fi, ar trebui ca fiecare nouă generație să-şi propună să facă lumea mai bună. Or acum văd nişte tineri, vorba cuiva, gata îmbătrâniți, acriți, sceptici, când nu cinici, puşi pe căpătuială, conformişti, degrabă trădători... E foarte trist.

Faptul care mă bucură, mă face optimist şi întrucâtva îmi dă motivația pentru ceea ce fac ține, numai aparent paradoxal, tot de tineret. Nu toți tinerii sunt morți-vii, există încă destui care nu numai că fac performanță profesională dar simt şi nevoia să construiască şi pentru alții. Sunt destui tineri care îşi asumă, întăriți de credința în Dumnezeu, rolul pe care odată l-au avut lupătorii anticomunişti din munți, şi anume de a *întreține speranța.* Luptătorii aceia din munți – tineri şi ei pe vremea aceea – nu erau suficient de mulți şi bine înarmați încât să câştige războiul cu un regim criminal, dar reuşeau să țină flacăra speranței aprinsă. Atât cât au fost ei de veghe în munți, românii ceilalți, mulți şi laşi sau doar neputincioşi, au nădăjduit că regimul va pica. Iar demnitatea noastră de neam ne-a fost salvată de aceiaşi luptători, care au arătat că poporul român nu bagă capul în jug fără nici un fel de împotrivire.

- Ce personalități ale lumii creştine ați cunoscut după decembrie '89 şi ce transformări sufleteşti s-au produs în sufletul Dvs. după astfel de întâlniri?

- Din păcate pentru mine, m-am mutat în capitală destul de târziu, abia acum opt ani. Aşa că,

prin forța împrejurărilor, am fost văduvit de întâlniri cu o serie de oameni de la care mi-ar fi plăcut să mă pot împărtăşi spiritual, cultural. Regret enorm, de pildă, că nu i-am cunoscut pe Petre Țuțea, Nicu Steinhardt, Horia Bernea. Însă, cu toate acestea, ocupația mea de jurnalist şi faptul că am intrat de foarte tânăr în legătură cu foştii deținuți politici, mi-au oferit ocazii să cunosc un număr de personalități proeminente ale lumii național-creştine. Am avut bucuria de a primi girul, sprijinul, sfatul şi dojana părintelui Gheorghe Calciu, m-am apropiat întrucâtva de părintele Iustin Pârvu, starețul de la Petru Vodă, de părintele Arsenie Papacioc, de ÎPS Bartolomeu Anania, de intelectuali ca Răzvan Codrescu, Dan Puric, Dan C. Mihăilescu, Dan Ciachir, Cassian Maria Spiridon, Pavel Chirilă, Costion Nicolescu, Marcel Petrişor, Demostene Andronescu, Gabriel Constantinescu, şi mă opresc aici, fiindcă oricum sunt mult mai mulți şi tot voi omite pe cineva. I-am cunoscut, fără însă a fi în relații apropiate, pe PS Justinian Chira, episcopul Maramureşului şi Sătmarului, PS Ioan al Covasnei şi Harghitei, părintele Constantin Galeriu, părintele Constantin Voicescu, părintele Teofil Pârâian, părintele Grigorie Băbuş, Sorin Dumitrescu, Mihai Şora, H.-R. Patapievici, Teodor Baconsky – şi aici lista ar fi prea lungă.

Fiecare m-a îmbogățit cu ceva. Pe unii i-am cunoscut întâi din cărțile lor şi apoi am vrut să-i întâlnesc față către față. Cu alții s-a întâmplat invers. Cred că de la toți am înțeles un lucru esențial: cât de important este să păstrezi *calea împărătească*.

Nu pot spune că vreunul mi-a provocat o schimbare sufletească majoră, nici măcar dintre cei care îmi sunt prieteni, cum e bunăoară dl Răzvan Codrescu. Dar cu toții m-au ajutat la o mai corectă înțelegere a lumii, să-mi ascut simțul pentru nuanțe, să mărturisesc într-un fel ferm, limpede, dar fără stridențe şi neostentativ.

- Ce primejdii ne vor aştepta în viitor? Sau altfel spus: ne putem aştepta la ceva bun în viitor sau doar la manifestarea Răului în lume?

- Viitorul îl ştie doar Dumnezeu. Noi putem face supoziții pe baza a ceea ce se înâmplă deja. Dar nădejdea nu trebuie să ne părăsească niciodată. Cred că va fi atâta bine şi atâta rău în lume cât au fost şi până acum, poate cu o altă intensitate. Trebuie să ne pregătim însă continuu, că indiferent ce se întâmplă pe lumea asta, ținta noastră, a creştinilor, este câştigarea împărăției cerurilor.

- Cum vom putea lupa împotriva Răului generalizat, a tentativelor Ocultei de a denatura şi distruge acea zeste de religiozitate care pentru Mircea Eliade era un indiciu al supraviețuirii speciei om?

- Ştiu că vă voi spune un truism, dar poate pentru că e aşa nu e foarte mult luat în seamă: *lupta cu răul din noi înşine este cea mai importantă.* Dacă am duce o bătălie pe viață şi pe moarte cu păcatele noastre, cu gândurile noastre rele, cu ispitele, poate că şi lumea ar fi mai bună. De vreme ce toți ne lăsăm pradă micilor noştri demoni interiori, nu ne putem plânge că Răul e generalizat în lume. Până să ne facă Oculta sclavii păcatului şi deci victime ale diavolului, ne aruncăm noi singuri în brațele vrăjmaşului prin lipsa noastră de trăire creştină, prin refuzul de a-l cunoaşte cu adevărat pe Dumnezeu. Mulți suntem creştini doar cu numele, mergem la Sfânta Liturghie, ne spovedim, poate că ne şi împărtăşim, dacă avem câte un duhovnic mai blând, însă nu trăim cu adevărat numai pentru Hristos.

Evident că din toate căderile interioare multe îşi au cauza şi în exterior. Faptul că, odată ieşit pe stradă vezi imagini smintitoare, că te enervezi în trafic şi aproape că eşti împins să înjuri, să gândeşti rău, să-ți faci dreptate de unul singur etc., nu este doar vina ta. Dar dacă ai fi mai puternic duhovniceşte, toate astea ar trece fără să te atingă.

Apoi, vin şi marile manevre, împingerea către păcate mai mari, cum este pofta de averi nemăsurate, stăpânirea altor semeni şi altele. Că diavolul nu stă degeaba. Dar ştim bine că îl avem pe Hristos oricând şi oriunde cu noi, dacă ne rugăm – aşa cum ne învață duhovnicii. Să plecăm genunchii la rugăciune, să începem orice lucrare cât de mică închinându-ne şi cerând ajutorul Domnului, să ținem posturile şi să respectăm toate celelalte spuse de Biserică şi ni se va da nouă răspuns bun la toate provocările veacului.

- Care sunt maeştrii dvs. spirituali, cei văzuți şi cei nevăzuți? Ce v-a determinat să îi cunoaşteți şi să-i iubiți?

- Iau referirea dvs. la "maeştrii spirituali" în sensul cel mai larg şi spun: modele am avut şi am, dar mentor n-am avut. A fost o lipsă pe care am resimțit-o acut. Când eram adolescent şi chiar mai târziu m-ar fi ajutat enorm să am un mentor. Astăzi, deja am ajuns la o vârstă şi la o experiență de viață când nu mai am nevoie. Dar, cum spuneam, modele am avut, iar pe unele le-am numit. Părintele Calciu cred că a fost cel mai puternic pentru mine, pentru că ne asemănam şi temperamental şi a dovedit că te poți ridica şi din fundul iadului – unde s-a prăbuşit întimpul "reeducării" de la Piteşti – la un nivel de credință la care mă rog lui Dumnezeu să ajung şi eu.

Pe urmă, am mai învățat de la prieteni mai în vârstă destule lucruri. Mi-a plăcut să am prieteni mai mari, pentru că întotdeauna m-am simțit mai matur decât cei de vârsta mea şi pentru că am vrut să am de la cine învăța.

Însă, ca orice creştin, am şi eu un duhovnic. El este îndrumătorul meu spiritual.

- Cum va arăta lumea de mâine în condițiile în care, cum spunea Malreaux, „omul va fi religios sau nu va fi deloc"?

- Dacă i-ai luat omului verticala, se sufocă pe orizontală. De asta au picat regimurile comuniste. Omul este construit cu un dor al transcendenței, al misterului, al paradisului pierdut. Poate să nu-şi dea seama că el este neîmplinit, în ciuda tuturor realizărilor pământeşti, din pricina faptului că nu l-a cunoscut pe Dumnezeu. Dar asta e realitatea. Omul religios e prea puțin, pentru că mulți sunt şi azi religioşi fără să trăiască propriuzis credința, fiind pietişti, superstițioşi, conformişti, orice, dar nu trăitori creştini. *Omul restaurat*, adică omul reîndumnezeit, este ceea ce aşteptăm de la viitor. Şi ştim că se va întâmpla asta: unii vor fi, alții nu. Dar cu toții se vor înfricoşa la Parusie.

Interviu realizat de **Gabriel Stănescu**

Claudiu Târziu prezintă expoziția „Pe drumul învierii" la Mănăstirea Sf. Ioan Casian din Constanța

Biserica şi elitele

Constantin Mihai

După decembrie 1989, cultura română, văduvită de izolaţionismul regimului comunist şi supusă unei sistematice ideologizări, s-a aflat, în primii săi ani de recâştigare a libertăţii, sub semnul unui *nou patos recuperator*. Era vorba de restituirea unor momente semnificative din istoria sa, pe fondul unui exerciţiu firesc al recuperării memoriei colective. Dincolo de această practică absolut necesară, se ridicau numeroase probleme care ţineau de reînnoirea limbajului, prin reintroducerea în circuitul public a unor termeni, concepte obnubilate de vocabularul bolşevic. Unul dintre aceşti termeni care a inflamat dezbaterea publică a fost cel de *elită*, mai ales că adecvarea sa noţională la realitatea postcomunistă existentă era destul de îndoielnică.

„Dezbaterea asupra elitelor apare sub forma mai multor categorii de enunţuri culturale. Pe de o parte, avem un discurs ştiinţific, ale cărui mijloace şi finalităţi traduc un interes de ordin pur teoretic, intelectual. El a fost asumat de mai multe discipline teoretice, în primul rând de către sociologie, sub diversele sale înfăţişări, de ştiinţele politice şi, în cele din urmă, de istoriografie. Pe de altă parte, se poate regăsi o intenţie pragmatică şi militantă. Aceasta era interesată a discuta asupra legitimării (sau a deligitimării) anumitor categorii sociale şi politice, dar şi de reconstrucţia unui limbaj al ierarhiei şi al autorităţii în interiorul noii societăţi postcomuniste”[1].

Dezbaterea asupra elitelor implică atât chestiunea intelectuală în sine, cât şi aspectul istoriografic: *al puterii, al ierarhiei sau a diferitelor forme instituite social.* Ceea ce este important de subliniat, încă de la început, este aspectul consubstanţialităţii dintre elite şi putere, nici unul dintre aceşti doi termeni neputând fi analizaţi *in absentia.* Există mai multe teorii asupra elitelor de care se ocupă şi cercetătorul Florea Ioncioaia: dacă teoria sociologică asupra elitelor „ezită între finalitatea pragmatică (inclusiv ideologică) şi cea pur ştiinţifică”, „teoria ştiinţifică a elitelor, aşa cum apare ea astăzi, este în afara obiecţiilor, curente altădată, privind sensurile sale antidemocratice şi anti-egalitare”.

Orice teorie a elitelor acceptă principiul societăţii ierarhice; „elitele nu sunt instrumentul şi miza acestei ierarhii, cât acele grupuri în interiorul căruia se constituie decizia politică şi influenţa socială care controlează anumite segmente din societatea civilă şi emit reprezentări simbolice cu caracter general”[2]. Motivaţia propensiunii pentru elite este multiplă în spaţiul românesc postcomunist: *arheologică* (identificarea reperelor istorice); *pedagogică* (recuperarea unui model paideic pentru noile grupuri care îşi asumă responsabilităţi sociale); *legitimantă* (recalibrarea la o tradiţie întreruptă). De aceea, „o istorie a elitelor ar trebui să pună accentul pe grupurile conducătoare, înţelese ca purtătoare ale puterii, fie ea politică sau simbolică”.

Problema majoră care se ridică vizează clarificarea conceptului de elită, existând numeroase accepţiuni ale sale care provoacă serioase confuzii în discursul public sau în cel academic. Potrivit opiniei lui Mircea Platon, „elita trebuie să reprezinte poporul. E elita cuiva. Elitele istorice, organice, aşa erau. Erau, ca să zic aşa, dobânda unui capital uman investit istoric. Elitele de astăzi se autolegitimează şi se autoreproduc. Sunt parazitare şi necinstite. Nu sunt elitele organice”[3].

Dincolo de elitele sociale, administrative, elitele politice – noţiunea de elită este specifică

[1] Florea Ioncioaia, *Revolta ierarhiei. O discuţie asupra temei elitelor şi a proiecţiei sale istoriografice*, în Xenopoliana, Buletinul Fundaţiei Academice A. D. Xenopol, Iaşi, an IV, nr.1-4, 1996, p.56.

[2] *Ibidem*, p.79.

[3] Mircea Platon, *Elitele. Intelectualii şi dreapta*, în Ovidiu Hurduzeu, Mircea Platon, *A Treia Forţă.România profundă*, Bucureşti, Logos, 2008, p.228.

societăților liberale și industriale; de aceea atunci când vorbim despre elite ne raportăm îndeosebi la elitele politice – există și conceptul de elite culturale sau intelectuale, un concept echivoc „întrucât se presupune că elitele au prin natura lor un capital cultural sau intelectual, iar în cultură poziționările sunt extrem de fluide, marcate de practici greu codificabile. Este adevărat că se poate constata în secolul nostru formarea unor pături intelectuale foarte active, relativ solidare și dispusă la a-și afirma responsabilitatea guvernării. De asemenea, impactul valorilor intelectuale în lumea de astăzi este greu de comparat cu situația altor epoci istorice: puterea politică este dependența într-un anumit grad de influența intelocrației. Totuși, intelectualii alcătuiesc un grup de status care-și conservă cu greu puterea în interiorul aceleași caste și, mai ales, care reușește foarte rar să alcătuiască un corp social unificat"[4].

Prin urmare, se pare că există o anumită imprecizie terminologică a conceptului de elite intelectuale, mai ales la nivelul practicii sale culturale greu de codificat. Și totuși, dacă se pleacă de la presupoziția că elitele ar trebui să reprezinte națiunea, fiind dobânda unui capital uman investit istoric și dacă ținem cont de tripla motivație: arheologică, pedagogică și legitimantă, cred că putem accepta utilizarea termenului de elite intelectuale, mai ales pentru spațiul interbelic, unde acest concept apare mai clar definit la nivelul practicii sale culturale.

Dacă chestionăm fundamentele unei culturi moderne care a oferit suficiente probe ale excelenței noastre, aceasta nu înseamnă că punem la îndoială reputația sa. Există în acest sens o critică care s-a axat într-o manieră sistematic argumentată asupra acestui aspect, critică provenită din domeniul științelor sociale. Raportând conținutul unei culturi la forțele sociale care o susțin, acordând o importanță aparte manifestărilor tradiționale, colective în dauna formelor de expresie individuală și preferând mesajul latent în defavoarea celui formulat, științele sociale ar conduce la negarea existenței unei ierarhii, la nivelul valorilor intelectuale, în schimbul unui relativism cultural în care toate formele de expresie și toate perioadele contează.

De pildă, pentru orice cercetător care se ocupă de perioada interbelică românească, studiul elitelor culturale ridică numeroase probleme spinoase. Pe de o parte, dezbaterea generală cu privire la raportul din ce în ce mai contestat dintre *cultură populară și cultura elitelor*[5] nu a dat roade, ascendența unei culturi de masă explicând că studiul practicilor culturale, în cazul generației criterioniste, se pune în termeni *specifici*. Pe de altă parte, atenția focalizată asupra istoriei intelectuale implică, de asemenea, descifrarea unui registru important, cel al intersectării dintre cultural – în cazul de față teologic – și politic.

De aceea, obiectivul major al unui asemenea demers ar trebui să vizeze interpretarea, din perspectiva istoriei culturale, a relației dintre intelectualitate și Ecclesia, ca o ecuație reală care a reglat, până la un punct, mecanismul de funcționare al elitei interbelice. Răspunsul său la provocările modernității nu ține de recursul la izolaționism sau la paseism, cum greșit s-a acreditat ideea, ci de revenirea la firesc, la organic, la natural, toate întrupate de Tradiția Bisericii sau Predanie. În măsura în care această elită intelectuală era coparticipantă la viața Bisericii, mărturisea același crez de credință, printr-o practică efectivă (trăire), atunci era absolut normal ca ea să vegheze la respectarea liniei de funcționare a Ecclesiei și să sancționeze drastic, atunci când era cazul, eventualele devieri sau rătăciri ale chiriarhilor. Astfel, critica ei teologică era una constructivă, în sensul recuperării tezaurului patristic, dogmatic, canonic și liturgic, și nu una nihilistă, realizată din perspectiva raționalismului sau a materialismului ateu.

Prin urmare, elita interbelică grupată în jurul Școlii lui Nae Ionescu era o elită intelectuală organică, la modul ei deplin, mărturisitoare a Adevărului christic, coliturghisitoare în interio-

[4] Florea Ioncioaia, op.cit., p.77.

[5] A se vedea în acest sens, Christophe Prochasson, De la culture des foules ŕ la culture des masse, in André Burguičre, Jacques Revel, Histoire de la France. Choix culturels et mémoire, Paris, Seuil, 2000, pp.183-232.

rul Ecclesiei, ataşată structural tradiției patristice, o elită creştină care nu a abdicat de la misiunea ei esențială: reconectarea cu luciditate, realism şi profunzime la Predanie ca unica măsură de dezvoltare firească a unei culturi rodnice. Dacă ne raportăm la elitele intelectuale româneşti din perioada postcomunistă, se poate remarca uşor diferența specifică în raport cu elita interbelică creştină: creştinismului contemplativ, mistic, liturgic, dogmatic şi canonic profesat de elita interbelică i se contrapune agnosticismul, pulverizarea sufletească practicată de elita culturală postcomunistă. O radiografie minuțioasă a elitei româneşti postcomuniste nu va putea ocoli problematica abdicării ei de la misiunea ei normală: mărturisirea valorilor fundamentale ale creştinismului ca singura posibilitate de revigorare a culturii române, de scoatere a ei din tiparele ideologizante marxiste.

Elita interbelică creştină era conectată Realului ca urmare a raportării la faptul esențial al Întrupării, Răstignirii, Învierii şi Inălțării Mântuitorului. Toate aceste repere nu constituie simple atitudini metafizice pe care ființa umană e datoare să le urmeze pentru a evita o anumită pedeapsă sau pentru a obține mântuirea, ci evenimente istorice. Acestea „definesc coordonatele în care au fost create şi în care s-au aflat după Cădere şi se regăsesc în Hristos omul şi lumea. Din acest motiv, ele definesc adevărata natură a omului, adevărul istoriei. În afara acestora, creația e contrară naturii şi numai în ele îşi găseşte ea naturalitatea şi înaintează spre desăvârşire”[6].

Spre deosebire de elitele post-decembriste dominate de o lipsă flagrantă de orientare, de poziționare în real din cauza absenței unor „convingeri temeinice, convingeri reale, ale vieții” – de care vorbea Părintele Justin Pârvu – elitele interbelice creştine credeau în realitatea concretă a Întrupării. Astfel, omul devine real în virtutea acestui fapt major, mărturisind un crez al Adevărului. Intelectualul interbelic creştin nu era un *sacerdot al nimicului*, dacă ne raportăm la formularea lui Mircea Platon referitoare la intelectualul postmodern, ci un protector permanent al realului ca sursă primordială de respirație firească a vieții. Ancorat în orizontul istoric, de care nu încerca să fugă, atent la realitate, fără a pierde din vedere dimensiunea sa spirituală, intelectualul interbelic creştin împlinea vocația sa de mărturisitor.

Operația specifică de creație a elitei interbelice creştine se reducea la orientarea, sistematizarea şi dezvoltarea puterilor reale din haosul existent. De aceea, ea nu a făcut decât să formuleze tendințe care preexistau în real. Cu alte cuvinte, datoria elitei interbelice era aceea de a facilita legii realității libera ei dezvoltare şi completa ei realizare, adică ea îşi propunea să fie ceea ce era, nu ceea ce dorea ea să fie, dar să ştie ceea ce era. Naturalețea era legea ei fundamentală de funcționare. Împlinind legea realității şi propria lege, neridicându-se împotriva legii lui Dumnezeu, elita interbelică creştină întrupa calitatea fundamentală a omeniei. Ea ştia să-şi măsoare puterea proprie, dând voie energiilor interioare să se desfăşoare după plinătatea ei desăvârşită.

Acest capitol al raportului dintre Biserică şi elită este unul esențial pentru reconfigurarea istoriei intelectuale interbelice, mai ales că el dă măsura unei dezvoltări fireşti a practicilor culturale, a reprezentărilor sale. Apelul la memorie prin reînvierea unor modele autentice este un exercițiu care ar trebui să fie din ce în ce mai prezent în spațiul românesc, în condițiile în care se doreşte o primenire. Recalibrarea la tradiția intelectuală autentică este un prim pas important în conştientizarea unei culturi a elitelor născute, nu făcute, a unui tip fecund care poate refertiliza solul autohton. Istoria elitelor interbelice creştine reprezintă un moment decisiv în istoria reperelor identitare, mai ales acum când procesul de disoluție este în plină derulare, ele constituind oaza noastră de naturalețe, sursa indeniabilă a unui reviriment autentic în spațiul românesc.

[6] Panayotis Nellas, *Omul – animal îndumnezeit*, Sibiu, Deisis, 2002, p.128, apud Gheorghe Fedorovici, *România în tranziție. De la Orwell la Huxley*, pp.362-363, postfață la Ovidiu Hurduzeu, Mircea Platon, *A Treia forță. România profundă*, Bucureşti, Logos, 2008.

Amintiri despre pr. Constantin Mihoc

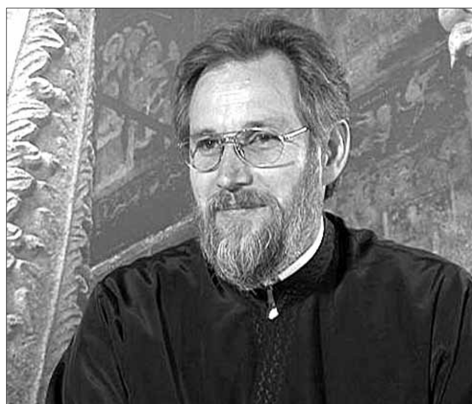
Preacucernicul Preot Lector Dr. Constantin Mihoc, parohul Bisericii Sf. Arhangheli Mihail şi Gavril din Berlin, a decedat în seara de 4 august a.c., în cursul unor lucrări de demolare a unei clădiri pe locul căreia urma să ridice o biserică nouă. A fost surprins de surparea unui zid, fiind îngropat sub dărâmături. Părintele Constantin Mihoc ar fi trebuit să meargă pe 17 august la Suceava, pentru a-şi sărbători, împreună cu familia, nunta de argint. El făcea parte dintr-o familie cu nu mai puțin de 31 de preoți, dintre care cinci sunt frații săi. Pe data de 15 august 2009, de praznicul Adormirii Maicii Domnului, a fost înmormântat în curtea Bisericii „Bunavestire" din satul Sfântu Ilie (jud. Suceava), de către un mare sobor de arhierei şi preoți, în frunte cu ÎPS Teofan, mitropolitul Moldovei.

Paul S. Grigoriu

În 1997 aveam nouăsprezece ani şi tocmai terminasem primul an la Facultatea de Teologie. La Graz, în Austria, urma să aibă loc o mare întâlnire cu caracter ecumenic, iar duhovnicul meu, părintele Mihail Spătărelu, m-a recomandat ca participant. Eram încântat de ideea de a vedea încă un oraş austriac, după ce, cu câțiva ani înainte, vizitasem minusculul Haag şi maiestuoasa Viena. Aşa că mi-am luat valiza în spate şi, cu 300 de dolari diurnă în buzunar, am urcat în trenul din Gara de Nord.

Am ajuns după o călătorie fără prea multe peripeții şi am urcat într-un autobuz ce-i ducea pe participanți la familiile care urmau să-i găzduiască. Mă uitam la numele de pe bilețelele pe care le primisem şi imediat am detectat un alt pasager care urma să fie colegul meu de cameră. Aveam să aflu după câteva clipe că era părintele Constantin Mihoc.

Eu aveam pe atunci părul lung prins într-o coadă împletită şi patru cercei, trei în urechea stângă şi unul în dreapta. Odată coborâți din autobuz, părintele, un bărbat tânăr, în plină putere, slab fără a fi deşirat şi cu barba blond-închis încadrând un chip frumos din care străluceau

ochii vii, a început să mă examineze. I-a luat ceva timp până să-şi dea seama că sunt tot român, în ciuda aspectului neobişnuit, iar când i-am spus că sunt student la teologie, m-a întrebat:

-Baptistă?

-Nu, părinte, ortodoxă.

-Păi... înseamnă că nu prea dai pe la cursuri, altfel ar trebui să mă cunoşti. Eu sunt profesor acolo, asistent de Patrologie.

-Da, însă eu nu sunt la secția pastorală, ci la litere, deci nu am avut cursuri de Patrologie în anul I.

-Şi eşti ortodox cu cerceii ăştia?

-Ştiți cum e cu Scriptura şi Tradiția: acelaşi

adevăr veşnic în forme mereu noi, am recitat eu un fragment din lecția de Dogmatică.

Dar părintele a rămas circumspect şi părea că nu aveam să găsim prea multe de vorbit în săptămâna ce urma. Odată ajunşi la gazdă ne-am ales paturile şi prosoapele, ne-am urat noapte bună şi am adormit. În dimineața următoare, am constatat cu groază că îmi uitasem acasă toți ciorapii, şi fără ei adidaşii mă rodeau îngrozitor. Părintele n-a stat pe gânduri şi a scos o pereche de sandale din valiză, salvându-mă de la bătături şi răni. Am început din nou o conversație oarecare, dar deodată, cum nu-mi mai răspundea, m-am întors şi l-am văzut în genunchi, la rugăciune. Se ruga cu mâinile ridicate, iar chipul transfigurat m-a trimis cu gândul, nu ştiu de ce, la Sfântul Ioan Botezătorul. Nu l-am mai tulburat, dar am început să vorbim iarăşi în autobuz, în drum spre locul unde aveau loc întâlnirile între reprezentanții diferitelor confesiuni. Mi-am pus la bătaie cunoştințele teologice pentru a-mi exprima speranțele şi dezamăgirile în legătură cu viața spirituală şi bisericească. Şi convorbirea a devenit brusc vie, iar părintele Constantin m-a şi lăudat pentru felul în care puneam unele probleme. În timpul zilei ne despărțeam. Fiecare se ducea la diferite conferințe sau plimbări în oraş şi ne reîntâlneam seara, pentru a merge la gazdă.

Eram în Postul Sfinților Apostoli, dar dintre românii care locuiau împreună cu noi, doar părintele îl ținea. Dar o făcea blând şi fără pic de ostentație. 'Eu aşa m-am obişnuit, nici nu-mi vine să mănânc altceva", spunea şi, în acelaşi timp, binecuvânta, când era rugat, masa noastră, a celorlalți, plină de bucate de dulce.

Vorbeam din ce în ce mai mult, împărtăşind uneori şi din impresiile conferințelor la care se întâmpla să ne găsim în aceeaşi sală. Deşi îi spusese părintelui meu duhovnic despre cercei, în următoarele zile nu mai făcuse nici o remarcă în acest sens, iar părul lung nu-l deranja deloc. Gândeam asemănător în multe privințe, dar părintele Constantin îmi tempera cu discernământ avânturile juvenile. Cum transmiteam zilnic câte o cronică a evenimentelor la radio, într-o dimineață m-a ascultat şi mi-a spus: "Foarte frumos materialul tău. Frumos şi echilibrat."

Altădată mi-a făcut cunoştință cu mitropolitul de atunci al Moldovei, Înalt Prea Sfințitul Daniel, actualul patriarh. Am stat cu el la masă şi vedeam pe chipul părintelui Constantin respectul şi dragostea față de ierarhie. "Ia uitați ce bine arată episcopul cutare, i-am spus când am trecut pe lângă o față bisericească din altă țară." "Aşa e, dar şi al nostru e falnic tare."

Despre Înalt Prea Sfințitul Serafim spunea: "O, păi el e postitor aspru..."

Într-o seară, un părinte din Dobrogea a pierdut autobuzul şi l-am luat în camera noastră, unde am început iar să discutăm aprins. Încercam să-i conving pe cei doi preoți că muzica pe care o ascult nu e atât de nocivă pe cât vor s-o prezinte unii frați ortodocşi. Fiecare a venit cu argumentele lui şi deşi nu am ajuns la o concluzie fermă, nimeni nu a ridicat tonul. Părintele Constantin a făcut însă, discret şi delicat, aluzie la rugăciunea de seară: "E, Paul, cred că-l cam ținem pe părinte din rugăciune, aşa că hai să ne pregătim de noapte."

În ultima seară a şederii noastre la Graz, multe localuri au dat mâncare şi băutură gratis tuturor participanților. Rătăcind pe străzi m-am întâlnit cu părintele care mi-a spus prietenos: "Hai să bem şi noi o bere împreună." "Bine, dar eu am mai băut patru."

"Dacă ai mâncat înainte şi eşti odihnit, poți să bei şi atât. Doar să-ți ştii măsura."

Înainte de a pleca am asistat la o Sfântă Liturghie ortodoxă, unde părintele ar fi vrut să slujească, dar n-a ajuns la timp. În schimb s-a împărtăşit, în timp ce eu, când mi s-a întins anafură, am refuzat: "Nu, mulțumesc, eu am mâncat deja." "Dar ştii că la biserică se vine înainte să mănânci?" - m-a întrebat cu o undă de asprime cel care ținea farfuria cu pâine sfințită. "Lasă-l, a intervenit părintele Constantin. A greşit şi el, n-a ştiut, data viitoare n-o să mai greşească."

Şi atunci am văzut îmbinarea de rigoare şi blândețe care face preotul deopotrivă bun şi iubit.

Trebuia să luăm trenul din Graz până în Viena şi apoi să-l schimbăm. Dar am avut întârziere mare, aşa că legătura cu altă garnitură s-a făcut undeva, în Ungaria, într-un câmp. Trenul nou era

foarte aglomerat şi n-am mai putut să urc în el. Disperat la gândul că aveam să rămân singur într-un câmp din Ungaria, am început să alerg pe lângă vagoane, până când am dat de părinte. Imediat mi-a luat bagajul şi, cu încă un călător, m-a tras de mâini pe geam, în timp ce trenul deja o luase din loc. Până la Bucureşti, am stat iar de vorbă ceasuri întregi, alături de noi fiind şi o maică de vreo 40-50 de ani de la asociaţia Christiana. Încă de atunci aveam mici bănuieli în legătură cu mişcarea ecumenică şi l-am întrebat pe părinte dacă nu cumva e tot o urzeală necreştinească.

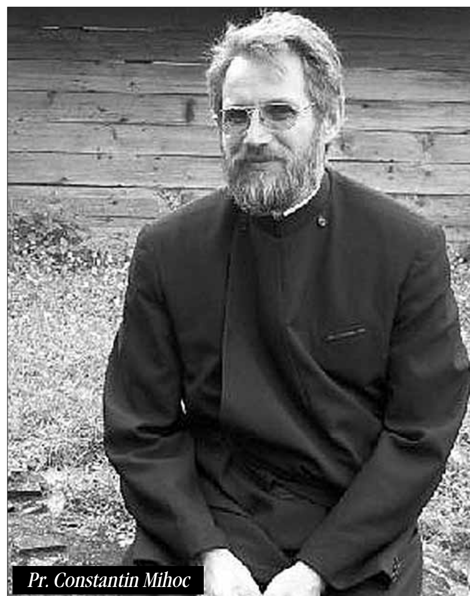
“E foarte posibil. Noi însă trebuie să profităm de aceste întâlniri pentru a ne mărturisi cu tărie credinţa ortodoxă, fără să-i lăsăm să ne impună nimic.”

La plecare, părintele Constantin era prietenul meu. Mi-a strâns mâna şi mi-a spus: “De acum încolo, dacă ai probleme la facultate din cauza părului sau a altor motive, să ştii că ai un aliat la cancelarie.”

În anul următor ne-am mai văzut de câteva ori pe holurile facultăţii şi am schimbat câteva vorbe. După un timp am aflat că părintele plecase la Berlin şi n-am mai păstrat legătura.

*

În 2004, am mers la Berlin să-mi vizitez un prieten şi să văd un concert. Cu o zi înainte de plecare, m-am întâlnit în Bucureşti cu un fost coleg de facultate care mi-a spus că tocmai vorbise cu părintele Constantin Mihoc şi mi-a dat numărul lui de telefon. L-am sunat a doua zi după ce am ajuns la Berlin şi am stabilit că urma să ne vedem duminica, la biserică. Am intrat deci în mica încăpere unde se strângeau pe atunci membrii comunităţii ortodoxe române din Berlin, iar părintele m-a recunoscut imediat, deşi trecuseră mulţi ani. Le-a făcut semn celor de la strană să-mi dea să citesc Apostolul şi apoi să mă primească între ei, pentru a cânta în micul cor coordonat de Iustin, fiul părintelui. L-am regăsit acelaşi, atent, pătruns şi deschis către ceilalţi, la slujire şi la predică. Nu era ce s-ar putea numi un predicator genial. Tălmăcea Evanghelia simplu, prin cuvinte ce ajungeau direct la cei care ascultau, fără fraze întortocheate, dar fidel adevărului celor citite. Precum îndeamnă Sfântul Apostol Pavel, nu cu meşteşug retoric, ci cu conştiinţa asumării lui Hristos răstignit şi înviat. La sfârşit m-a prezentat doamnei preotese şi eu am povestit câteva dintre

Pr. Constantin Mihoc

peripeţiile din Austria. Am vrut să-mi cumpăr o carte dar părintele a insistat să mi-o dăruiască, apoi mi-a dat şi nişte bani de cheltuială, spunând că nu sunt mulţi, dar îmi vor folosi ca să iau ceva de prin Berlin. A fost ultima oară când l-am văzut şi când am vorbit cu el, deşi i-am transmis încă o dată salutări printr-un enoriaş care-mi dăduse adresa de mail.

*

Cu ajutorul lui Dumnezeu, plănuiesc să-mi petrec Revelionul la Berlin. Mă şi gândeam să iau legătura cu părintele Constantin, ca să văd dacă pot să-i aduc ceva din ţară, când am aflat că a trecut la cele veşnice. Clădind biserica de piatră, aşa cum a clădit-o pe cea spirituală în toţi anii săi. Cele povestite mai sus pot părea neinteresante. Dar am vrut să împărtăşesc cu alţii câteva clipe de preţ petrecute alături de părintele Constantin, prietenul care sper să mijlocească în cer pe lângă Dumnezeu şi Maica Domnului, pentru mine, păcătosul. Dumnezeu să-l odihnească!

Vocația religioasă a femeii

Se impută adeseori creştinismului un anume misoginism, uitîndu-se că, prin Maica Domnului, „Noua Evă", creştinismul a reabilitat femeia şi a aşezat-o mai presus de orice făptură creată.
Teologul rus din exil Paul Evdokimov a scris o carte referențială cu titlul Femeia şi mîntuirea lumii *(apărută şi în româneşte, la Editura Christiana, în 1995 şi 2004). Spre lămurirea adevăratului punct de vedere creştin asupra statutului şi valorii femininului, am selectat mai jos cîteva fragmente dintr-o altă scriere, mai sintetică, a aceluiaşi ilustru autor rus: „Femeia şi Cuvîntul: vocația religioasă a femeii" (traducere din limba franceză: Ioana Milutinovici).* ***(R. C.)***

Paul Evdokimov

Biblia o prezintă pe femeie ca „loc" consacrat al întîlnirii dintre Dumnezeu şi om. Dacă masculinul participă la Întrupare numai prin tăcere, în persoana dreptului Iosif, femeia este, dimpotrivă, cea care rosteşte *Fie!* din partea tuturor („Iată roaba Domnului! Fie mie după cuvîntul tău!"). Acelui *Fie!* creator al Tatălui („Şi a zis Dumnezeu: Să fie lumină..." etc.) îi răspunde smeritul *Fie!* al „roabei Domnului". Hristos nu putea să ia carne şi sînge de om dacă Umanitatea însăşi, prin Fecioara Maria, nu I le-ar fi oferit de *bunăvoie* în dar, ca pură ofrandă. Fecioara este punctul de întîlnire între cei doi *Fie!*; chip al Bisericii, ea întruchipează principiul eclezial al protecției materne; orantă (rugătoare), ea este însăşi rugăciunea Bisericii, marea mijlocitoare.

Femeia are felul său propriu de a fi, capacitatea firească de a-şi împleti ființa în relația personală cu Dumnezeu şi cu ceilalți. În ciuda alterărilor istorice, cărora şi femeia le cade victimă, ea păstrează în adîncul ființei ei taina firii şi harismelor proprii, pe care Sf. Pavel o desemnează prin „văl". Din păcate, Marea Desfrînată a Babilonului (*Apocalipsa* 17, 5) profanează şi degradează feminitatea, abătînd-o de la firea ei: ea sfîşie vălul, se dezbracă, renunță la taina feminină, la acel *Fie!* adresat eternei ei actualități maternale.

Cuvîntul apostolic (*I Petru* 3, 4: „Podoaba voastră să nu fie cea din afară: împletirea părului, podoabele de aur şi îmbrăcarea hainelor scumpe, ci să fie omul cel tainic al inimii, întru nestricăcioasa podoabă a duhului...") este adresat oricărei femei şi el conține o întreagă Evanghelie a femininului referitoare la *maternitatea spirituală*. Acest text defineşte cu precizie harisma fundamentală a femeii: naşterea în inima ei a omului lăuntric (*homo cordis absconditus*). Bărbatul este în cea mai mare măsură tentat să nu se intereseze decît de propriu-i scop; instinctul matern al femeii, însă, ca şi la nunta din Cana Galileii (Ioan 2, 1-10), descoperă imediat setea de spiritual şi găseşte izvorul euharistic pentru a o potoli. Raportul ființial *mamă-copil* face ca femeia, *Eva*, „izvor de viață", să vegheze asupra oricărei ființe, să protejeze viața şi lumea. Harisma maternității sale interiorizate şi universale o îndreaptă pe fiecare femeie spre cel înfometat şi spre cel nevoiaş, vădind admirabil esența femininului: fecioară sau soție, orice femeie este *mater in aeternum* (mamă veşnică), menită să „clocească" tot ce-i iese în cale, descoperind chiar şi în ființa cea mai virilă un copil slab şi fără apărare.

Dacă am defini dragostea masculină, „a iubi" înseamnă „a avea nevoie"; pentru femeie, însă, „a iubi" înseamnă „a satisface nevoia", a-i ieşi în întîmpinare şi a-i răspunde. Iisus, văzînd-o pe mama Sa, iar în apropierea ei pe ucenicul pe care-l

iubea, i-a spus: „Femeie, iată fiul tău!" – cuvînt fundamental, care face din Fecioara Maria chip al Bisericii-Mamă, iar din orice femeie o potențială existență eclezială.

Sufletul feminin este mai apropiat de izvoare, de origini, de geneză. Biblia ridică femeia la rangul de *organ al receptivității duhovnicești a naturii umane.* De altfel, promisiunea mîntuirii a fost făcută în mod direct femeii: ea este cea care primește Buna Vestire, ea este cea căreia Cel Înviat i Se arată mai întîi; femeia „înveșmîntată în soare" este cea care simbolizează, în Apocalipsă, Biserica triumfătoare; de asemenea, imaginea miresei sau a logodnicei este cea pe care Dumnezeu o alege pentru a exprima dragostea Sa pentru om și caracterul de „nuntă" al comuniunii cu acesta. Și, lucrul cel mai important, Întruparea se înfăptuiește în firea feminină a Fecioarei: ea este cea care Îi dă Cuvîntului carnea și sîngele ei. *Paternității* absolute, caracteristice ființei divine, îi răspunde în mod direct *maternitatea* feminină, ca *specific religios al naturii umane.*

Hirotonia, episcopatul și preoția întruchipează funcția masculină a mărturisirii: episcopul atestă validitatea mîntuitoare a Tainelor și posedă puterea de a le celebra. El are harisma de a veghea asupra integrității și curăției tezaurului credinței și apără puterea pastorală. Slujirea femeii aparține preoției împărătești feminine, nefiind o funcție atribuită, ci un dat al firii sale. Slujirea ierarhică (preoția) nu se numără printre harismele ei, pentru că ea ar trebui să-și trădeze propria fire – maternă, interiorizată, contemplativă. În orice caz, vocația ei, personalizată suprem în Fecioara Maria, nu este una inferioară, ci una pur și simplu *diferită.* Istoria Martei și a Mariei dovedește că Evanghelia ridică femeia pe acea culme spirituală a accesibilității nediscursive la „singurul lucru de folos".

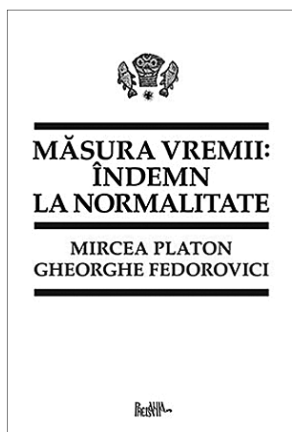
Femeia are o înțelegere intuitivă. Prin profunzimea valorilor Duhului, ea este înzestrată în mod natural cu sensibilitatea religioasă. Afirmația că „sufletul este în mod natural creștin" (*anima naturaliter christiana*) este valabilă în primul rînd pentru femeie. Cîtă vreme rămîne pe linia firii ce i-a fost hărăzită, femeia propovăduiește Cuvîntul dincolo de cuvinte, prin întreaga sa alcătuire ființială, născîndu-L tainic din adîncul firii ei și dăruindu-L lumii însetate de plinătate.

Măsura vremii: îndemn la normalitate*

Silviu Man

Pentru cei nefamiliarizaţi cu polemicile culturale ale zilelor noastre, trebuie spus de la bun început că dl. Mircea Platon este *persona non grata* în ochii celor mai mulţi dintre intelectualii „consacraţi". Are toate calităţile pentru a enerva o întreagă pleiadă de cărturari, de la simplii purtători de diplomă şi sacou la intelectualii cu „operă" şi vechime: e erudit (dar, surpriză!, fără a-şi face un idol din erudiţie), e ancorat bine de tot în realitate (ceea ce-l împiedică să bată câmpii într-o vreme în care mulţi din gânditorii noştri plutesc prin ceaţa ideilor şi ideologiilor ca personajele din tablourile lui Chagall), are curaj şi umor (în zilele acestea, în care mai toate chipurile şi semnăturile din reviste şi televizoare ne reamintesc că nivelul de trai a crescut şi suntem fericiţi – asta pe un ton sobru, responsabil, ba chiar uşor îngrijorat) şi un verb care nu iartă. În plus, dacă e să-l credem pe dl. Mircea Mihăieş, mai e şi posesorul unei bărbi care are scopul de a spori „spectaculozitatea bine ambalatului produs de marketing". Şi dacă atributele de mai sus nu sunt suficiente pentru a provoca repulsie, în mod sigur înfricoşătoarea triadă: *conservator*[1]*, român, ortodox* (a se citi: ANTIPROGRESIST, ULTRANAŢIONALIST şi FUNDAMENTALIST) *will do the job*...

Mircea Platon este un caz cu totul aparte în peisajul intelectual românesc: nu scrie de dragul stilului (deşi nu am întâlnit până acum vreo persoană care să poată polemiza onorabil cu d-sa, dovadă că, în loc de argumente, dl. Platon se pomeneşte periodic inundat de la etajele superioare ale culturii cu adjective suave şi atacuri la persoană), nici aşteptând să fie remarcat de vreun for intelectual (deşi orice publicaţie culturală serioasă sau instituţie de cultură au nevoie ca de aer de oameni cu pregătirea şi talentul d-sale), nici ca să se îmbete de ovaţiile publicului. Nu scrie de dragul nimănui. Iar asta s-ar putea să însemne că e liber.

Scrisul său, ca de altfel şi scrisul elegant, sobru şi dens al d-lui Gheorghe Fedorovici, nu presupune dedublări, echivocuri, tehnici delicate de a evita răspunsurile, patinaj artistic printre concepte costelive. Iată de ce avem de-a face, în *Măsura vremii...*, cu o carte scrisă nu de doi publicişti/filozofi/teologi/eseişti/scriitori, ci mai ales de doi oameni. Oneşti. Şi curajoşi. Ceea ce scriu nu este exerciţiu intelectual, ci mărturisire, în cel mai limpede şi mai frumos sens al cuvântului. Acesta este motivul pentru care, deşi plină de contre puse elitei (politice şi intelectuale), cartea d-lor este o carte a afirmaţiei, iar nu a negaţiilor. Ideile nu sunt, deci, dependente de ideile opuse (precum în polemicile nesfârşite din multe şi scămoase reviste culturale sau talk-show-uri), ci de realităţi. Realităţi

* Volum de Mircea Platon, Gheorghe Fedorovici, Ed. Predania, Bucureşti, 2009

1 Conservator a cărui semnătură (sau măcar menţionare) lipseşte însă, inexplicabil, din numărul 280, 28 iunie 2009 dedicat *„Conservatorismului românesc azi"* (coordonator – Cristian Ghinea), al revistei *Dilema Veche*. M-aş fi aşteptat ca distanţa dintre *Dilema Veche* şi paleoconservatorismul căruia îi aparţine şi Mircea Platon să fie ceva mai mică decât distanţa dintre *Dilema Veche* şi libertatea „pieţei de idei".

care acum sunt, însă, deformate. Sau ascunse prin unghere întunecoase. Ca urmare, în teatrul de umbre în care trăim de 20 + 45 ani, ne dau de înțeles autorii, nu este nevoie decât de un gest – normal şi direct : să aprindem lumina.

Opac să fii la dovezi, greață nesfârşită să ai de istorie şi de tradiție, credincios al globalizării şi consumerismului să fii şi tot n-ai cum să nu înțelegi că eseurile lui Mircea Platon şi Gheorghe Fedorovici nu sunt poligon al urii şi disprețului (aşa cum pretind unii „pacifişti", care în schimb preferă epitetele domestice, de exemplu „ticălos"[2]). Dar, desigur, ca întotdeauna la noi, sunt greu de suportat oamenii care îşi iau menirea în serios şi preferă DA-ului ambiguu, un NU hotărât, fără paranteze şi steluțe explicative, ca în reclamele la telefoane mobile.

Măsura vremii, spuneam, este o carte lipsită de ambiguități: autorii leagă cu *nod gros elita gnostică de fundamentaliştii hiperortodocşi* (două aparente extreme având în comun mimarea adevărului şi umbrele supradimensionate), *politicianismul deşănțat european de politicianismul deşănțat naționalist* (având în comun impostura), *capitaliştii parfumați, cu morgă civilizată de comuniştii cu morgă identică şi miros asemănător* – şi asta pentru că Platon şi Fedorovici ştiu că, departe de a fi elemente în opoziție reală, aceste perechi nu sunt decât electrozii între care funcționează de fapt sistemul. Sistem, care (o ştie orice om care a citit câte ceva despre propagandă şi o bănuieşte oricine are capul pe umeri) nu se mai impune coercitiv, cu *Manifestul Partidului Comunist* sau *Mein Kampf*-ul într-o mână şi mitraliera în cealaltă, ci, mai inteligent şi mai rentabil, mimează contrariile (sociale, politice, culturale, economice) între care se duce viața unei națiuni. Ceea ce rămâne nereşapat în acest fel se numeşte „normalitate".

Odată descoperită această enclavă a normalității, vom vedea mai clar locul în care ne aflăm (şi, deci, sensul vieții noastre):

„Sântem împliniți, adică fericiți, în măsura în care ne cunoaştem locul propriu – în lume, în viața noastră. Locul, adică rostul propriu. Indiferent de gradul în care acesta este realizat, sânt împlinit. Greşeala pe care o săvârşim cel mai adesea constă în prejudecata de a crede că a fi împlinit înseamnă a ne afla la capătul unui traseu spectaculos, dificil în orice caz, că împlinirea reprezintă starea ultimă de desărvârşire, când, de fapt, noi nu sântem niciodată împliniți, propriu-zis, ci întotdeauna într` o împlinire" (G. Fedorovici)

... "Împlinire" care este radical opusă "realizării" cu orice preț a pseudo-omului contemporan – „Un soi de android spălat pe creier de corectitudinea politică, bisexuat, fără memorie, fără istorie, fără rădăcini, un om care nu locuieşte în lume, ci în trafic, între casa în rate şi slujba corporată, în hotelul global, un clonat care îşi este propriul lui Dumnezeu." (M. Platon)

Şi odată găsindu-ne locul, vom putem vedea limpede şi pe cel de lângă noi, viu în fața noastră, iar nu prin ecranul televizorului, de unde divele autohtone încă ne mai solicită, în schimbul unui salariu gras, să-i ajutăm pe semenii noştri în suferință (trimițând bani, detaşați, printr-un SMS sau, eventual, dansând pentru ei în studiourile TV).

Măsura vremii este o carte a durerii. Durerea celor care au scris-o nu este însă durere de oameni înfrânți. Nu poți să le transmiți autorilor după lectură: „Lasă, dragă Mircea, dragă Gheorghe, *it's all gonna be OK*", fiindcă nu vorbim aici de o durere de frustrați, emo intelectuali prizând dileme şi idei la modă, nici de durerea masochistă a victimei care ştie că e rentabil să fii victimă. O durere care nu cere calmante, alinare şi tratament medical.

Citindu-le articolele şi eseurile, nu mi-am putut scoate din minte o replică a lui Andrei Tarkovski : „Mă interesează un erou care merge până la capăt, în ciuda tuturor obstacolelor. Pentru că numai o astfel de persoană poate merita cu adevărat victoria."[3] O formulare care poate ilustra, în simplitatea ei aparentă, destinul celor doi. Aşadar, nu trebuie uitat că această carte s-a născut din durerea celor care şi-au asumat, cu seninătate şi curaj, un drum. Drumul. Ceea ce ne urez şi nouă.

[2] Vezi pe internet „polemica" Platon-Gottfried-Tismăneanu-Mihăieş, începută de la acest articol.

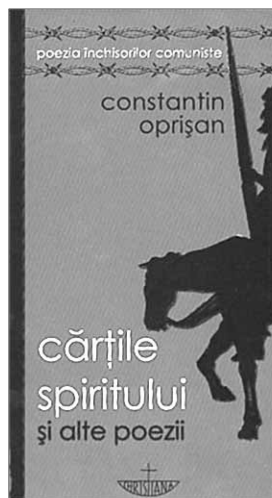
[3] „*Dialogue with Andrei Tarkovsky about Science-Fiction on the Screen*", interviu cu Naum Ambramov (1970), în Andrei Tarkovsky: interviews, edited by John Gianvito, University Press of Mississippi, 2006.

Constantin Oprişan şi generaţia corăbiilor arse la mal

Florin – Ciprian Mitrea

O comunitate naţională este sănătoasă doar în măsura în care se sprijină pe o cultură sănătoasă. La rândul ei, o cultură este sănătoasă numai în măsura în care este *o cultură a duhului* (cum spune părintele Rafail Noica[1]) sau o *cultură mărturisitoare*. Ca români, deci ca membri ai unui popor ortodox încă de la naşterea sa, avem această fericire că nu trebuie să săpăm prea mult pentru a descoperi fundamentele creştine ale culturii noastre, întrucât ele ne întâmpină, încă, pretutindeni, dacă avem ochi să le vedem. Cu toate acestea, simţim cu toţii cum darurile neamului nostru s-au acoperit, de-a lungul istoriei recente, de o zgură groasă de deformări, uitări şi minciuni. În paralel cu această tristă tendinţă, însă, Dumnezeu a rânduit ca în ultimii ani să iasă la iveală o pleiadă întreagă de mărturii despre fenomenul rezistenţei prin cultura înduhovnicită în condiţii de prigoană extremă. Unul dintre reperele deja clasice ale acestei culturi mărturisitoare româneşti, căruia revista *ROST*[2] i-a dedicat un număr relevant în acest sens, este, fără îndoială, poetul filosof Constantin Oprişan. Despre moartea sa martirică şi despre geniul său creator ştim detalii impresionante din relatările Părintelui Gheorghe Calciu şi ale scriitorului Marcel Petrişor, colegii săi de suferinţă din celula nr. IV din Casimca Jilavei. Recenta publicare în volum[3], de către editura Christiana, a operei poetice create în închisoare de Constantin Oprişan şi memorate (iar ulterior, când *teroarea istoriei* a îngăduit-o, transcrise pe hârtie) de părintele Gheorghe Calciu şi de scriitorul Marcel Petrişor, ne oferă posibilitatea de a continua analizarea gândirii poetului filosof.

Ceea ce frapează în modul cel mai direct la conţinutul acestor poezii este modul în care Constantin Oprişan a reuşit, printr-o raportare creştină la situaţia limită reprezentată de viaţa de închisoare, să-şi valorifice duhovniceşte vasta cultură filosofică acumulată în libertate. De aceea, *Cărţile spiritului* reprezintă un model deosebit de convingător pentru modul în care un tânăr îşi poate lucra talantul în cele mai grele condiţii, fiind, în acest sens, o pledoarie puternică *împotriva deznădejdii*. Valoarea operei lui Oprişan se întemeiază, pe de o parte, pe *forţa gândului poetic* (a cărui profunzime şi amploare de

[1] Cf. Ieromonahul Rafail Noica – *Cultura Duhului*, ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2002.

[2] *ROST. Revistă de cultură creştină şi politică*, nr. 70, decembrie 2008.

[3] Constantin Oprişan – *Cărţile spiritului şi alte poezii*, ediţie îngrijită de Pr. Gheorghe Calciu, Marcel Petrişor, Răzvan Codrescu, ed. Christiana, Bucureşti, 2009.

viziune asupra istoriei şi devenirii culturale a omenirii îl apropie mult de lirica eminesciană) iar, pe de altă parte, pe dimensiunea pedagogică (impregnată de podvig, adică de asumarea ortodoxă a suferinţei). Cele două dimensiuni nu pot fi înţelese decât ca interdependente, întrucât valoarea culturală a poemelor izvorăşte din experienţa de viaţă iar cultura filosofică a poetului, la rândul ei, devine lucrătoare prin transformarea ei din podoabă intelectuală în resursă de rezistenţă şi în pretext de reflecţie duhovnicească. Astfel, experienţa creatoare a lui Oprişan reprezintă una dintre cele mai vii confirmări (alături de numeroase alte mărturii) ale faptului că cea mai autentică formă de *rezistenţă prin cultură* a avut loc în spaţiul concentraţionar, prin transfigurarea celulei în Academie şi chilie.

Acest fenomen a fost posibil pentru că, aşa cum, de pildă, mărturiseşte părintele Roman Braga, în închisoare intelectualul se poate elibera de *sclavia cărţilor*, de „cunoaşterea cosmologică a ceea ce este în afară", întrucât „în libertate nu ai cum să ştii cine eşti; numai golit prin constrângere sau de bună voie îţi dai seama că eşti făcut doar din citate."[4] Pe de altă parte, o dată depăşite limitele intelectualismului, citatele şi cunoştinţele înmagazinate nu numai că nu se pierd ci, dimpotrivă, se umplu de viaţă şi devin cu adevărat utile. De aceea, părintele Braga subliniază că în temniţă „tot ce am înmagazinat afară, căpăta un profil spiritual, cu înţeles nou; că toate acelea erau pentru viaţă şi nicidecum să le păstrez amorţite în memorie."[5]

În ceea ce-l priveşte pe Costache Oprişan este evident că a urmat acelaşi traseu. Fiind tobă de carte (în special filosofică), având şi o experienţă paideică în preajma lui Heidegger, remarcat de către profesorii de la Facultatea de Filosofie din Cluj (la fel cum profesorii de la Facultatea de Drept şi Filosofie din Iaşi îl considerau pe studentul Valeriu Gafencu un element strălucit), tânărul filosof învaţă, în închisoare, să-şi poarte duhovniceşte nu numai crucea ci şi şi povara formării sale culturale. Prin cruce, Oprişan devine din filosof academic, un *adevărat* filosof. Aceasta înseamnă că, aşa cum scrie părintele Serafim Rose, „a fi *filosof* – nu un filosof *profesionist* sau *academic*, ci unul pentru care a trăi înseamnă a cugeta – presupune multă suferinţă...".[6] Prin urmare, putem spune despre tânărul Oprişan că a cunoscut, prin suferinţa închisorii, calea adevăratei filosofii, trecând de la o filosofie *a minţii*, la o filosofie *a inimii*, hrănită din „suflet cald şi dulce, din pâine şi din vin" şi dintr-un trup „de iască" îmbibat de „fiere şi oţet"[7]. Rezultatul palpabil a fost că perspectiva filosofică a studentului eminent devine o perspectivă ortodoxă, iar reflecţia sa îmbracă haina poetică, cea mai înaltă formă de limbaj, după rugăciune. Astfel, prin suferinţă, mintea filosofică s-a unit cu inima iubitoare şi a rodit hrană duhovnicească din care s-au adăpat, ca de la un izvor de apă proaspătă, camarazii de celulă şi, prin ei, generaţia tinerilor de acum.

Ca la aproape toţi poeţii închisorilor, întâlnim şi la Constantin Oprişan o vie conştiinţă de generaţie, chiar dacă nu la fel de explicit exprimată ca, de pildă, în cazul lui Radu Gyr. Ceea ce îl integrează pe Oprişan, din punct de vedere poetic, generaţiei sale, este tema drumului desăvârşirii spirituale şi al mărturisirii idealului ca *drum fără întoarcere spre steaua polară a Adevărului.* Pentru filosoful poet mort la Jilava, atât viaţa cât şi cunoaşterea sunt forme de alergare a căror valoare nu rezidă în mişcarea propriu-zisă ci în *direcţia ei.* De aceea, „Nici mersul nu-i nimica, ci sensu-n care mergi/Şi cum îţi faci din sensuri, cu spiritul, un nod", „Căci nu e totul fapta, ci spiritul din ea".[8] Aşadar, pentru Oprişan, ceea ce contează în viaţă ca şi în demersul intelectual şi spi-

[4] Dinu Cruga – *Trepte duhovniceşti. Interviu cu Părintele Roman Braga*, Arhiepiscopia Ortodoxă Română, Alba Iulia, 1998, p. 47.

[5] *Idem*, pp. 48 – 49.

[6] Ieromonah Damaschin – *Viaţa şi lucrările Părintelui Serafim Rose*, traducere de constantin Făgeţan şi Pr. Constantin Jinga, ed. Cartea Ortodoxă, Bucureşti, 2005, p.123.

[7] Cf. Constantin Oprişan – *op. cit.*, p. 17.

[8] *Idem,* p. 37.

ritual este orientarea. Pentru noi cei de azi, atât de impregnați de duhul unei lumi dezorientate, cufundată într-o „stare de lipsă de har, de cădere copleşitoare”[9], care apreciază strălucirea fără conținut, eficiența fără morală, comoditatea fără responsabilitate, spectacularul fără valoare, mesajul lui Oprişan şi al generației sale este unul puternic antirelativist şi restaurator al ierarhiei valorice fireşti în viața omului şi în societate.

Nu este deloc întâmplător faptul că în poezia carcerală a lui Costache Oprişan apar în mod constant, în diverse contexte, tema necesității mergerii hotărâte *înainte*, spre ideal, şi tema *întoarcerii ca ispită*. Cel mai puternic apare această idee în sfatul pe care Oprişan îl atribuie lui Don Quijote (model al idealistului lucid): „Să nu te-ntorci din cale când Duhul Rău te minte,/ Căci vei rămâne pururi în a Sodomei carceri; /Prin fier, prin apă, dar numai înainte, /Căci drumurile-n spirit nu suferă întorceri!”[10]. Prin faptul că în redarea ideii centrale se regăsesc atât referințe culturale laice (personajul lui Cervantes interpretat via Unamuno) cât şi referințe biblice (imaginea lui Lot care părăseşte cetatea pierzării fără a privi în urmă), aceste versuri se constituie într-unul dintre cele mai elocvente ilustrări ale raportării duhovniceşti la cultură, deprinse de Oprişan în temniță. Este, bineînțeles, foarte semnificativ, faptul că dintre referințele culturale laice, preferințele poetului filosof se îndreaptă spre Miguel de Unamuno, principalul punct de legătură fiind dimensiunea tragică. Aşa cum elocvent rezumă Mircea Florian, *sentimentul tragic al vieții*, în viziunea lui Unamuno, este reprezentat de „năzuința veşnic nesatisfăcută de către ştiință spre nemurire, năzuință identificată cu credința şi cu religia.”[11] Conştiința tragicului îi apropie, aşadar, din punct de vedere filosofic pe Unamuno şi Oprişan. Pe de altă parte, însă, avem de-a face cu două raportări diferite la problematica tragicului. La Unamuno se poate vorbi de o *instalare* în tragicul trăit ca sfâşiere şi ca năzuință neîmplinită, iar la Costache Oprişan este vorba despre o *depăşire* a tragicului prin trăirea credinței şi a nemuririi (nu doar ca năzuință, cum e la Unamuno), ci ca realitate pipăită prin roadele crucii.

Pentru Costache Oprişan, cetatea pierzării, sodoma spiritului este anchiloza gândirii prin încremenirea ei într-un „sistem osificat” (ceea ce ne aminteşte de părerea lui Nae Ionescu potrivit căreia sistemul este piatra tombală a unui filosof), „minciuna realistă cârpită cu ştiință” şi „neantul pozitiv”, într-un cuvânt scientismul rece ca sursă a nihilismului.[12] În acelaşi duh, un alt martir al închisorilor (care, însă, a apucat să lase o operă scrisă înainte de detenție), Mircea Vulcănescu, adevăratul lider al *criterioniştilor*, arăta că generația tânără interbelică s-a definit şi prin faptul că a luat parte la procesul de „lichidare a secolului al XIX-lea”, având „prilejul unic de a trăi chiar momentul de ruptură, de tăiere a punților, în urma căruia întoarcerea înapoi a devenit imposibilă”.[13] Şi pentru că în orice alergare sau marş înainte intervin obstacole, descurajări şi căderi, Oprişan ne arată că în spațiul luptei duhovniceşti înfrângerile exterioare trebuie să devină pricini de întărire şi de sporire a spiritului ofensiv: „Când ochiul nu mai vede şi drumul pare-nchis,/ Iar duhul îndoielii sprentoarceri te împinge,/ Închide ochiul searbăd şiaruncăte-n abis, /Lovind cu pieptul moartea – şi sigur vei învinge”. [14] Făcând parte dintr-o generație a eşecurilor politice dar a biruințelor spirituale, Oprişan ne oferă un adevărat îndreptar al valorificării duhovniceşti a înfrângerilor: „Să te ridici mai tare din orice prăbuşire,/ Săgeți de fier să-ți fie cuvintele temute, /Ştiința ta: credința, iar forța ta: iubire;/ Să-ți faci din geniu spadă, iar scu-

[9] Expresie prin care Mircea Vulcănescu descria situația de criză spirituală şi economică a tinerei generații interbelice dar perfect valabilă şi pentru momentul istoric actual. Cf. Mircea Vulcănescu –*«Tânăra generație». Crize vechi în haine noi. Cine sunt şi ce vor tinerii români?*, ediție îngrijită de Marin Diaconu, ed. Compania, Bucureşti, 2004, p.122.

[10] Constantin Oprişan, *op.cit.*, p.41.

[11] Mircea Florian – *Introducere în filosofia istoriei*, ed. Garamond, Bucureşti, p. 84.

[12] *Idem*, pp.33 – 35.

[13] Cf. Mircea Vulcănescu, *op.cit.*, p.70.

[14] *Idem*, p. 55.

tul din virtute."[15] Astfel, forța combativă (împotriva răului) şi curajul mărturisitor izvorăsc din chiar maturizarea de pe urma înfrângerilor: „Nu vin după victorii, ci vin să fiu înfrânt./ De-aceea, urii voastre eu nu-i voi da ocol, /Ci toată o voi prinde în trupu-mi tremurând, /Şi răutatea voastră voi face-o un simbol."[16] Aşadar, intuim în Oprişan un luptător duhovnicesc, la fel cum ajunsese şi Valeriu Gafencu, pentru care adevărata valoare a alergătorului rezidă nu în numărul trofeelor lumeşti ci în mulțimea cicatricilor şi a ridicărilor.

Aşa cum Mircea Vulcănescu descria tinerii intelectuali interbelici drept „soldați ai unui gând" a căror vocație este „rostirea unui crez" [17], prin aceasta definindu-se şi pe sine, cum Petru C. Baciu (remarcabil luptător poet în rezistența din munți şi din închisori) dădea mărturie despre noblețea unui „crez nebiruit" având ca temelie sângele cu care „înmulțit-am belşugul Țării mele"[18], cum Radu Gyr își vedea generația ca pe un Făt – Frumos ce-şi soarbe din lanțuri „puteri adânci de neînvins", stând în viscole ca bradul şi „tare ca un crez"[19], Constantin Oprişan şi-a scris poeziile, la rândul său, de pe poziția unui *războinic al cugetului* angajat în luptă cu iluziile şi minciunile produse de mintea umană căzută şi de ispitele vrăjmaşului. El este un Don Quijote al filosofiei care „răstoarnă turme-n cale", trecând „prin mori de vânt", care „înfruntă inerția cu spiritul activ", ducând „mai departe lancea şi tragicul avânt, călcând ca pe-o ruină neantul pozitiv"[20] şi aruncându-şi gândul „ca pe-o lance" în stele[21]. Valorificarea poetică a metaforei militare este dezvoltată în modul cel mai explicit în poezia „Controversă". În această adevărată profesiune de credință, vedem că duşmanii cu care lăncierul filosof se luptă sunt toți reprezentanții filosofiei moderne nihiliste. Acestora, poetul le aruncă mănuşa-n obraz cu îndrăzneală mărturisitoare: „Voi care îmi huliți stăpânul, când gândul searbăd vi-l despic, /Găsesc sub lustrul teoriei credința voastră în nimic." [22] Rând pe rând, filosoful poet

ia cu asalt redutele conceptuale ridicate de Kant, Hegel, Bergson, Husserl sau Heidegger necruțându-i nici pe Wagner sau Goethe şi nici măcar pe Cervantes (al cărui personaj i-a servit drept ghid prin codrul cunoaşterii descris în *Cartea psihologică*). Tuturor acestora, întemnițatul de la Jilava le arată că, în comparație cu idealul creştin, „visul

15 *Idem,* pp. 55-56.

16 *Idem*, p.44.

17 Mircea Vulcănescu, *op.cit.*, p. 111.

18 Petru C. Baciu – poezia „Crez" în volumul *Inimi zăvorâte. Memoria temniței*, ed. Fundației Culturale Buna Vestire, Bucureşti, 1999, p.69.

19 Radu Gyr – „Crezul", în volumul *As' noapte Iisus mi-a intrat în celulă. Poeți după gratii. Poezii*, ed. Elisavaros, Bucureşti, 2005, p. 59.

20 Constantin Oprişan, *op. cit.* , p. 35.

21 *Idem*, p.59.

22 *Idem*, p.68.

lor, oricât de mare, abia-l zăresc pe la carâmb"[23]. În final, aprigul luptător le mărturiseşte tuturor înţelepţilor lumii acesteia taina forţei sale: „Eu, cel ce vă dărâm c-un deget, sunt cel mai prost soldat al Lui."[24]

Această răfuială cu armata filosofică a lumii moderne nu este pentru Oprişan doar o dărâmare a idolilor adolescenţei (necesară, de altfel, şi în cazul său, pentru maturizarea duhovnicească) ci reprezintă şi o identificare a rădăcinilor filosofice ale ideologiei comuniste. Cu alte cuvinte, Oprişan îşi asumă hotărât rolul de soldat al spiritului împotriva materialismului. Scopul său declarat este acela de a străpunge, cu lancea Adevărului, materia „în inima-i de fier" şi de a o face „să cadă în genunchi, ca-n vechiul Ierihon".[25] Duşmanii săi nu sunt, însă, numai filosofii nihilişti şi ideologiile secolului XX, ci întreaga civilizaţie materialistă născută din rătăcirile acestora şi ipostaziată de o lume artificială „cu soare şi stele de neon" şi de „roboţii şi porcii de metal".[26] În acest context, putem vorbi şi de o conştiinţă politică autentică la Oprişan, dată de înţelegerea faptului că „politica născută din antice virtuţi" a fost „înjunghiată-n jungla corsarilor moderni".[27]

În consecinţă, poetului filosof nu-i mai rămâne decât să renunţe la orice iluzii şi să depăşească politicul prin spiritual, alegând calea jertfei de sine şi a luptei duhovniceşti.

Ca orice creator care urmează calea adevăratei filosofii, Constantin Oprişan se raportează la problema cunoaşterii din perspectiva Adevărului, ceea ce îl plasează pe o clară poziţie antirelativistă. La această caracteristică se adaugă preocuparea pentru *problema libertăţii*, ca marcă specifică a gândirii lui Oprişan. În numele *sfintei libertăţi*, autorul *Cărţilor spiritului* denunţă cartezianismul cu al său *lanţ al percepţiilor clare* şi se războieşte cu viermele scepticismului şi al solipsismului care stă la baza întregii filosofii moderne.[28] La capătul grelei lupte, aşa cum se arată în „Cartea noologică", poetul spadasin înţelege că mintea nu poate fi scoasă din captivitate şi din beznă decât prin suferinţă, iar *părtaş cunoaşterii* nu poate deveni decât prin întâlnirea cu Hristos.[29] Ca şi Valeriu Gafencu, care se ruga, în ultimele clipe ale vieţii sale pământeşti, pentru dobândirea *robiei care eliberează sufletul*, în schimbul *libertăţii care robeşte sufletul*, Oprişan ajunge să jertfească de bunăvoie aparenta libertate a înţelepţilor lumeşti (care e doar un joc al umbrelor ca în mitul platonician al peşterii) pentru primirea jugului dătător de har şi pace al Mântuitorului.

Aşadar, după truda chinuitoare a căutării intelectuale, mintea poetului filosof, smerită şi sporită prin suferinţă, ajunge să se odihnească în dragostea de Adevăr. De fapt, avem de-a face cu încă o expresie minunată a perspectivei răsăritene asupra cunoaşterii, definită de Mircea Vulcănescu drept întâlnire între Logos şi Eros, prin care iubirea devine „o cale, un instrument, un mijloc de cunoaştere adâncă"[30]. Astfel, râvnind după adevărata cunoaştere, Oprişan ajunge să descopere ceea ce Nae Ionescu numea *funcţia epistemologică a iubirii*[31]. De aceea, întreaga cugetare a poetului martir de la Jilava se condensează într-un efort conştient de *dobândire a libertăţii prin cunoaşterea Adevărului*, ceea ce nu înseamnă altceva decât împlinirea cuvântului Mântuitorului: „Adevărul vă va face liberi". Împlinindu-şi alergarea în chip jertfelnic, Constantin Oprişan s-a făcut pildă peste generaţii că, pentru atleţii duhului, cea mai scumpă încununare este coroana cu spini şi că filosofia cea mai înaltă este purtarea crucii.

23 Cf. *Idem*, p. 68.
24 *Idem*.
25 *Idem*, p. 56.
26 Cf. *Idem*, p.55.
27 Cf. *Idem*, p.38.
28 *Idem*, p. 29.
29 Cf. *Idem*, p. 51.
30 Mircea Vulcănescu – *Logos şi Eros*, ed. Paideia, Bucureşti, 1991.
31 Cf. Nae Ionescu – „Iubirea, instrument mistic de cunoaştere", în *Opere, II. Cursuri de metafizică, 2*, ediţie îngrijită de Marin Diaconu şi Dora Mezdrea, ed. Roza Vânurilor, Bucureşti, 2005, pp. 88 – 93.

Dumnezeu și filosofia

Etienne Gilson, Dumnezeu şi filosofia, Galaxia Guttenberg, Târgu-Lăpuş, 2005, 120pp.

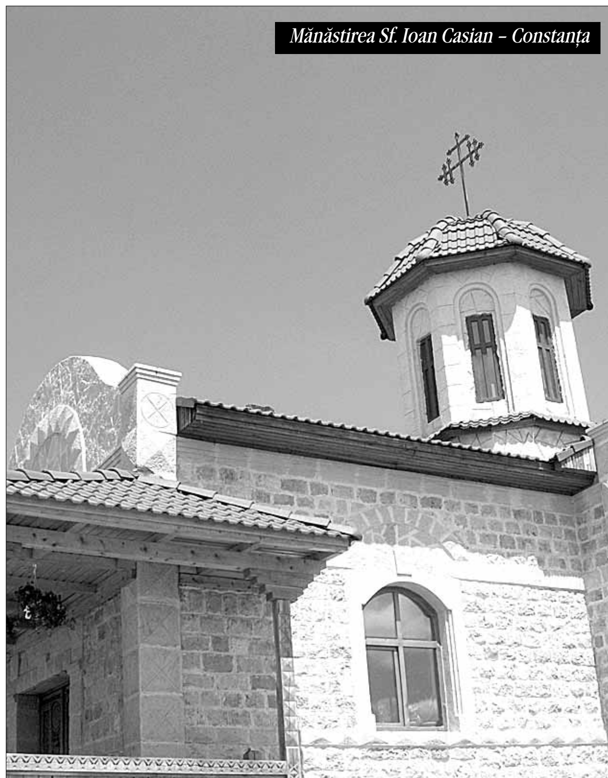
Paul-Gabriel Sandu

Cele patru prelegeri apărute în cadrul volumului *Dumnezeu şi filosofia* la *Galaxia Guttenberg*, au fost susținute de către Gilson la Universitatea din Indiana, în anul universitar 1939-1940. Faptul că textele au fost scrise pentru a fi ascultate, iar nu citite, imprimă stilului marca oralității, îmblânzeşte frazele şi conferă tonului un aer mai curând relaxat, uneori chiar jovial. Şi cu toate acestea, geometria ideilor nu are nimic de suferit, gândul se desfăşoară cu claritate, mişcarea sa este firească, ca bătăile unui pendul.

Prelegerile se concentrează asupra problemei divinității şi a modului în care această problemă a fost dezbătută şi considerată în cele patru mari etape ale gândirii europene: filosofia greacă, cea creştină, apoi cea modernă şi, în fine, cea contemporană. Punctul de pornire al lui Gilson este situat, desigur, în preajma întâlnirii dintre gândirea mitologică (teologică) şi gândirea filosofică grecească. Concluzia la care ajunge filosoful francez este că filosofia greacă nu ar fi putut fi altoită pe tulpina gândirii mitologice, ci nu s-a putut naşte decât ca violență exercitată împotriva acesteia. Şi cu toate acestea, gândirea grecească nu s-a putut elibera niciodată până la capăt de mitologie. „[...] celor mai mari filosofi greci le-a fost greu, ca să nu spunem imposibil, să reconcilieze interpretarea religioasă a lumii cu interpretarea ei filosofică." (p. 34).

Făcând o astfel de afirmație, Gilson va trebui să dea o replică tuturor acelor intrepretări, pentru care celebra afirmație „toate sunt pline de zei", ar însemna, de fapt, „nu există nici un zeu în nimic." „Cel mai blând lucru – scrie Gilson – care poate fi spus despre această interpretare este că e cam îndrăzneață" (p.25), concluzionând apoi, câteva rânduri mai jos, în acelaşi ton ironic, că ar trebui să încercăm şi „o a treia ipoteză, şi anume că, de regulă, filosofii vor să spună tocmai ceea ce spun!"

Problema divinității rămâne o chestiune ambiguă pentru gândirea grecească, incapabilă să conceptualizeze un Dumnezeu creator, şi mai presus de toate, un Dumnezeu personal. Cu alte cuvinte, va spune Gilson, „filosofii n-au reuşit să treacă dincolo de esențe, înspre energiile esen-

Mănăstirea Sf. Ioan Casian – Constanța

țiale care constituie chiar cauzele lor, până când revelația iudeo-creștină nu i-a învățat că „a fi" este adevăratul nume al ființei supreme." (p. 65). Așadar, deodată cu epoca creștinismului, o divinitate personală și care să poată răspunde iubirii fiecăruia dintre noi a devenit conceptibilă, în vreme ce filosofia greacă, cea care a așezat ideea de bine pe cea mai înaltă treaptă a arhitectonicii ontologice, deși fascinată de această idee, „indrăgostită", s-ar putea, la limită, afirma, de această idee, a fost incapabilă să gândească reflexia acestei iubiri, ca iubire personală a unui Dumenzeu treimic. Cu alte cuvinte, deodată cu gândirea creștină, existența a putut fi gândită ca act, iar ființa divină, ca acea ființă a cărei existență este esența însăși. Mergând pe firul acestei idei, se poate lesne afirma că existența unei cauze supreme, în care esența și existența coincid, este locul de întâlnire al gândirii Sf. Toma și cea a lui Augustin.

Deodată cu trecerea la filosofia modernă, care debutează cu strigătul cartezian „cogito ergo sum", se produce o ruptură și o revenire la momentul gândirii grecești, însă cu pretenția de a putea rezolva toate problemele survenite în acest interval de timp. „Descarets le urma anticilor aproape ca și cum nimic nu i-ar despărți, cu excepția fizicienilor." (p. 73), notează Gilson, găsind disscutabilă până și afirmația carteziană cum că ideea de Dumnezeu creștin ar fi înnăscută minții umane. Descartes nu a făcut altceva, potrivit filosofului francez, decât să folosească ideea de Dumnezeu pentru ducerea la bun sfârșit a proiectului său metafizic, de vreme ce „teologia naturală a lui Descartes nu doar că s-a limitat la a lua în considerare acele atribute divine care oferă o explicație a lumii, ci a și conceput aceste atribute în așa fel încât ele să ofere o explicație a lumii carteziene." (p. 79). Transferul centrului de greutate de pe „a fi", așa cum era el exprimat în „eu sunt cel ce sunt" în „a crea", așa cum este conceput Dumnezeul cartezian sau cel malebranchean, este modificare esențială, care survine în ceea ce privește ideea de divinitate în modernitate.

Capitolul care încheie volumul de față privește felul în care conceptul de Dumnezeu a fost resemnificat de gândirea contemporană, dominată, după părerea autorului, de ideile lui Imm. Kant și cele ale lui Auguste Compte. Ambii filosofi impun cunoașterii standardele și rigoarea cunoașterii științifice, și ajung, prin aceasta, să facă din problema divinitătii o problemă care nu poate fi pusă, sfârșind prin a privi „ceea ce noi numim teologie naturală doar [ca] vorbărie goală." (p. 95.) De vreme ce știința nu pare a se interesa decât de „cum" și niciodată de „ce", problema divinitătii nu numai că nu mai poate primi nici o rezolvare, dar nici măcar nu mai poate fi pusă. Ca și când, gândirea contemporană, sesizând incomensurabilele dificultăți pe care postularea divinității drept cauză a tuturor lucrurilor o implică, a renunțat la ideea de divinitate în sine, așa cum o făcuse deja Laplace, prin celebra sa afirmație.

Redus de către ceea ce Gilson numește „gândirea contemporană" la un „de ce", Dumnezeu este revocat din funcție și primește, asemenea flogistonului, și a altor ipoteze astăzi ironizate, titulatura de ipoteză științifică perimată. Însă este aceasta un mod autentic de a gândi divinitatea, ca pe o ipoteză de care, odată descoperit electronul, nu ar mai fi nevoie? Gilson răspunde acestei întrebări afirmând că „Dumnezeu i se oferă în mod spontan majorității mai degrabă ca o prezență confuză decât ca un răspuns la vreo problemă, atunci când ne aflăm in fața vastității oceanului, în simplitatea nemișcată a munților sau în viața misterioasă a cerului înstelat de vară." (p. 99). Gilson se întoarce, în fapt, la celebrul pariu pascalian, evidențiindu-i încă o dată avantajele, eliberând știința din postura sa decizională cu privire la existența divinității, semnalând un fapt cu certitudine definitoriu pentru paradigma științifică contemporană, cea care „preferă absența totală a inteligibilității în locul unei inteligibilități neștiințifice." (p. 109).

Concluzia prelegerilor ținute de Gilson aduce cu sine, simultan, un îndemn. Pentru că, dacă „o lume care l-a pierdut pe Dumnezeul creștin nu poate semăna decât cu o lume care nu l-a găsit încă" (p. 112), atunci singura soluție este recuperarea „adevărului întreg", întoarcerea către „Cel Care Este, Dumnezeul lui Avraam, al lui Isaac și al lui Iacob" (p. 118).

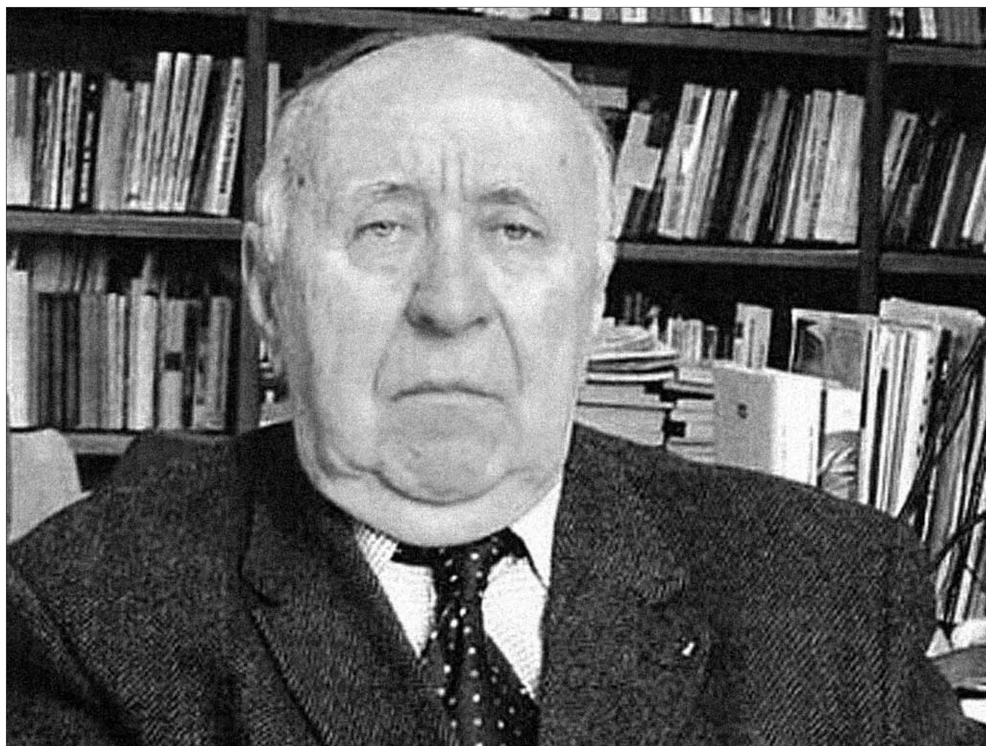
Un aristocrat al istoriografiei române:

Profesorul Gheorghe Buzatu, 70

Istoricul Gheorghe Buzatu a împlinit 70 de ani. Chiar nițel mai târziu decât s-ar fi cuvenit, din pricini pe care nu le mai invocăm aici, suntem datori cu un medalion aniversar.

Dr. Corneliu Ciucanu

Născut la 6 iunie 1939, în comuna Sihlea, județul Vrancea, Profesorul Gheorghe Buzatu are o activitate științifică marcată de cărți, culegeri de documente și studii reprezentative referitoare la problematica celui de al doilea război mondial, la viața și activitatea Mareșalului Ion Antonescu, la chestiunea petrolului românesc din perspectiva trusturilor petroliere internaționale, la evoluția Dreptei interbelice, la seviciile secrete și spionaj. Totodată, istoricul Gh. Buzatu a contribuit la apariția unor mari sinteze, semnând importante capitole în volumele VIII și IX ale *Istoriei românilor*, editată de Academia Română și publicând, alături de istoricul Ioan Scurtu, *Istoria Românilor în secolul XX (1918-1948)*. În acest cadru, menționăm și faptul că Gh. Buzatu este inițiatorul și coordonatorul unei impresionante

serii de lucrări, care a depăşit deja 140 de titluri, incluse în Colecţia „Românii în istoria universală”.

Personalitatea istoricului a prilejuit sâmbătă 25 iulie 2009, în oraşul de pe malul Milcovului, în sala Muzeului Unirii din Focşani, cinstirea sa, printr-un simpozion omagial intitulat *„Profesorul Gh. Buzatu la 70 de ani. Omul şi opera“* şi lansarea lucrării – în două volume - *Paradigmele istoriei. Omagiu Profesorului Gh. Buzatu*, coordonată de către doamna Stela Cheptea, directorul Centrului de Istorie şi Civilizaţie Europeană din cadrul Filialei Iaşi a Academiei Române. În primul rând s-a remarcat prezenţa unui număr impresionant de personalităţi. Simpozionul omagial a fost condus de un prestigios prezidiu, condus în calitate de moderator de către reputatul istoric Ioan Scurtu şi în care s-au regăsit preşedintele Academiei Oamenilor de Ştiinţă, general (r) prof. univ. dr. V. Cândea, istoricii Ion Solcanu, Lavinia Betea, Ştefan Alexianu, (fiul lui Gh. Alexianu, guvernatorul Transnistriei), apoi N. Diaconu, vicepreşedinte al Consiliului Judeţean Vrancea, Horia Dumitrescu, directorul Muzeului Judeţean Vrancea şi admirabilă gazdă a reuniunii, d-na Stela Cheptea şi, bineînţeles, istoricul şi profesorul Gh. Buzatu, considerat pe bună dreptate de către participanţi, omul zilei.

Printre cei care au luat cuvântul prezentând viaţa, opera şi personalitatea Profesorului consemnăm cunoscuţi istorici şi cadre didactice de la universităţile din Bucureşti, Craiova, Constanţa, Iaşi, muzeografi, cercetători, directori de edituri. Amintim, în acest context, alocuţiunile rostite de către Ioan Scurtu, Gh. Jipa Rotaru, Constantin Buşe, George Potra, Lavinia Betea, Valentin Ciorbea, Marcel D. Popa A. Pentelescu şi alţii. Mulţi s-au referit la calităţile umane, la caracterul său deosebit, la verticalitatea sa în diverse ipostaze ale carierei, la altitudinea morală, la generozitatea şi omenia sa. Cei prezenţi au depănat amintiri cu prietenul şi colegul Gh. Buzatu şi au cerut Profesorului să publice monografia integrală a Mareşalului Ion Antonescu, subliniind faptul că nici un alt specialist român nu va reuşi să conceapă şi să publice o astfel de operă, ce implică o muncă titanică, o acurateţe specială în a selecta şi interpreta documentele şi, nu în ultimul rând, curaj şi rectitudine în a depăşi ipotezele eronate, tendenţioase lansate în spiritul corectitudinii politice, modă îmbrăţişată cu prea multă uşurinţă de o parte a istoricilor din zilele noastre.

Tinerii istorici au ţinut să menţioneze rolul de maestru al Profesorului, de creator de şcoală istorică. Sorin Damean de la Universitatea din Craiova a readus în memoria distinsei asistenţe faptul că în 1999, cu prilejul omagierii istoricului Gh. Buzatu la împlinirea vârstei de 60 de ani, tot la Focşani, profesorul A. Pentelescu a lansat termenul de „buzăţei”, desemnându-i, astfel, pe tinerii cercetători aflaţi sub îndrumarea reputatul istoric. La începutul anilor ’90, fiind student al Facultăţii de Istorie din cadrul Universităţii „Al. I. Cuza” din Iaşi, alături de alţi colegi agasaţi de monotonia cursurilor şi seminariilor de la Facultate, l-am căutat şi descoperit pe Profesor. Îl cunoscusem din scris, mai cu seamă dintr-o colosală lucrare a Domniei Sale publicată în 1988 (primul volum), în 250.000 de exemplare: *Din istoria secretă a celui de-al doilea război mondial.* L-am întâlnit pe marele istoric. L-am ascultat. Şi l-am iubit pentru înţelepciunea, curajul şi cumsecădenia sa. La sediul Centrului de Istorie şi Civilizaţie Europeană din Cuza Vodă nr. 41, am organizat o serie de simpozioane, dezbateri, lansări de carte, pe teme absolut interesante, prezentate distorsionat până nu demult şi considerate încă tabu la începutul anilor ’90. Numărul participanţilor era covârşitor şi impresionant din perspectiva prezenţei la astfel de întâlniri a mai multor generaţii: elevi, studenţi, oameni în vârstă, mulţi dintre ei supravieţuitori ai temniţelor comuniste. Pentru noi, studenţii, cuvântul Domnului Profesor era realmente revelator, era cu adevărat ziditor. Profesorul răscolea în fiecare dintre noi acele latenţe sufleteşti nebănuite. Eram fericiţi că-l ascultam. Eram încrezători în puterile neamului. În sinea noastră gândeam la vremurile când, cu timiditate, dar totodată cu mândria iniţiatului, vom putea spune că „am fost şi noi în Arcadia”... Sub greutăţile vieţii, Grupul nostru de la Iaşi a fost răspândit în cele patru colţuri ale ţării. Basarabenii s-au întors acasă, sunt profesori şi cercetători la Chişinău şi s-au raliat forţelor politice

naționale și anticomuniste. Alții s-au pribegit peste hotare... Dar, în cercurile absolvenților Facultății de Istorie a Universității ieșene, rămâne regretul că *nu s-a dorit* ca, după 1990, Profesorul Gh. Buzatu să țină, cu harul său binecunoscut, cursurile și seminariile privind chestiuni de maximă importanță ale istoriei contemporane și anume: România în timpul celui de al doilea război mondial, actul de la 23 august și problematica participare a României la Conferința Păcii de la Paris (1946-1947), comunizarea țării etc.

*

Lucrarea omagială dedicată istoricului Gh. Buzatu este editată în două volume consistente ce însumează 1159 de pagini și este coordonată de doamna Stela Cheptea. Cele două tomuri cumulează studii, articole și prezentări elogioase adresate sărbătoritului, semnate de 97 de colaboratori, printre care academicienii Viorel Barbu, Dan Berindei, M. Petrescu-Dâmbovița, Valeriu D. Cotea, Florin Constantiniu, Al. Zub, reputați profesori universitari, printre care C. Gh. Marinescu, Dan Zamfirescu, Șt. S. Gorovei, Ion Solcanu, Petru Ursachi, M. Iacobescu și mulți alții, dar și tineri cercetători, mulți dintre ei foști doctoranzi ai ilustrului îndrumător.

După rostirea alocuțiunilor din prezidiu și intervențiile participanților din sală, doamna Stela Cheptea a vorbit despre inițiativa de a marca într-un mod cu totul special, fastuos, cei 70 de ani împliniți de Profesorul Gh. Buzatu, ani dedicați în mare parte istoriei. Inițiativa s-a materializat prin publicarea lucrării omagiale *Paradigmele istoriei. Omagiu Profesorului Gh. Buzatu.* Opera marelui istoric și principalele repere biografice sunt prezentate în capitolul introductiv, intitulat: *Gh. Buzatu – o biografie altfel*, alcătuit de dr. Stela Cheptea, colegă și colaboratoare a Profesorului timp de mai multe decenii. Un alt compartiment important al lucrării este cel intitulat *O samă de cuvinte... despre Gh. Buzatu*, în care au fost concentrate evocările și aprecierile numeroaselor personalități ale culturii române despre viața și activitatea științifică a Profesorului, iar *Historia magistra vitae*, reprezintă capitolul în care se regăsesc studiile și articolele celor care au contribuit la alcătuirea acestui *Omagiu.* De asemenea, lucrarea mai conține capitolele

De la dreapta: prof. Gh. Buzatu, dr. Silviu Moldovan, Petru C. Baciu (fost deținut politic) și Claudiu Târziu. Bacău, 1999

Varia, Gh. Buzatu – pagini regăsite, Opera (bibliografia completă) şi Ilustraţii.

În primul capitol, semnat de Stela Cheptea, dar şi în volumul al II-lea, la capitolul *Ilustraţii*, lucrarea ne dezvăluie aspecte ce ţin de condiţia istoricului, supus imixtiunii politicului vremelnic. În virtutea obiectivităţii cercetării istorice, reflecţia istorică şi istoricul s-au plasat din totdeauna sub teroarea istoriei. Dispariţiile violente ale lui N. Iorga şi Gh. Brătianu răpuşi de tăvălugul istoriei sunt exemple abominabile ale intoleranţei factorului politic în raport cu istoricul, ataşat de principii şi crezuri imuabile. În anii '80, Profesorul Gh. Buzatu s-a aflat şi el în atenţia organelor de Securitate. Astfel, i s-a întocmit un dosar de *urmărire informativă* cu nr. 4. 638, pe perioada octombrie 1988 - decembrie 1989. Ca o consecinţă a statutului de urmărit, istoricului Gh. Buzatu i s-a retras dreptul semnătură pe data de 13 ianuarie 1989, chiar în momentul în care, sub tipar, se afla un masiv volum de 1.050 pagini, intitulat. *Eminescu: Sens, timp şi devenire istorică*, editat de Profesor şi de colegii săi, Ştefan Lemny şi Ioan Saizu. Manevra Securităţii şi a Cenzurii a fost dejucată în ultimul moment prin schimbarea anului de apariţie: adică în loc de anul 1989, a fost trecut anul 1988. În dosarul de urmărire informativă, istoricul Gh. Buzatu apare sub numele de *Barbu* sau *Banu*, dar totodată, apar şi indicativele celor care au dat informaţii despre *Obiectiv*. Astfel, capitolul *Ilustraţii* conţine reproduceri după delaţiunile informatorilor, desemnaţi de ofiţerii de Securitate cu apelativele codificate Ana-Maria, Sam, Bazil, uşor de identificat în peisajul istoriografic ieşean.

Profesorul Gh. Buzatu poate fi încadrat firesc în galeria marilor istorici români alături de B. P. Haşdeu, M. Kogălniceanu, A. D. Xenopol, N. Iorga şi Gh. Brătianu. Activitatea ştiinţifică şi caracterul integru îl recomandă ca model de cercetare şi reper moral mai multor generaţii de istorici. Dacă analizăm viaţa şi opera Profesorului de la Iaşi putem decodifica noi înţelesuri ale istoricului de vocaţie. Istoricul de calitate este preot-misionar, ostaş şi ascet, totodată. Istoricul oficiază la catedră precum preotul în altar, rostind Adevărul evanghelic al Învierii neamului său, el luptă pentru Adevărul naţiei sale şi jertfeşte continuu, îndepărtând ispitele cotidiene, ca un eremit în pustia veacului său. Istoricul trăieşte în trecutul pe care îl cântăreşte şi în viitorul în care va fi cântărit. Actualiatea este doar o etapă intermediară ca scop şi pasageră ca finalitate. Restul rămâne ... istorie.

În decembrie 2005, s-a lansat celebrul Apel, intitulat *Libertate pentru istorie*, semnat de istoricii francezi Alain Decaux, Pierre Milza, Marc Ferro, Rene Remond. Acest adevărat manifest-program propune o serie de principii definitorii ale profesiunii de istoric: „Istoria nu-i o religie. Istoricul nu acceptă nici o dogmă, nu respectă nici un lucru interzis, nu cunoaşte tabu-uri. El poate să deranjeze.

Istoria nu este tot una cu morala. Istoricul nu are rolul de a exalta sau de a condamna. El explică.

Istoria nu este sclava actualităţii. Istoricul nu aplică trecutului schemele ideologice contemporane şi nu introduce în evenimentele de odinioară sensibilităţile prezentului.

Istoria nu-i tot una cu memoria. Istoricul, într-un demers ştiinţific, colecţionează amintirile oamenilor, le compară între ele, le confruntă cu documentele, cu obiectele cu urmele existente şi stabileşte faptele. Istoria ţine cont de memorie dar nu se rezumă la ea.

Istoria nu este un domeniu juridic. Într-un stat liber, definirea adevărului istoric nu aparţine nici Parlamentului, nici autorităţii judiciare.

Politica statului, chiar animat de cele mai bune intenţii, nu este politica istoriei"[1].

În temeiul realităţilor desprinse din faimosul Apel, conchidem că Profesorul Gh. Buzatu a intuit cu mult mai devreme aceste axiome de referinţă ale istoricului, ca truditor al trecutului şi istoriei, ca artă şi ştiinţă a revelaţiei peste timp, necondiţionată, eliberată de normele şi îngrădirile momentului politic. Profesorul a devansat, într-un mod cu totul suveran, prevederile respectivului manifest programatic prin însăşi viaţa şi opera sa, închinate Istoriei, timp de peste o jumătate de veac.

[1] *"L'histoire"*, Paris, no. 306/Janvier 2006.

O enciclopedie necesară

Biserica în dosarele Securităţii

Istoricii George Enache şi Adrian Nicolae Petcu, cercetători ai CNSAS, au iniţiat publicarea unei enciclopedii în fascicule intitulată Biserica Ortodoxă în dosarele Securităţii, prin care publicul larg va avea posibilitatea să înţeleagă mai bine viaţa Bisericii Ortodoxe Române în comunism, dar şi să afle capitole inedite ale biografiilor unor personalităţi reprezentative ortodoxe. Deja se află în lucru 30 de astfel de fascicole. Fiecare cuprinde un studiu consistent, o anexă cu documente din dosarele Securităţii, o anexă foto, bibliografie şi indice.
Cu sprijinul editurii Partener din Galaţi, primele două volume, Monahismul ortodox şi puterea comunistă în anii 50 şi Părintele Arsenie Boca în atenţia puterii politice din România, au fost scoase în condiţii grafice excelente.
De asemenea, foarte curând, vor apărea Patriarhul Justinian şi Biserica Ortodoxă Română în perioada 1948-1964 şi Despre curajul de a rosti: episcopul Nicolae popovici al Oradiei.
Puteţi comanda cărţile prin e-mail: editurapartener@yahoo.com sau la fax: 0336105602.
*Redăm mai jos motivaţia autorilor referitoare la demersul lor. (*ROST*)*

Notă preliminară

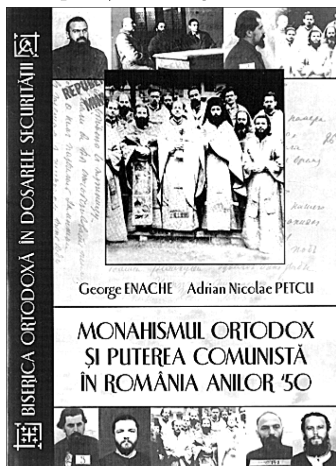
Colecţia „Biserica ortodoxă în dosarele Securităţii" îşi propune să depăşească cadrele dezbaterilor cu caracter strict academic şi să ofere publicului larg, iubitor de istorie, informaţii pe care le considerăm importante pentru cunoaşterea evoluţiei vieţii bisericeşti din România în perioada comunistă. Deocamdată a fost stabilit un program de editare a 30 de volume, proiectul urmând a se dezvolta pe măsură ce şi alţi autori vor adera la principiile colecţiei şi vor dori să publice sub auspiciile ei.

Dosarele Securităţii constituie miezul documentar al tuturor volumelor din serie şi de aceea, firesc, acest lucru a fost evidenţiat în titlul colecţiei. Cei interesaţi vor afla în principal de ce şi în ce mod au fost urmăriţi, arestaţi şi condamnaţi mari personalităţi ale cultelor din România, care a fost politica regimului comunist faţă de cultele religioase, prin ce metode a fost impusă această politică, care au fost instrumentele represiunii şi multe alte aspecte, pe care mai ales documentele fostei Securităţi le pot releva.

Ideea de la care s-a pornit este cea a unei enciclopedii „de buzunar" (inspirată de modele precum „Que sais-je?") referitoare la istoria cultelor din România comunistă, din care fiecare cititor să ia ceea ce-l interesează în mod efectiv: o carte, două sau, poate, toate volumele care urmează să apară. Fiecare volum a fost gândit ca o entitate în sine, din care lectorul poate afla elementele fundamentale ale chestiunii care-l preocupă, dar, în acelaşi timp, fiecare parte a colecţiei se deschide spre celelalte prin multe fire, după cum se va observa, într-o încercare de a rezolva astfel „spaţial" chestiunea atât de complexă a vieţii religioase din România comunistă. Chiar dacă foarte sintetice în multe cazuri, lucrările propuse respectă toate standardele ştiinţifice în vigoare, structura lor urmând a fi compusă în general din două părţi: studiul propriu zis şi o anexă în care vor fi incluse documente sau fotografii existente în dosarele fostei Securităţi.

Având în vedere modul în care au fost gândite volumele din cadrul colecţiei, un istoric specializat pe istoria bisericii nu trebuie să se aştepte să găsească în mod obligatoriu informaţii noi, spectaculoase, pe marginea subiectelor tratate, deşi aceste lucruri nu vor lipsi, alături de subiecte cunoscute şi bine cercetate urmând a se aborda teme noi,

care încă nu au intrat în atenţia cercetătorilor. De asemenea, nici bibliografiile propuse nu vor fi exhaustive, ci se vor constitui doar în puncte de pornire pentru cei interesaţi în aprofundarea problemelor. Pur şi simplu, am decis, dat fiind interesul publicului pentru subiectul „cultele religioase în România comunistă” , că este necesar să fie făcute accesibile o serie de cercetări care zac în publicaţii apărute în tiraje reduse sau deja epuizate şi să se ofere o perspectivă de ansamblu, inteligibilă pentru un cititor „mediu”, care deocamdată lipseşte în peisajul istoriografic românesc.

Atunci când spunem cititor „mediu”, înţelegem pe cineva care nu are o pregătire de specialitate în domeniul istoriei, dar dispune de un orizont cultural care să-l determine să citească, referitor la istoria Bisericii în anii comunismului, şi altceva decât puzderia de cărţulii „pioase” apărute pe marginea subiectului după 1989, în care critica de text şi puterea de sinteză sunt înlocuite de o avalanşă de adjective sau decât articole de ziar scrise în necunoştinţă de cauză. Sunt destui oameni care vor, pur şi simplu, să înţeleagă ceea ce s-a petrecut în domeniul vieţii religioase în acei ani, să observe nuanţele şi să sesizeze complexitatea fenomenului.

Avertizăm pe amatorii de informaţii gen tabloid că nu vor găsi în textele colecţiei „demascări” de „colaboratori” ai fostei poliţii politice. Facem parte din cei care nu cred că istoricii ar trebui să se erijeze în instanţe morale sau judiciare, acest lucru însemnând o trădare a istoriei ca ştiinţă. Poate mulţi vor fi nemulţumiţi că nu am lăudat sau atacat pe „măsură” pe unul sau altul din personajele prezente în texte. Destinele protagoniştilor sunt contextualizate în cadrul larg al epocii iar cititorul va avea surpriza, dacă va avea curiozitatea să parcurgă toate volumele din colecţie, că o persoană cu valenţe eminamente negative într-un context, în alt context devine un personaj cu rol pozitiv. Prin urmare, nu ne interesează să găsim cu orice preţ „esenţa” vreunei persoane, ci, în primul rând, să prezentăm faptele pe care le-a făcut fiecare şi impactul lor asupra ansamblului. Este o încercare de depăşire a aprecierilor simpliste şi de surprindere a complexităţii faptelor, dar şi a contextelor multiple în care oamenii sunt obligaţi să evolueze.

În acelaşi timp, prezenta serie de volume ajută la înţelegerea mai nuanţată a conţinuturilor „anticomunismului”, înţeles adesea într-un mod grosier şi univoc, existând persoane care, fără să înţeleagă lucrurile, condamnă cultele religioase de „colaboraţionism” şi lipsă de atitudine „anticomunistă”. Practic fiecare volum va oferi şi un anumit „stil” de raportare la comunism, care nu se rezumă la blamarea regimului şi împuşcarea agenţilor acestuia. „Lupta împotriva comunismului” a avut pe plan bisericesc faţete multiple, care s-au potenţat reciproc şi au jucat rolul lor în subversiunea şi combaterea regimului ateu.

De asemenea, atenţionăm că nu trebuie căutat vreun sens special în listele de persoane care vor fi protagoniştii diverselor volume. Pur şi simplu, acest lucru ţine de stadiul mai mult sau mai puţin avansat de elaborare a lucrărilor. Nu ne-a interesat în special calitatea de „martir”, ci relevanţa personajelor studiate pentru istoria vieţii religioase din România. Cât mai multe personalităţi ecleziastice vor beneficia de atenţia cuvenită, delimitându-ne astfel de acele liste de „martiri” ortodocşi apărute în ultimul timp, parţiale şi tendenţioase, care „privatizează” zone de suferinţă din perioada comunistă.

Încheiem aceste rânduri cu speranţa că demersul nostru va fi corect înţeles şi va ajuta la lămurirea opiniei publice din România într-o chestiune delicată şi controversată.

George Enache
Adrian Nicolae Petcu

Despre convingerile religioase ale românilor

Centrul pentru Studii Teologice Aplicate din cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă din Craiova își propune să cerceteze convingerile religioase ale credincioșilor.
*Dacă acceptați să participați la această cercetare, vă rugăm să trimiteți răspunsurile dvs. (fără nume) la următoarea adresă: revista **ROST, OP 23, CP 27, sector 6, București**, sau pe e-mail, la revistarost@gmail.com.*

1. Vă considerați o persoană religioasă?
a) da
b) nu
c) nu știu

2. Ce reprezentare aveți despre Dumnezeu?
a) un principiu
b) o persoană
c) altceva. Ce anume?...
....

3. După părerea dvs., care sunt valorile morale cele mai importante ale religiei pe care o practicați?
....
....
....

4. Care este cel mai important aspect în practicarea religiei dvs.?
a) spovedania
b) împărtășania
c) participarea la Sf. Liturghie
d) sfeștania
e) pomenirea viilor
f) pomenirea morților
g) cititul acatistelor
h) rugăciunile dimineții și serii
i) pelerinajul la locuri sfinte
j) să-ți faci semnul Sf. Cruci când treci pe lângă o biserică
k) să ai practica ta personală
l) altceva. Care? ....
....

Bifați maxim 3 variante, în ordinea importanței pe care o acordați.

5. Credeți în învierea morților?
a) da
b) nu
c) nu știu

6. Dacă da, când credeți că vor învia aceștia?
....
....

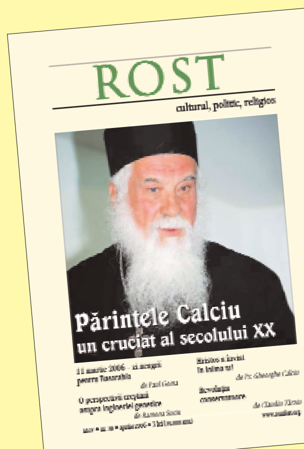
7. Vă rugați și îi pomeniți pe cei dragi care au adormit în Domnul?
a) da
b) nu

8. Credeți că credința și faptele pe care le-ați săvârșit în viața aceasta sunt decisive pentru evoluția sufletului Dvs. după moarte?
a) da
b) nu
c) nu știu

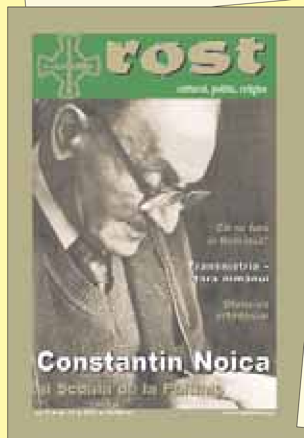
9 . Caracteristici socio-demografice:
1) sex ....
2) vârstă ....
3) stare civilă ....
4) ocupație, profesie ....
5) studii ....
6) religie (confesiune) ....
7) județul ....

În acest număr semnează: ● **Antonio Aroneasa** – preot, profesor, publicist ● **Corneliu Ciucanu** – doctor în Istorie, cercetător la Institutul "A.D. Xenopol" – Iaşi, coautor al volumului *Radiografia Dreptei Româneşti* (Gh. Buzatu, Cristian Sandache, FF Press, Bucureşti, 1996) ● **Răzvan Codrescu** – scriitor, ultima carte publicată: *Ghid pascal* (Christiana, 2009) ● **Dan Dungaciu** – doctor în Sociologie, conferenţiar universitar, Universitatea Bucureşti, publicist, ultima carte publicată: *Cine suntem noi?* (Cartier, 2009) ● **Daniel Focşa** – istoric, publicist, autor al volumului *Escadrila albă. O istorie subiectivă* (Ed. Vremea, Bucureşti, 2008) ● **Paul S. Grigoriu** – muzician, publicist ● **Silviu Man** – student, publicist ● **Constantin Mihai** – doctor în litere la Universitatea Michel de Montaigne, Bordeaux 3, asistent universitar, ultima carte publicată: *Gilbert Durand. Les Métamorphoses de l'anthropologie de l'Imaginaire* (2009) ● **Florin Ciprian Mitrea** – doctorand în Ştiinţe Politice al Universităţii Bucureşti ● **Alexandru Racu** – doctorand în Ştiinţe Politice la Ottawa – Canada ● **Paul-Gabriel Sandu** – masterand în Filosofie al Universităţii din Freiburg (Germania), asistent cercetător al Centrului de Studii Fenomenologice - Universitatea Bucureşti, publicist ● **Marcel Răduţ Selişte** – preot, publicist, a publicat volumul *Cu căruţa prin democraţia românească* (Sud, 2009) ● **Gabriel Stănescu** – scriitor, director al revistei „Origini" din SUA ● **Claudiu Târziu** – jurnalist.

Nr. 1 – martie 2003, dedicat lui Nicu Steindhardt
Nr. 2 – aprilie 2003, dedicat lui Mircea Eliade
Nr. 3 – mai 2003, dedicat lui Lucian Blaga
Nr. 4 – iunie 2003, dedicat lui Mihai Eminescu
Nr. 5 – iulie 2003, dedicat lui Nicolae Paulescu
Nr. 6 – august 2003, dedicat lui Sandu Tudor
Nr. 7 – septembrie 2003, dedicat lui Nae Ionescu
Nr. 8 – octombrie 2003, dedicat lui Valeriu Gafencu
Nr. 9 – noiembrie 2003, dedicat Părintelui Dumitru Stăniloae
Nr. 10-11 – decembrie 2003, dedicat lui Vasile Băncilă
Nr. 12 – februarie 2004, dedicat lui Nichifor Crainic
Nr. 13 – martie 2004, dedicat lui Mircea Vulcănescu
Nr. 14-15 – aprilie-mai 2004, dedicat lui Radu Gyr
Nr. 16 – iunie 2004, dedicat lui Vintilă Horia – epuizat
Nr. 17 – iulie 2004, dedicat lui Ştefan cel Mare – epuizat
Nr. 18 – august 2004, dedicat lui Ernest Bernea
Nr. 19 – septembrie 2004, dedicat lui Constantin Noica
Nr. 20 – octombrie 2004, dedicat Părintelui Arsenie Boca – epuizat
Nr. 21-22 – noiembrie-decembrie 2004, dedicat Părintelui Constantin Galeriu
Nr. 23 – ianuarie 2005, dedicat lui Vasile Lovinescu
Nr. 24 – februarie 2005, dedicat lui Octavian Goga
Nr. 25-26 – martie-aprilie 2005, dedicat Părintelui Constantin Voicescu
Nr. 27 – mai 2005, dedicat lui Nicolae Iorga – epuizat
Nr. 28 – iunie 2005, dedicat Părintelui Arsenie Papacioc – epuizat
Nr. 29 – iulie 2005, dedicat Părintelui Zosim Oancea
Nr. 30 – august 2005, dedicat lui Vasile Voiculescu
Nr. 31 – septembrie 2005, dedicat Părintelui Liviu Brânzaş
Nr. 32 – octombrie 2005, dedicat lui Aron Cotruş
Nr. 33 – noiembrie 2005, dedicat Părintelui Iustin Pârvu
Nr. 34 – decembrie 2005, dedicat lui Paul Goma
Nr. 35 – ianuarie 2006, dedicat lui Horia Bernea
Nr. 36 – februarie 2006, dedicat lui Ioan Alexandru
Nr. 37 – martie 2006, dedicat Părintelui Teofil Părăian
Nr. 38 – aprilie 2006, dedicat Părintelui Calciu
Nr. 39 – mai 2006, dedicat lui Pan M. Vizirescu
Nr. 40-41 – iunie-iulie 2006, dedicat lui Ion Gavrilă
Nr. 42-43 – august-septembrie 2006, dedicat Părintelui Adrian Făgeţeanu
Nr. 44 – octombrie 2006, dedicat lui Gabriel Constantinescu
Nr. 45 – noiembrie 2006, dedicat lui Simion Mehedinţi
Nr. 46 – decembrie 2006, dedicat Părintelui Rafail Noica
Nr. 47-48 – ianuarie-februarie 2007, dedicat Părintelui Benedict Ghiuş
Nr. 49 – martie 2007, dedicat lui Ioan Ianolide – epuizat
Nr. 50 – aprilie 2007, dedicat lui Marcel Petrişor
Nr. 51 – mai 2007, dedicat părintelui Nicodim Mândiţă
Nr. 52 – iunie 2007, dedicat Mitropolitului Bartolomeu
Nr. 53-54 – iulie-august 2007, dedicat Părintelui Trifa
Nr. 55 – septembrie 2007, dedicat lui Alexandru Mironescu

Nr. 56 – octombrie 2007, dedicat Părintelui Sofian Boghiu
Nr. 57 – noiembrie 2007, dedicat lui Teodor M. Popescu
Nr. 58 – decembrie 2007, dedicat lui Demostene Andronescu
Nr. 59-60 – ianuarie-februarie 2008, dedicat Părintelui Ioanichie Bălan
Nr. 61 – martie 2008, dedicat lui Dan Botta
Nr. 62 – aprilie 2008, dedicat Maicii Mihaela Iordache
Nr. 63 – mai 2008, dedicat Mitropolitului Nicolae Colan
Nr. 64 – iunie 2008, dedicat Aspaziei Oţel Petrescu
Nr. 65 – iulie 2008, dedicat Părintelui Mina Dobzeu
Nr. 66 – august 2008, dedicat Mariei Brâncoveanu
Nr. 67 – septembrie 2008, dedicat Părintelui Chesarie Gheorghescu
Nr. 68 – octombrie 2008, dedicat Părintelui Marcu de la Sihăstria
Nr. 69 – noiembrie 2008, dedicat lui George Racoveanu
Nr. 70 – decembrie 2008, dedicat lui Constantin Oprişan
Nr. 71-72 – ianuarie-februarie 2009, dedicat lui Gheorghe Stănescu
Nr. 73 – martie 2009, dedicat lui Grigorie Leu
Nr. 74 – aprilie 2009, dedicat Părintelui Cleopa
Nr. 75-76 – mai-iunie 2009, dedicat lui George Popescu Glogoveanu
Nr. 77 – iulie 2009, dedicat lui Petru C. Baciu

Cei care doresc să-şi completeze colecţia publicaţiei ROST pot trimite contravaloarea revistei (3 lei/exemplar), prin mandat poştal, pe numele: Târziu Claudiu Richard, OP 23, CP 27 Bucureşti. Precizaţi pe mandatul poştal ce număr al revistei doriţi, în cîte exemplare şi adresa dvs. Pentru informaţii sunaţi la tel.: 0740.103.621

